

13. Onzè esberrany

DECLARACIÓ UNIVERSAL DE DRETS LINGÜÍSTICS

Onzè esberrany – Març de 1996¹⁰⁰

PRELIMINARS

Les institucions i organitzacions no governamentals signatàries de la present Declaració Universal de Drets Lingüístics, reunides a Barcelona, els dies 6 al 9 de juny de 1996,

Vista la Declaració Universal de Drets Humans de 1948 que en el preàmbul afirma la “fe en els drets humans fonamentals, en la dignitat i en la vàlua de la persona humana i en la igualtat de drets d’homes i dones”; i que en el seu article segon estableix que “tothom té tots els drets i totes les llibertats” sense distinció de “raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o altra, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició”;

Vistos el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics de 16 de desembre de 1966 i el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals de la mateixa data, que en llurs preàmbuls postulen que l’ésser humà no pot ser lliure si no es creen les condicions que li permetin gaudir tant dels seus drets civils i polítics, com dels seus drets econòmics, socials i culturals;

Vista la Resolució 47/135, de 18 de desembre de 1992 de l’Assemblea General de l’Organització de les Nacions Unides (Declaració sobre els drets de les persones pertanyents a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques);

Vistos les declaracions i convenis del Consell d’Europa com el Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals de 4 de novembre de 1950 (Article 14); la Convenció del Consell de Ministres del Consell d’Europa, de 29 de juny de 1992, per la qual s’aprova la Carta Europea sobre les llengües regionals o minoritàries; la Declaració de la Cimera del Consell d’Europa, a Viena el 9 d’octubre de 1993, sobre les minories nacionals; i la Convenció marc per a la protecció de les minories nacionals del mes de novembre de 1994;

Vistes la Declaració de Santiago de Compostel·la del PEN Club Internacional i la Declaració de 15 de desembre de 1993 del Comitè de traduccions i drets lingüístics del PEN Club Internacional sobre la proposta de realitzar una conferència mundial de drets lingüístics;

Vist que la en la Declaració de Recife, Brasil, de 9 d’octubre de 1987, el XXII Seminari de l’Associació Internacional per al Desenvolupament de la Comunicació Intercultural recomana a les Nacions Unides que prenguin les

¹⁰⁰ Aquest esberrany fou elaborat per la coordinació de la CMDL amb la col·laboració de la Jacqueline Hall i l’Isidor Marí. Inclogué ja algunes de les aportacions dels membres de la CMDL, però sobretot es tracta d’un document de revisió del desè esberrany, preparat per al debat de la sessió de treball del dia 22 d’abril de 1996.

mesures necessàries a fi d'adoptar i realitzar una Declaració universal de drets lingüístics;

Vista la Convenció número 169 de l'Organització Internacional del Treball, de 26 de juny de 1989, relativa als Pobles Indígenes en Països Independents;

Vist que la Declaració Universal dels Drets Col·lectius dels Pobles, Barcelona, maig de 1990, declara que qualsevol poble té dret a expressar i a desenvolupar la seva cultura, la seva llengua i les seves normes d'organització i, per fer-ho, a dotar-se de les pròpies estructures polítiques, educatives, de comunicació i d'administració pública, en marcs polítics diferents;

Vista la Declaració Final de l'Assemblea General de la Federació Internacional de Professors de Llengües Vives a Pécs (Hongria) el 16 d'agost de 1991, que recomana que "els drets lingüístics siguin considerats com a drets fonamentals de l'individu";

Vist l'informe de la Comissió de Drets Humans del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides, de 20 d'abril de 1994, sobre l'esborrany de Declaració dels Drets dels Pobles Indígenes;

Vist l'esborrany de la Declaració de la Comissió Interamericana de Drets Humans sobre els Drets dels Pobles Indígenes, aprovat en la 1278 sessió de 18 de setembre de 1995;

Atès que la majoria de les llengües amenaçades del món pertanyen a pobles no sobirans i que uns dels principals factors que impedeixen el desenvolupament d'aquestes llengües i acceleren el procés de substitució lingüística són la manca d'autogovern i la política d'Estats que imposen llur estructura político-administrativa i llur llengua; i atès que les llengües d'alguns pobles sobirans estan immerses en un procés de substitució lingüística per una política autoritària dels propis estat que afavoreix la llengua dels antics imperis i deformen la consciència cultural i nacional de la societat autòctona;

Atès que la invasió, la colonització i l'ocupació, així com d'altres casos de subordinació política, econòmica o social, impliquen sovint la imposició directa d'una llengua aliena o, si més no, la distorsió de la percepció del valor de les llengües i l'aparició d'actituds lingüístiques jerarquitzants que afecten la lleialtat lingüística dels parlants;

Atès que l'autèntic universalisme es basa en una concepció de la diversitat lingüística i cultural que superi alhora les tendències homogeneïtzadores i les tendències a l'aïllament generador d'exclusió;

Atès que per garantir la convivència entre comunitats lingüístiques, cal trobar uns principis d'ordre universal que permetin assegurar la promoció, el respecte i l'ús social públic i privat de totes les llengües;

Atès que diversos factors d'ordre extralingüístic (històrics, polítics, territorials, històrics, demogràfics, econòmics, socioculturals, sociolingüístics i d'actitud

col·lectiva) generen problemes que provoquen la desaparició, marginació i degradació de nombroses llengües, i que cal, per tant, que els drets lingüístics es plantegin des d'una perspectiva global, havent examinat interrelacionadament aquests factors i les dinàmiques de cada tipus de situació per tal de poder aplicar en cada cas les solucions específiques;

entenent que cal una Declaració Universal de Drets Lingüístics que permeti de corregir els desequilibris lingüístics de manera que asseguri el respecte i el ple desplegament de totes les llengües i que estableixi els principis d'una pau lingüística planetària justa i equitativa, com a factor cabdal de la convivència social;

DECLAREM QUE

PREÀMBUL

La situació de cada llengua, vistes les consideracions prèvies, és el resultat de la confluència i de la interacció d'una gran varietat de de multiplicitat de factors diferents: polític-jurídics; ideològics i històrics; demogràfics i territorials; econòmics i socials; culturals; lingüístics i sociolingüístics; interlingüístics; i finalment subjectius; històrics; interlingüístics.

En el moment actual aquests factors es defineixen per:

. La secular tendència unificadora de la majoria d'estats a reduir la diversitat i a afavorir actituds adverses a la pluralitat cultural i al pluralisme lingüístic.

. El procés de mundialització de l'economia i, en conseqüència, del mercat de la informació, la comunicació i la cultura, que trasbalsa els àmbits de relació i les formes d'interacció que garanteixen la cohesió interna de cada comunitat lingüística.

. El model economicista de creixement que propugna propugnat pels grups econòmics transnacionals, que pretén prenent identificar la desregulació amb el progrés i l'individualisme competitiu amb la llibertat, cosa que genera i oblidant les greus -i creixents- desigualtats econòmiques, socials, culturals i lingüístiques que genera.

Les amenaces que, en el moment actual, pressionen les comunitats lingüístiques sigui per la manca d'autogovern, per una demografia limitada o bé parcialment o enterament dispersa, per una economia precària, per una llengua no codificada o per un model cultural oposat al predominant, fan que moltes llengües no puguin sobreviure si no es tenen en compte aquests eixos fonamentals:

. En la perspectiva política, concebre una organització de la diversitat lingüística que permeti la participació efectiva de les comunitats lingüístiques en aquest nou model de creixement.

. En la perspectiva econòmica, fomentar un desenvolupament sostenible basat en la participació de tothom i en el respecte per l'equilibri ecològic de les societats i per unes relacions equitatives entre totes les llengües i cultures.

. En la perspectiva cultural, fer plenament compatible l'espai comunicatiu mundial amb la participació equitativa de tots els pobles, de totes les comunitats lingüístiques i de totes les persones en el procés de desenvolupament.

Per tot això, aquesta Declaració parteix de les comunitats lingüístiques i no pas dels Estats, i s'inscriu en el marc de reforçament de les institucions internacionals capaces de garantir un desenvolupament sostenible i equitatiu per a tota la humanitat, i té com a finalitat de propiciar l'organització d'un marc d'organització política de la diversitat lingüística basat en el respecte, la convivència i el benefici recíprocs.

TÍTOL PRELIMINAR

Precisions conceptuals

Article 1

1. Aquesta Declaració entén com a *comunitat lingüística* tota societat humana que, assentada històricament en un espai territorial determinat, reconegut o no, s'autoidentifica com a poble i ha desenvolupat una llengua comuna com a mitjà de comunicació natural i de cohesió cultural normal d'intercomunicació entre els seus membres. Amb la denominació de *llengua pròpia d'un territori* es fa referència a l'idioma de la comunitat històricament establerta en aquest espai.

2. Aquesta Declaració parteix del principi que els drets lingüístics són alhora individuals i col·lectius, i adopta com a referent de la plenitud dels drets lingüístics el cas d'una comunitat lingüística històrica en el seu espai territorial, entès aquest no solament com a àrea geogràfica on viu aquesta comunitat, sinó també com un espai social i funcional imprescindible per al ple desenvolupament de la llengua. És a partir d'aquest referent punt de referència que es poden establir com una gradació o un el·líptic dels drets que corresponen als grups lingüístics al·ludits al punt 5 d'aquest mateix article i els de les persones fora del territori de la seva comunitat.

3. Als efectes d'aquesta Declaració, s'entén que es troben també al seu propi territori i pertanyen a una comunitat lingüística les col·lectivitats que:

- iv. es troben separades del gruix de la seva comunitat per fronteres polítiques o administratives;
- v. estan assentades històricament en un espai geogràfic reduït, envoltat pels membres d'altres comunitats lingüístiques; o
- vi. estan assentades en un espai geogràfic compartit amb els membres d'altres comunitats lingüístiques d'historicitat similar.

4. Als efectes d'aquesta Declaració es consideren, també, com a comunitats lingüístiques dins el seu propi territori els pobles nòmades en les seves àrees històriques de desplaçament o els pobles d'assentament dispers.

5. Aquesta Declaració entén com a *grup lingüístic* tota col·lectivitat humana que comparteix una mateixa llengua i que es troba assentada en l'espai territorial d'una altra comunitat lingüística, però sense una historicitat equivalent, com succeeix en casos diversos com ara. ~~Són exemples d'aquest cas els~~ immigrants, refugiats, deportats o els membres de les diàspores.

Article 2

1. Aquesta Declaració considera que, en els casos en què diferents comunitats i grups lingüístics concorren en un territori compartit, l'exercici dels drets formulats en aquesta Declaració s'ha de regir pel per criteris de respecte entre tots i dins de les màximes garanties democràtiques.

2. A l'hora d'establir ~~En la cerca d'un~~ equilibri sociolingüístic satisfactori, és a dir, a l'hora d'establir, l'adequada articulació entre els drets respectius d'aquestes comunitats i grups lingüístics i de les persones que en formen part, cal tenir en compte, a més de la seva historicitat relativa i la seva voluntat expressada democràticament, factors que poden aconsellar un tracte reequilibrador, d'objectiu compensatori: el caràcter forçat de les migracions que han conduït a la convivència de les diferents comunitats i grups, o el seu grau de precarietat política, socioeconòmica i cultural.

Article 3

1. Aquesta Declaració considera com a drets personals inalienables, exercibles en qualsevol situació, els següents:

el dret a ésser reconegut com a membre d'una comunitat lingüística;

el dret a l'ús de la llengua en privat i en públic de la llengua;

el dret a l'ús del propi nom;

el dret de relacionar-se i d'associar-se amb altres membres de la comunitat lingüística d'origen;

el dret de mantenir i desenvolupar la pròpia cultura;

i tots els altres drets de contingut lingüístic reconeguts en el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics de 16 de desembre de 1966 i el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals de la mateixa data.

2. Aquesta Declaració considera que els drets col·lectius dels grups lingüístics, a més dels establerts per als seus membres a l'apartat anterior, també poden incloure, d'acord amb les puntualitzacions de l'article 2.2:

el dret a l'ensenyament de la pròpia llengua i cultura;

el dret a disposar de serveis culturals;

el dret a una presència equitativa de la llengua i la cultura del grup en els mitjans de comunicació;

el dret a ser atesos en la seva llengua en els organismes oficials i les relacions socioeconòmiques.

3. Els drets de les persones i els grups lingüístics anteriorment esmentats no poden ~~han de~~ representar cap obstacle a la interrelació i la

integració d'aquests amb la comunitat lingüística receptora, ni cap limitació dels drets d'aquesta comunitat o dels seus membres a la plenitud de l'ús públic de la llengua en el conjunt del seu espai territorial.

Article 4

1. ~~Aquesta Declaració considera que les persones que es traslladen i s'estableixen en el~~ territori d'una comunitat lingüística diferent de la pròpia tenen el dret i el deure de mantenir-hi una relació d'*integració*. La integració s'entén com una resocialització addicional d'aquestes persones ~~en la societat que les acull, de manera~~ puquin conservar que conservin les seves característiques culturals d'origen, però comparteixin amb la societat que les acull comunitat receptora prou referències, valors i comportaments per a permetre un funcionament social global sense més dificultats que les dels membres de la comunitat receptora ~~habituals en una societat monocultural~~.

2. ~~Aquesta Declaració considera, en canvi, Només com a resultat d'una opció individual lliure és acceptable~~ l'assimilació, ~~entesa com~~ l'aculturació de les persones en la societat que les acull, de tal manera que substitueixin les seves característiques culturals d'origen per les referències, els valors i els comportaments propis de la societat receptora ~~en cap cas ha de ser forçada o induïda, sinó resultat d'una opció plenament lliure~~.

Article 5

Aquesta Declaració parteix del principi que els drets de totes les comunitats lingüístiques són iguals i independents de la consideració jurídica o política de llengües oficials, regionals o minoritàries. L'ús de designacions com llengua regional o minoritària, no és adoptat, ~~consideració que no és utilitzada~~ en aquest text perquè, si bé en algun cas el reconeixement com a llengües minoritàries o regionals, pot facilitar de ~~minories lingüístiques és condició de~~ l'exercici de certs dels seus drets, és freqüent l'ús d'aquests i altres dels ~~determinatius regional, minoritària, i altres~~ per a restringir els drets d'una comunitat lingüística.

Article 6

Aquesta Declaració exclou que una llengua pugui ser considerada de la ~~consideració de llengua pròpia d'un territori una llengua únicament~~ pel fet de ser l'oficial de l'Estat o de tenir tradició de ser utilitzada dins d'aquest territori com a llengua administrativa o de certes activitats culturals.

TÍTOL PRIMER

Principis generals

Article 7

1. Totes les llengües són l'expressió d'una identitat col·lectiva i d'una manera distinta de percebre i de descriure la realitat, per tant i han de poder gaudir de les condicions necessàries per al seu desenvolupament en totes les funcions.

2. Cada La llengua es constitueix és un instrument de comunicació ~~utilitzat pels individus, però és col·lectivament i és que es constitueix i es fa~~

~~disponible per a cadascú, en el si d'una comunitat que esdevé disponible per a l'ús individual, com a per a la qual és un instrument de cohesió, identificació, comunicació i expressivitat creadora.~~

Article 8

1. ~~Totes les comunitats lingüístiques tenen el dret d'organitzar i gestionar els propis recursos a fi d'assegurar l'ús de la seva llengua de veure garantides les facultats suficients d'autoorganització per tal que la seva llengua pugui ser usada en totes les funcions.~~

2. Totes les comunitats lingüístiques tenen el dret de disposar dels mitjans necessaris per tal d'assegurar la transmissió i la projecció futures de la llengua.

Article 9

Tota comunitat té dret a codificar, estandarditzar, preservar, desenvolupar i promoure el seu sistema lingüístic, sense interferències induïdes o forçades.

Article 10

1. Totes les comunitats lingüístiques són iguals en dret.

2. Aquesta Declaració considera inadmissibles les discriminacions contra les comunitats lingüístiques basades en criteris com ara el independentment del seu grau de sobirania política, i de la seva situació social, i econòmica o qualsevol altra, així com del grau i nivell de codificació, actualització o modernització que han assolit llurs llengües.

3. En l'aplicació del principi d'igualtat cal disposar les mesures indispensables per fer-lo real i efectiu.

Article 11

Tota comunitat lingüística té el dret de gaudir dels mitjans sistemes de traducció directa o inversa que garanteixin l'exercici dels drets recollits en aquesta Declaració.

Article 12

1. En l'àmbit públic, tothom té dret a desenvolupar totes les activitats en la seva llengua, ~~sense cap limitació, si és la llengua pròpia del territori on resideix.~~

2. En l'àmbit personal i familiar tothom té dret a usar la seva llengua.

Article 13

1. Tothom té el dret d'accedir al coneixement de conèixer i usar en tots els àmbits la llengua pròpia de la comunitat on del territori en què viu.

2. Tothom té dret al poliglòtisme, i a conèixer i usar la llengua més adient per al seu desenvolupament personal o per a la seva mobilitat social,

sense perjudici de les garanties establertes per a l'ús públic de la llengua pròpia del territori.

Article 14

Les disposicions d'aquesta Declaració no poden ser interpretades o utilitzades contra qualsevol norma o pràctica més favorable al del règim intern o internacional a l'ús d'una llengua dins el territori que li és propi.

TÍTOL SEGON

Règim lingüístic general

Secció I

Administració pública i òrgans oficials

Article 15

1. Tota comunitat lingüística té el dret que la seva llengua sigui utilitzada com a oficial dins del seu territori.

2. Tota comunitat lingüística té el dret que les actuacions judicials i administratives, els documents públics i privats i els assentaments en registres públics realitzats en la llengua pròpia del territori siguin vàlids i eficaços i ningú no pugui al·legar-ne el desconeixement.

Article 16

Tot membre d'una comunitat lingüística té el dret de relacionar-se i ser atès en la seva llengua amb pels serveis dels poders públics o de les divisions administratives centrals, territorials, locals i supraterritorials als quals pertany el territori d'on és pròpia la llengua.

Article 17

1. Tota comunitat lingüística té el dret de disposar i d'obtenir de tota la documentació oficial en la seva llengua, en suport paper, informàtic o qualsevol altre, per a les relacions que afecten el territori on és pròpia aquesta llengua.

2. Els poders públics han de disposar de formularis, impresos i models en suport paper, informàtic o qualsevol altre en les llengües territorials, i oferir-los al públic en els serveis que afectin els territoris on és pròpia la llengua respectiva.

Article 18

1. Tota comunitat lingüística té el dret que les lleis i altres disposicions jurídiques que li concerneixen es publiquin en la llengua pròpia del territori.

2. Els poders públics que tenen en els seus àmbits d'actuació més d'una llengua territorialment històrica han de publicar totes les lleis i altres disposicions jurídiques de caràcter general en aquestes llengües, amb independència que els seus parlants n'entenguin d'altres.

Article 19

1. Les Assemblees de representants han de tenir com a llengua oficial la o les històricament parlades en el territori que representen.

2. Aquest dret inclou les llengües de les comunitats d'assentament dispers referides a l'article 1 paràgraf 4. ~~Les Assemblees de representants supraterritorials que abracen un territori més ampli amb més d'una llengua territorialment històrica, han de tenir les totes com a llengües oficials.~~

Article 20

1. Tothom té dret a usar de paraula i per escrit, en els Tribunals de Justícia, la llengua històricament parlada en el territori en què estan ubicats. Els Tribunals han d'emprar la llengua pròpia del territori en les seves actuacions internes i, si per raó de l'organització judicial de l'Estat, el procediment se segueix fora del lloc d'origen, s'hi ha de mantenir la llengua d'origen.

2. Amb tot, tothom té dret a ser jutjat en una llengua que li sigui entenedora i pugui parlar, o a obtenir gratuïtament un intèrpret.

Article 21

Tota comunitat lingüística té el dret que els assentaments dels registres públics es facin en la llengua pròpia del territori.

Article 22

Tota comunitat lingüística té el dret que els documents notariais o autoritzats per funcionaris que exerceixen la fe pública siguin redactats en la llengua pròpia del territori on el notari o funcionari autoritzat tingui demarcada la seva seu.

Secció II **Ensenyament**

Article 23

1. L'ensenyament ha de contribuir a fomentar la capacitat d'autoexpressió lingüística i cultural de la comunitat lingüística del territori on és impartit.

2. L'ensenyament ha de contribuir al manteniment i desenvolupament de la llengua parlada per la comunitat lingüística del territori on és impartit.

3. L'ensenyament ha d'estar sempre al servei de la diversitat lingüística i cultural, i les relacions harmonioses entre diferents comunitats lingüístiques arreu del món.

4. En el marc dels principis anteriors, tothom té dret a aprendre qualsevol llengua.

Article 24

Tota comunitat lingüística té el dret de decidir quin ha de ser el grau de presència de la seva llengua, com a llengua vehicular i com a objecte d'estudi, a tots els nivells de l'ensenyament dintre del seu territori: preescolar, primari, secundari, tècnic i professional, universitari i formació d'adults.

Article 25

Tota comunitat lingüística té dret a disposar de tots els recursos humans i materials necessaris per aconseguir el grau desitjat de presència de la seva llengua a tots els nivells de l'ensenyament dintre del seu territori: ensenyants degudament formats, mètodes pedagògics adequats, manuals, finançament, locals i equips, ~~manuales~~, mitjans tecnològics tradicionals i innovadors.

Article 26

Tota comunitat lingüística té el dret de ~~rebrea~~ un ensenyament que permeti a tots els seus membres d'adquirir el ple domini de la seva pròpia llengua, amb les diverses capacitats relatives a tots els àmbits d'ús habituals, així com el millor domini possible de qualsevol altra llengua que desitgin conèixer.

Article 27

Tota comunitat lingüística té dret a un ensenyament que permeti als seus membres el coneixement de les llengües vinculades a la pròpia tradició cultural, tals com les llengües ~~substituïdes~~, literàries o sagrades, usades antigament com a llengües diferents de la llengua habituals d'ús de la pròpia comunitat.

Article 28

Tota comunitat lingüística té dret a un ensenyament que permeti als seus membres d'adquirir un coneixement aprofundit del seu patrimoni cultural (història i geografia, literatura i altres manifestacions de la pròpia cultura), així com el màxim domini possible de qualsevol altra cultura que desitgin conèixer.

Article 29

1. Tota persona té dret a rebre un l'ensenyament en la llengua pròpia del territori on resideix.

2. Aquest dret no exclou el dret d'accés que li permeti d'adquirir el coneixement oral i escrit de qualsevol llengua d'almenys una de les llengües oficials del territori on resideix i d'almenys una altra llengua que li serveixi d'eina de comunicació amb altres comunitats lingüístiques.

Article 30

La llengua i la cultura de cada comunitat lingüística han de ser objecte d'estudi i de recerca a nivell universitari.

Secció III Onomàstica

Article 31

Tota comunitat lingüística té el dret de preservar i usar en tots els àmbits i ocasions el seu sistema onomàstic.

Article 32

1. Tota comunitat lingüística té el dret de fer ús dels topònims en la llengua pròpia del territori, en els usos orals i escrits, i en els àmbits ~~familiars~~ privats, públics i oficials.

2. Tota comunitat lingüística té el dret d'establir, de preservar i revisar la toponímia autòctona, ~~i a~~ Aquesta no pot ser suprimida, alterada o adaptada arbitràriament, com tampoc no pot ser substituïda en cas de canvis de cojuntures polítiques o d'altre tipus.

Article 33

Tota comunitat lingüística té el dret d'autodesignar-se en la seva llengua. Així doncs, qualsevol traducció a altres llengües ha d'evitar denominacions confuses o despectives. ~~d'acostar-se el més possible a la seva manera d'autodesignar-se.~~

Article 34

Tota persona té dret a l'ús del seu antropònim en la llengua que li és pròpia i en tots els àmbits, i a una transcripció fonèticament tan fidel com sigui possible a un altre alfabet sistema gràfic només quan s'escaigui.

Secció IV

Mitjans de comunicació i noves tecnologies

Article 35

Tota comunitat lingüística té el dret de decidir quin ha de ser el grau de presència de la seva llengua als mitjans de comunicació del seu territori, tant els locals i tradicionals com els de major abast i de tecnologia més avançada, independentment del sistema de difusió o transmissió emprat.

Article 36

Tota comunitat lingüística té el dret de disposar de tots els mitjans humans i materials necessaris per assegurar el grau desitjat de presència de la seva llengua i d'expressió cultural en els mitjans de comunicació del seu territori: personal degudament format, finançament, locals i equips, mitjans tecnològics tradicionals i innovadors.

Article 37

Tota comunitat lingüística té el dret de rebre, a través dels mitjans de comunicació, un coneixement aprofundit del seu patrimoni cultural (història i geografia, literatura i altres manifestacions de la pròpia cultura), així com el màxim grau d'informació possible de qualsevol altra cultura que desitgin conèixer els seus membres.

Article 38

Totes les llengües i les cultures de les comunitats lingüístiques han de rebre un tracte equitatiu i no discriminatori en els continguts dels mitjans de comunicació d'arreu del món.

Article 39

Les ~~col·lectivitats~~ comunitats descrites en l'article 1, paràgrafs 3 i 4 d'aquesta Declaració, així com els grups esmentats en el paràgraf 5 del mateix article, tenen el dret a una representació equitativa de que la seva llengua en els sigui present als mitjans de comunicació del territori on s'han establert o es desplacen. L'exercici d'aquest dret ha d'anar en harmonia amb l'exercici dels drets propis dels les altres grups o comunitats lingüístiques del territori.

Article 40

Tota comunitat lingüística té el dret de disposar, en el camp de la informàtica, d'equips adaptats al seu sistema lingüístic i d'eines i productes en la seva llengua, per tal d'aprofitar plenament el potencial que ofereixen aquestes tecnologies de cara a l'autoexpressió, l'educació, la comunicació, l'edició, la traducció, i, en general, el tractament de la informació i la difusió cultural.

Secció V Cultura

Article ~~41~~40

1. Tota comunitat lingüística té el dret d'usar la seva llengua i de mantenir-la i potenciar-la en totes les expressions culturals.

2. L'exercici d'aquest dret ha de poder desplegar-se plenament sense que l'espai de cap comunitat sigui ocupat de manera hegemònica per una cultura aliena.

Article ~~42~~41

Tota comunitat lingüística té el dret de desenvolupar-se plenament en el propi àmbit cultural.

Article ~~43~~42

Tota comunitat lingüística té el dret d'accedir a les obres produïdes en la seva llengua.

Article ~~44~~43

Tota comunitat lingüística té el dret d'accedir a les programacions interculturals, per mitjà de la difusió d'una informació suficient, i que es doni suport a les activitats d'aprenentatge als estrangers o de traducció, doblatge, postsincronització i subtitolatge.

Article ~~45~~44

Tota comunitat lingüística té dret que la llengua pròpia del territori figure en un lloc prioritari en les manifestacions i serveis culturals (biblioteques, videoteques, cinemes, teatres, museus, arxius, ~~producció informàtica~~, folklore, indústries culturals, i totes les altres expressions que derivin de la realitat cultural).

Article ~~46~~45

Tota comunitat lingüística té dret a la preservació del seu patrimoni lingüístic i cultural, compreses les manifestacions materials com ara fons documentals, heretatge artístic, arquitectònic i monumental, i presència epigràfica de la seva llengua.

Secció VI

Àmbit socioeconòmic

Article 4746

1. Tota comunitat lingüística té el dret d'usar la seva llengua en totes les activitats socioeconòmiques dins el seu territori.

2. Tota comunitat lingüística té dret a disposar en la seva llengua de tots els mitjans que requereix l'exercici de l'activitat professional, com ara documents i llibres de consulta, instruccions, impresos, formularis i equips, eines i programes informàtics.

3. La utilització d'altres llengües en aquest àmbit només es pot exigir en la mesura que ho justifiqui la naturalesa de l'activitat professional desenvolupada. En cap cas una altra llengua advinguda més recentment no pot subordinar o ocultar l'ús de la llengua pròpia del territori.

Article 4847

1. Tota comunitat lingüística té el dret d'usar la seva llengua, amb plena validesa jurídica, en les transaccions econòmiques de tota mena, com ara la compra-venda de béns i serveis, les operacions bancàries, les assegurances, els contractes laborals i altres.

2. Cap clàusula d'aquests actes privats no pot excloure o limitar l'ús d'una llengua en el propi territori.

3. Tota comunitat lingüística té dret a disposar en la seva llengua dels documents necessaris per a la realització de les operacions esmentades com ara impresos, formularis, xecs, contractes, factures, rebuts, albarans, comandes i altres.

Article 4948

Tota comunitat lingüística té dret a usar la seva llengua en qualsevol tipus d'organitzacions socioeconòmiques: laborals, sindicals, patronals, professionals i gremials.

Article 5049

1. Tota comunitat lingüística té dret a una presència predominant de la seva llengua en la publicitat, la retolació, la senyalització exterior i en el conjunt de la imatge del país.

2. Tota comunitat lingüística té dret a gaudir en la seva llengua d'una informació completa, tant oral com escrita, sobre els productes i serveis que proposen els establiments comercials del territori, com ara les instruccions d'ús, les etiquetes, els llistats d'ingredients, la publicitat, les garanties i altres.

3. Totes les indicacions públiques referents a la seguretat dels ciutadans han de ser expressades almenys en la llengua pròpia de la comunitat lingüística i en condicions no inferiors a les de cap altra llengua.

Article 5150

1. Tothom té dret a usar la llengua pròpia del territori en les seves relacions amb les empreses, establiments comercials i entitats privades i a ser recíprocament atès i correspost en aquesta llengua.

2. Tothom té dret, com a client, consumidor o usuari, a ser informat, oralment o per escrit, en la llengua pròpia del territori en els establiments oberts al públic.

Article 5254

Tothom té dret a exercir les activitats laborals o professionals en la llengua pròpia del territori, llevat que les funcions inherents al lloc de treball requereixin l'ús d'altres idiomes, com és el cas dels professors de llengües, els traductors, els guies turístics.

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES ADDICIONALS

Primera

Els poders públics han de prendre totes les mesures oportunes per a l'aplicació dels drets proclamats en aquesta Declaració en el seu àmbit d'actuació. Així mateix, els poders públics han d'adoptar el suport necessari per a la codificació, la transcripció escrita, l'ensenyament de les llengües de les diverses comunitats i la seva utilització en l'administració.

Segona

Els poders públics han de vetllar perquè les autoritats, les organitzacions i les persones concernides siguin informades dels drets i els deures correlatius que es desprenen d'aquesta Declaració.

Tercera

Els poders públics han de preveure, d'acord amb les legislacions vigents, les sancions derivades de la violació dels drets lingüístics d'aquesta Declaració.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

Aquesta Declaració proposa la creació del *Consell de les llengües* en el si de les Nacions Unides. Correspon a l'Assemblea General de les Nacions Unides la creació i la definició d'aquest Consell així com de les persones que l'han de compondre, i la creació de l'organisme de dret internacional que ha d'emparar les comunitats lingüístiques en els drets reconeguts en aquesta Declaració.

Segona

Aquesta Declaració propugna i promou la creació d'una *Comissió Mundial de Drets Lingüístics* de natura no oficial i de caràcter consultiu, formada per representants d'ONG i entitats d'àmbit del dret lingüístic.

Barcelona, ~~novembre~~ març de 19965 |

14. Dotzè esborrany

DECLARACIÓ UNIVERSAL DE DRETS LINGÜÍSTICS

Dotzè esborrany – Abril de 1996¹⁰¹

PRELIMINARS

Les institucions i organitzacions no governamentals signatàries de la present Declaració Universal de Drets Lingüístics, reunides a Barcelona, els dies 6 al 9 de juny de 1996,

Vista la Declaració Universal de Drets Humans de 1948 que en el preàmbul afirma la “fe en els drets humans fonamentals, en la dignitat i en la vàlua de la persona humana i en la igualtat de drets d’homes i dones”; i que en el seu article segon estableix que “tothom té tots els drets i totes les llibertats” sense distinció de “raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o altra, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició”;

Vistos el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics de 16 de desembre de 1966 i el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals de la mateixa data, que en llurs preàmbuls postulen que l’ésser humà no pot ser lliure si no es creen les condicions que li permetin gaudir tant dels seus drets civils i polítics, com dels seus drets econòmics, socials i culturals;

Vista la Resolució 47/135, de 18 de desembre de 1992 de l’Assemblea General de l’Organització de les Nacions Unides que adopta la {Declaració sobre els drets de les persones pertanyents a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques};

Vistos les declaracions i convenis del Consell d’Europa com el Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals de 4 de novembre de 1950 (Article 14); la Convenció del Consell de Ministres del Consell d’Europa, de 29 de juny de 1992, per la qual s’aprova la Carta Europea sobre les llengües regionals o minoritàries; la Declaració de la Cimera del Consell d’Europa, ~~a Viena el~~ 9 d’octubre de 1993, sobre les minories nacionals; i la Convenció marc per a la protecció de les minories nacionals del mes de novembre de 1994;

Vistes la Declaració de Santiago de Compostel·la del PEN Club Internacional i la Declaració de 15 de desembre de 1993 del Comitè de traduccions i drets lingüístics del PEN Club Internacional sobre la proposta de realitzar una conferència mundial de Drets Lingüístics;

Vist que la en la Declaració de Recife, Brasil, de 9 d’octubre de 1987, el XXII Seminari de l’Associació Internacional per al Desenvolupament de la

¹⁰¹ Aquest esborrany inclou les modificacions adoptades en la sessió de treball de l’equip de redacció del dia 22 d’abril de 1996, un cop examinat l’onzè esborrany i les diverses aportacions i propostes dels membres de la Conferència mundial.

Comunicació Intercultural recomana a les Nacions Unides que prenguin les mesures necessàries a fi d'adoptar i realitzar aplicar una Declaració «Universal de drets lingüístics»;

Vista la Convenció número 169 de l'Organització Internacional del Treball, de 26 de juny de 1989, relativa als Pobles Indígenes en Països Independents;

Vist que la Declaració Universal dels Drets Col·lectius dels Pobles, de Barcelona, del maig de 1990, declara que qualsevol poble té dret a expressar i a desenvolupar la seva cultura, la seva llengua i les seves normes d'organització i, per fer-ho, a dotar-se de les pròpies estructures polítiques, educatives, de comunicació i d'administració pública, en marcs polítics diferents;

Vista la Declaració Final de l'Assemblea General de la Federació Internacional de Professors de Llengües Vives a Pécs (Hongria), del 16 d'agost de 1991, que recomana que «els drets lingüístics siguin considerats com a drets fonamentals de l'individu»;

Vist l'informe de la Comissió de Drets Humans del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides, de 20 d'abril de 1994, sobre l'esborrany de Declaració dels Drets dels Pobles Indígenes, Declaració en què els drets individuals es valoren a la llum dels drets col·lectius;

Vist l'esborrany de la Declaració de la Comissió Interamericana de Drets Humans sobre els Drets dels Pobles Indígenes, aprovat en la 1278 sessió de 18 de setembre de 1995;

Atès que la majoria de les llengües amenaçades del món pertanyen a pobles no sobirans i que uns dels principals factors que impedeixen el desenvolupament d'aquestes llengües i acceleren el procés de substitució lingüística són la manca d'autogovern i la política d'Estats que imposen llur estructura político-administrativa i llur llengua; ~~i atès que les llengües d'alguns pobles sobirans estan immerses en un procés de substitució lingüística per una política autoritària dels propis estat que afavoreix la llengua dels antics imperis i deformen la consciència cultural i nacional de la societat autòctona;~~

Atès que la invasió, la colonització i l'ocupació, així com d'altres casos de subordinació política, econòmica o social, impliquen sovint la imposició directa d'una llengua aliena o, si més no, la distorsió de la percepció del valor de les llengües i l'aparició d'actituds lingüístiques jerarquitzants que afecten la lleialtat lingüística dels parlants; i atès que, per aquests motius, les llengües d'alguns pobles que han esdevingut sobirans estan immerses en un procés de substitució lingüística per una política que afavoreix la llengua de les antigues metròpolis;

Atès que ~~l'autèntic~~ l'universalisme ~~s'ha de basar~~ es basa en una concepció de la diversitat lingüística i cultural que superi alhora les tendències homogeneïtzadores i les tendències a l'aïllament exclusivista;

Atès que per garantir la convivència entre comunitats lingüístiques, cal trobar uns principis d'ordre universal que permetin assegurar la promoció, el respecte i l'ús social públic i privat de totes les llengües;

Atès que diversos factors d'ordre extralingüístic (històrics, polítics, territorials, demogràfics, econòmics, socioculturals, sociolingüístics i d'actitud col·lectiva) generen problemes que provoquen la desaparició, marginació i degradació de nombroses llengües, i que cal, per tant, que els drets lingüístics es plantegin des d'una perspectiva global, ~~havent examinat interrelacionadament aquests factors i les dinàmiques de cada tipus de situació per tal de poder perquè es puguin~~ aplicar en cada cas les solucions adequades específiques;

entenent que cal una Declaració Universal de Drets Lingüístics que permeti de corregir els desequilibris lingüístics de manera que asseguri el respecte i el ple desplegament de totes les llengües i que estableixi els principis d'una pau lingüística planetària justa i equitativa, com a factor cabdal de la convivència social;

DECLAREM QUE

PREÀMBUL

La situació de cada llengua, vistes les consideracions prèvies, és el resultat de la confluència i de la interacció d'una gran varietat de factors: político-jurídics; ideològics i històrics; demogràfics i territorials; econòmics i socials; culturals; lingüístics i sociolingüístics; interlingüístics; i finalment subjectius.

En concret, la situació actual es caracteritza per: ~~el moment actual aquests factors es defineixen per:~~

- . La secular tendència unificadora de la majoria d'estats a reduir la diversitat i a afavorir actituds adverses a la pluralitat cultural i al pluralisme lingüístic.
- . El procés de mundialització de l'economia i, en conseqüència, del mercat de la informació, la comunicació i la cultura, que trasbalsa els àmbits de relació i les formes d'interacció que garanteixen la cohesió interna de cada comunitat lingüística.
- . El model economicista de creixement propugnat pels grups econòmics transnacionals, que pretén identificar la desregulació amb el progrés i l'individualisme competitiu amb la llibertat, cosa que genera greus i creixents desigualtats econòmiques, socials, culturals i lingüístiques.

Les amenaces que, en el moment actual, pressionen les comunitats lingüístiques sigui per la manca d'autogovern, per una demografia limitada o bé parcialment o enterament dispersa, per una economia precària, per una llengua no codificada o per un model cultural oposat al predominant, fan que moltes

llengües no puguin sobreviure i desenvolupar-se si no es tenen en compte aquests eixos fonamentals:

. En la perspectiva política, concebre una organització de la diversitat lingüística que permeti la participació efectiva de les comunitats lingüístiques en aquest nou model de creixement.

. En la perspectiva cultural, fer plenament compatible l'espai comunicatiu mundial amb la participació equitativa de tots els pobles, de totes les comunitats lingüístiques i de totes les persones en el procés de desenvolupament.

. En la perspectiva econòmica, fomentar un desenvolupament sostenible basat en la participació de tothom i en el respecte per l'equilibri ecològic de les societats i per unes relacions equitatives entre totes les llengües i cultures.

Per tot això, aquesta Declaració parteix de les comunitats lingüístiques i no pas dels Estats, i s'inscriu en el marc de reforçament de les institucions internacionals capaces de garantir un desenvolupament sostenible i equitatiu per a tota la humanitat, i té com a finalitat de propiciar l'organització d'un marc polític de la diversitat lingüística basat en el respecte, la convivència i el benefici recíprocs.

TÍTOL PRELIMINAR

Precisions conceptuals

Article 1

1. Aquesta Declaració entén com a *comunitat lingüística* tota societat humana que, assentada històricament en un espai territorial determinat, reconegut o no, s'autoidentifica com a poble i ha desenvolupat una llengua comuna com a mitjà de comunicació natural i de cohesió cultural entre els seus membres. Amb la denominació de *llengua pròpia d'un territori* es fa referència a l'idioma de la comunitat històricament establerta en aquest espai.

2. Aquesta Declaració parteix del principi que els drets lingüístics són alhora individuals i col·lectius, i adopta com a referent de la plenitud dels drets lingüístics el cas d'una comunitat lingüística històrica en el seu espai territorial, entès aquest no solament com a àrea geogràfica on viu aquesta comunitat, sinó també com un espai social i funcional imprescindible per al ple desenvolupament de la llengua. És a partir d'aquest referent que es poden establir com una gradació o ~~un~~ contínuum els drets que corresponen als grups lingüístics al·ludits al punt 5 d'aquest mateix article i els de les persones fora del territori de la seva comunitat.

3. Als efectes d'aquesta Declaració, s'entén que es troben també al seu propi territori i pertanyen a una comunitat lingüística les col·lectivitats que:

- i. es troben separades del gruix de la seva comunitat per fronteres polítiques o administratives;

- ii. estan assentades històricament en un espai geogràfic reduït, envoltat pels membres d'altres comunitats lingüístiques; o
- iii. estan assentades en un espai geogràfic compartit amb els membres d'altres comunitats lingüístiques d'historicitat similar.

4. Als efectes d'aquesta Declaració es consideren, també, com a comunitats lingüístiques dins el seu propi territori històric els pobles nòmades en les seves àrees ~~històriques~~ de desplaçament o els pobles d'assentament dispers.

5. Aquesta Declaració entén com a *grup lingüístic* tota col·lectivitat humana que comparteix una mateixa llengua i que es troba assentada en l'espai territorial d'una altra comunitat lingüística, però sense una historicitat equivalent, com succeeix en casos diversos com ara immigrants, refugiats, deportats o els membres de les diàspores.

Article 2

1. Aquesta Declaració considera que, en els casos en què diferents comunitats i grups lingüístics concorren en un territori compartit, l'exercici dels drets formulats en aquesta Declaració s'ha de regir pel respecte entre tots i dins de les màximes garanties democràtiques.

2. A l'hora d'establir un equilibri sociolingüístic satisfactori, és a dir, l'adequada articulació entre els drets respectius d'aquestes comunitats i grups lingüístics i de les persones que en formen part, cal tenir en compte, a més de la seva historicitat relativa i la seva voluntat expressada democràticament, factors que poden aconsellar un tracte reequilibrador, d'objectiu compensatori: el caràcter forçat de les migracions que han conduït a la convivència de les diferents comunitats i grups, o el seu grau de precarietat política, socioeconòmica i cultural.

Article 3

1. Aquesta Declaració considera com a drets personals inalienables, exercibles en qualsevol situació, els següents:

el dret a ésser reconegut com a membre d'una comunitat lingüística;

el dret a l'ús de la llengua en privat i en públic;

el dret a l'ús del propi nom;

el dret de relacionar-se i d'associar-se amb altres membres de la comunitat lingüística d'origen;

el dret de mantenir i desenvolupar la pròpia cultura;

i tots els altres drets de contingut lingüístic reconeguts en el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics de 16 de desembre de 1966 i el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals de la mateixa data.

2. Aquesta Declaració considera que els drets col·lectius dels grups lingüístics, a més dels establerts per als seus membres a l'apartat anterior, també poden incloure, d'acord amb les puntualitzacions de l'article 2.2:

el dret a l'ensenyament de la pròpia llengua i cultura;

el dret a disposar de serveis culturals;

el dret a una presència equitativa de la llengua i la cultura del grup en els mitjans de comunicació;

el dret a ser atesos en la seva llengua en els organismes oficials i les relacions socioeconòmiques.

3. Els drets de les persones i els grups lingüístics anteriorment esmentats no poden representar cap obstacle a la interrelació i la integració d'aquests amb la comunitat lingüística receptora, ni cap limitació dels drets d'aquesta comunitat o dels seus membres a la plenitud de l'ús públic de la llengua en el conjunt del seu espai territorial.

Article 4

1. Aquesta Declaració considera que les persones que es traslladen i s'estableixen al territori d'una comunitat lingüística diferent de la pròpia tenen el dret i el deure de mantenir-hi una relació d'*integració*. La integració s'entén com una socialització addicional d'aquestes persones de manera puguin conservar les seves característiques culturals d'origen, però comparteixin amb la societat que les acull prou referències, valors i comportaments per a permetre un funcionament social global sense més dificultats que les dels membres de la comunitat receptora.

2. Aquesta Declaració considera, en canvi, l'*assimilació*, -entesa com l'aculturació de les persones en la societat que les acull, de tal manera que substitueixin les seves característiques culturals d'origen per les referències, els valors i els comportaments propis de la societat receptora- en cap cas ha de ser forçada o induïda, sinó resultat d'una opció plenament lliure.

Article 5

Aquesta Declaració es basa en el ~~parteix del~~ principi que els drets de totes les comunitats lingüístiques són iguals i independents de la consideració jurídica o política de llengües oficials, regionals o minoritàries. L'ús de designacions com llengua regional o minoritària, no és adoptat en aquest text perquè, si bé en algun cas el reconeixement com a llengües minoritàries o regionals, pot facilitar l'exercici de certs drets, és freqüent l'ús d'aquests i altres determinatius per a restringir els drets d'una comunitat lingüística.

Article 6

Aquesta Declaració exclou que una llengua pugui ser considerada pròpia d'un territori únicament pel fet de ser l'oficial de l'Estat o de tenir tradició de ser utilitzada dins d'aquest territori com a llengua administrativa o de certes activitats culturals.

TÍTOL PRIMER

Principis generals

Article 7

1. Totes les llengües són l'expressió d'una identitat col·lectiva i d'una manera distinta de percebre i de descriure la realitat, per tant han de poder gaudir de les condicions necessàries per al seu desenvolupament en totes les funcions.

2. Cada llengua és una realitat constituïda es constitueix col·lectivament i és en el si d'una comunitat que esdevé disponible per a l'ús individual, com a instrument de cohesió, identificació, comunicació i expressivitat creadora.

Article 8

1. Totes les comunitats lingüístiques tenen el dret d'organitzar i gestionar els propis recursos a fi d'assegurar l'ús de la seva llengua en totes les funcions socials.

2. Totes les comunitats lingüístiques tenen el dret de disposar dels mitjans necessaris per tal d'assegurar la transmissió i la projecció futures de la llengua.

Article 9

Tota comunitat té dret a codificar, estandarditzar, preservar, desenvolupar i promoure el seu sistema lingüístic, sense interferències induïdes o forçades.

Article 10

1. Totes les comunitats lingüístiques són iguals en dret.

2. Aquesta Declaració considera inadmissibles les discriminacions contra les comunitats lingüístiques basades en criteris com ara el seu grau de sobirania política, la seva situació social, econòmica o qualsevol altra, així com el nivell de codificació, actualització o modernització que han assolit llurs llengües.

3. En l'aplicació del principi d'igualtat cal disposar les mesures indispensables perquè aquesta igualtat sigui efectiva-for-lo-real i efectiu.

Article 11

Tota comunitat lingüística té el dret de gaudir dels mitjans de traducció directa o inversa que garanteixin l'exercici dels drets recollits en aquesta Declaració.

Article 12

1. En l'àmbit públic, tothom té dret a desenvolupar totes les activitats en la seva llengua, si és llengua pròpia del territori on resideix.

2. En l'àmbit personal i familiar tothom té dret a usar la seva llengua.

Article 13

1. Tothom té el dret d'accedir al coneixement de la llengua pròpia del territori on resideix. en què viu.

2. Tothom té dret al poliglòtisme, i a conèixer i usar la llengua més adient per al seu desenvolupament personal o per a la seva mobilitat social,

sense perjudici de les garanties establertes en aquesta Declaració per a l'ús públic de la llengua pròpia del territori.

Article 14

Les disposicions d'aquesta Declaració no poden ser interpretades o utilitzades contra qualsevol norma o pràctica més favorable del règim intern o internacional a l'ús d'una llengua dins el territori que li és propi.

TÍTOL SEGON

Règim lingüístic general

Secció I

Administració pública i òrgans oficials

Article 15

1. Tota comunitat lingüística té el dret que la seva llengua sigui utilitzada com a oficial dins del seu territori.

2. Tota comunitat lingüística té el dret que les actuacions judicials i administratives, els documents públics i privats i els assentaments en registres públics realitzats en la llengua pròpia del territori siguin vàlids i eficaços i ningú no pugui al·legar-ne el desconeixement.

Article 16

Tot membre d'una comunitat lingüística té el dret de relacionar-se i ser atès en la seva llengua pels serveis dels poders públics o de les divisions administratives centrals, territorials, locals i supraterritorials als quals pertany el territori d'on és pròpia la llengua.

Article 17

1. Tota comunitat lingüística té el dret de disposar i d'obtenir tota la documentació oficial en la seva llengua, en suport paper, informàtic o qualsevol altre, per a les relacions que afecten el territori on és pròpia aquesta llengua.

2. Els poders públics han de disposar de formularis, impresos i models en suport paper, informàtic o qualsevol altre en les llengües territorials, i oferir-los al públic en els serveis que afectin els territoris on és pròpia la llengua respectiva.

Article 18

1. Tota comunitat lingüística té el dret que les lleis i altres disposicions jurídiques que li concerneixen es publiquin en la llengua pròpia del territori.

2. Els poders públics que tenen en els seus àmbits d'actuació més d'una llengua territorialment històrica han de publicar totes les lleis i altres disposicions jurídiques de caràcter general en aquestes llengües, amb independència que els seus parlants n'entenguin d'altres.

Article 19

1. Les Assemblees de representants han d'adoptar coma oficials la llengua o les llengües de tenir com a llengua oficial la o les històricament parlades en el territori que representen.

2. Aquest dret inclou les llengües de les comunitats d'assentament dispers referides a l'article 1 paràgraf 4.

Article 20

1. Tothom té dret a usar de paraula i per escrit, en els Tribunals de Justícia, la llengua històricament parlada en el territori en què estan ubicats. Els Tribunals han d'emprar la llengua pròpia del territori en les seves actuacions internes i, si per raó de l'organització judicial de l'Estat, el procediment se segueix fora del lloc d'origen, s'hi ha de mantenir la llengua d'origen.

2. En qualsevol cas, Amb tot, tothom té dret a ser jutjat en una llengua que li sigui entenedora i pugui parlar, o a obtenir gratuïtament un intèrpret.

Article 21

Tota comunitat lingüística té el dret que els assentaments dels registres públics es facin en la llengua pròpia del territori.

Article 22

Tota comunitat lingüística té el dret que els documents notariais o autoritzats per funcionaris que exerceixen la fe pública siguin redactats en la llengua pròpia del territori on el notari o funcionari autoritzat tingui demarcada la seva seu.

Secció II Ensenyament

Article 23

1. L'ensenyament ha de contribuir a fomentar la capacitat d'autoexpressió lingüística i cultural de la comunitat lingüística del territori on és impartit.

2. L'ensenyament ha de contribuir al manteniment i desenvolupament de la llengua parlada per la comunitat lingüística del territori on és impartit.

3. L'ensenyament ha d'estar sempre al servei de la diversitat lingüística i cultural, i les relacions harmonioses entre diferents comunitats lingüístiques arreu del món.

4. En el marc dels principis anteriors, tothom té dret a aprendre qualsevol llengua.

Article 24

Tota comunitat lingüística té el dret de decidir quin ha de ser el grau de presència de la seva llengua, com a llengua vehicular i com a objecte d'estudi, a tots els nivells de l'ensenyament dintre del seu territori: preescolar, primari, secundari, tècnic i professional, universitari i formació d'adults.

Article 25

Tota comunitat lingüística té dret a disposar de tots els recursos humans i materials necessaris per aconseguir el grau desitjat de presència de la seva llengua a tots els nivells de l'ensenyament dintre del seu territori: ensenyants degudament formats, mètodes pedagògics adequats, manuals, finançament, locals i equips, mitjans tecnològics tradicionals i innovadors.

Article 26

Tota comunitat lingüística té dret a un ensenyament que permeti a tots els seus membres d'adquirir el ple domini de la seva pròpia llengua, amb les diverses capacitats relatives a tots els àmbits d'ús habituals, així com el millor domini possible de qualsevol altra llengua que desitgin conèixer.

Article 27

Tota comunitat lingüística té dret a un ensenyament que permeti als seus membres el coneixement de les llengües vinculades a la pròpia tradició cultural, tals com les llengües literàries o sagrades, usades antigament com a llengües habituals de la pròpia comunitat.

Article 28

Tota comunitat lingüística té dret a un ensenyament que permeti als seus membres d'adquirir un coneixement aprofundit del seu patrimoni cultural (història i geografia, literatura i altres manifestacions de la pròpia cultura), així com el màxim domini possible de qualsevol altra cultura que desitgin conèixer.

Article 29

1. Tota persona té dret a rebre l'ensenyament en la llengua pròpia del territori on resideix.
2. Aquest dret no exclou el dret d'accés al coneixement oral i escrit de qualsevol llengua que li serveixi d'eina de comunicació amb altres comunitats lingüístiques.

Article 30

La llengua i la cultura de cada comunitat lingüística han de ser objecte d'estudi i de recerca a nivell universitari.

Secció III Onomàstica

Article 31

Tota comunitat lingüística té el dret de preservar i usar en tots els àmbits i ocasions el seu sistema onomàstic.

Article 32

1. Tota comunitat lingüística té el dret de fer ús dels topònims en la llengua pròpia del territori, en els usos orals i escrits, i en els àmbits privats, públics i oficials.

2. Tota comunitat lingüística té el dret d'establir, preservar i revisar la toponímia autòctona. Aquesta no pot ser suprimida, alterada o adaptada arbitràriament, com tampoc no pot ser substituïda en cas de canvis de cojuntures polítiques o d'altre tipus.

Article 33

Tota comunitat lingüística té el dret d'autodesignar-se en la seva llengua. Així doncs, qualsevol traducció a altres llengües ha d'evitar denominacions confuses o despectives.

Article 34

Tota persona té dret a l'ús del seu antropònim en la llengua que li és pròpia i en tots els àmbits, i a una transcripció fonèticament tan fidel com sigui possible a un altre sistema gràfic només quan s'escaigui.

Secció IV

Mitjans de comunicació i noves tecnologies

Article 35

Tota comunitat lingüística té el dret de decidir quin ha de ser el grau de presència de la seva llengua als mitjans de comunicació del seu territori, tant els locals i tradicionals com els de major abast i de tecnologia més avançada, independentment del sistema de difusió o transmissió emprat.

Article 36

Tota comunitat lingüística té el dret de disposar de tots els mitjans humans i materials necessaris per assegurar el grau desitjat de presència de la seva llengua i d'atoexpressió cultural en els mitjans de comunicació del seu territori: personal degudament format, finançament, locals i equips, mitjans tecnològics tradicionals i innovadors.

Article 37

Tota comunitat lingüística té el dret de rebre, a través dels mitjans de comunicació, un coneixement aprofundit del seu patrimoni cultural (història i geografia, literatura i altres manifestacions de la pròpia cultura), així com el màxim grau d'informació possible de qualsevol altra cultura que desitgin conèixer els seus membres.

Article 38

Totes les llengües i les cultures de les comunitats lingüístiques han de rebre un tracte equitatiu i no discriminatori en els continguts dels mitjans de comunicació d'arreu del món.

Article 39

Les comunitats descrites en l'article 1, paràgrafs 3 i 4 d'aquesta Declaració, així com els grups esmentats en el paràgraf 5 del mateix article,

tenen dret a una representació equitativa de la seva llengua en els mitjans de comunicació del territori on s'han establert o es desplacen. L'exercici d'aquest dret ha d'anar en harmonia amb l'exercici dels drets propis dels altres grups o comunitats del territori.

Article 40

Tota comunitat lingüística té el dret de disposar, en el camp de la informàtica, d'equips adaptats al seu sistema lingüístic i d'eines i productes en la seva llengua, per tal d'aprofitar plenament el potencial que ofereixen aquestes tecnologies de cara a l'autoexpressió, l'educació, la comunicació, l'edició, la traducció, i, en general, el tractament de la informació i la difusió cultural.

Secció V Cultura

Article 41

1. Tota comunitat lingüística té el dret d'usar la seva llengua i de mantenir-la i potenciar-la en totes les expressions culturals.

2. L'exercici d'aquest dret ha de poder desplegar-se plenament sense que l'espai de cap comunitat sigui ocupat de manera hegemònica per una cultura aliena.

Article 42

Tota comunitat lingüística té el dret de desenvolupar-se plenament en el propi àmbit cultural.

Article 43

Tota comunitat lingüística té el dret d'accedir a les obres produïdes en la seva llengua.

Article 44

Tota comunitat lingüística té el dret d'accedir a les programacions interculturals, per mitjà de la difusió d'una informació suficient, i que es doni suport a les activitats d'aprenentatge als estrangers o de traducció, doblatge, postsincronització i subtitolatge.

Article 45

Tota comunitat lingüística té dret que la llengua pròpia del territori figuri en un lloc prioritari en les manifestacions i serveis culturals (biblioteques, videoteques, cinemes, teatres, museus, arxius, folklore, indústries culturals, i totes les altres expressions que derivin de la realitat cultural).

Article 46

Tota comunitat lingüística té dret a la preservació del seu patrimoni lingüístic i cultural, compreses les manifestacions materials com ara fons documentals, heretatge artístic, arquitectònic i monumental, i presència epigràfica de la seva llengua.

Secció VI Àmbit socioeconòmic

Article 47

1. Tota comunitat lingüística té el dret d'~~establir~~ usar l'ús de la seva llengua en totes les activitats socioeconòmiques dins el seu territori.

2. Qualsevol membre d'una Tota comunitat lingüística té dret a disposar en la seva llengua de tots els mitjans que requereix l'exercici de l'activitat professional, com ara documents i llibres de consulta, instruccions, impresos, formularis i equips, eines i programes informàtics.

3. La utilització d'altres llengües en aquest àmbit només es pot exigir en la mesura que ho justifiqui la naturalesa de l'activitat professional desenvolupada. En cap cas una altra llengua adinguda més recentment no pot subordinar o ocultar l'ús de la llengua pròpia del territori.

Article 48

1. En el territori de la pròpia Tota comunitat lingüística, tothom té el dret d'usar la seva llengua, amb plena validesa jurídica, en les transaccions econòmiques de tota mena, com ara la compra-venda de béns i serveis, les operacions bancàries, les assegurances, els contractes laborals i altres.

2. Cap clàusula d'aquests actes privats no pot excloure o limitar l'ús d'una llengua en el propi territori.

3. En el territori de la pròpia Tota comunitat lingüística, tothom té dret a disposar en la seva llengua dels documents necessaris per a la realització de les operacions esmentades com ara impresos, formularis, xecs, contractes, factures, rebuts, albarans, comandes i altres.

Article 49

En el territori de la pròpia Tota comunitat lingüística, tothom té dret a usar la seva llengua en qualsevol tipus d'organitzacions socioeconòmiques: laborals, sindicals, patronals, professionals i gremials.

Article 50

1. Tota comunitat lingüística té dret a una presència predominant de la seva llengua en la publicitat, la retolació, la senyalització exterior i en el conjunt de la imatge del país.

2. En el territori de la pròpia Tota comunitat lingüística, tothom té dret a gaudir en la seva llengua d'una informació completa, tant oral com escrita, sobre els productes i serveis que proposen els establiments comercials del territori, com ara les instruccions d'ús, les etiquetes, els llistats d'ingredients, la publicitat, les garanties i altres.

3. Totes les indicacions públiques referents a la seguretat dels ciutadans han de ser expressades almenys en la llengua pròpia de la comunitat lingüística i en condicions no inferiors a les de cap altra llengua.

Article 51

1. Tothom té dret a usar la llengua pròpia del territori en les seves relacions amb les empreses, establiments comercials i entitats privades i a ser recíprocament atès i correspost en aquesta llengua.

2. Tothom té dret, com a client, consumidor o usuari, a ser informat, oralment o per escrit, en la llengua pròpia del territori en els establiments oberts al públic.

Article 52

Tothom té dret a exercir les activitats laborals o professionals en la llengua pròpia del territori, llevat que les funcions inherents al lloc de treball requereixin l'ús d'altres idiomes, com és el cas dels professors de llengües, els traductors, els guies turístics.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera

Els poders públics han de prendre totes les mesures oportunes per a l'aplicació dels drets proclamats en aquesta Declaració en el seu àmbit d'actuació, concretament cal que s'habilitin fons internacionals de suport a l'exercici dels Drets Lingüístics a les comunitats ostensiblement mancades de recursos. Així mateix, els poders públics han d'adoptar el suport necessari per a la codificació, la transcripció escrita, l'ensenyament de les llengües de les diverses comunitats i la seva utilització en l'administració.

Segona

Els poders públics han de vetllar perquè les autoritats, les organitzacions i les persones concernides siguin informades dels drets i els deures correlatius que es desprenen d'aquesta Declaració.

Tercera

Els poders públics han de preveure, d'acord amb les legislacions vigents, les sancions derivades de la violació dels drets lingüístics d'aquesta Declaració.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

Aquesta Declaració proposa la creació del *Consell de les llengües* en el si de les Nacions Unides. Correspon a l'Assemblea General de les Nacions Unides la creació i la definició d'aquest Consell així com de les persones que l'han de compondre, i la creació de l'organisme de dret internacional que ha d'emparar les comunitats lingüístiques en els drets reconeguts en aquesta Declaració.

Segona

Aquesta Declaració propugna i promou la creació d'una *Comissió Mundial de Drets Lingüístics* de natura no oficial i de caràcter consultiu, formada per representants d'ONG i entitats d'àmbit del dret lingüístic.

Barcelona, març/abril de 1996

15. Tretzè esborrany

DECLARACIÓ UNIVERSAL DE DRETS LINGÜÍSTICS

Tretzè esborrany – Juny de 1996¹⁰²

PRELIMINARS

Les institucions i organitzacions no governamentals signatàries de la present Declaració Universal de Drets Lingüístics, reunides a Barcelona, els dies 6 al 9 de juny de 1996,

Vista la Declaració Universal dels Drets Humans de 1948 que en el preàmbul afirma la “fe en els drets humans fonamentals, en la dignitat i en la vàlua de la persona humana i en la igualtat de drets d’homes i dones”; i que en el seu article segon estableix que “tothom té tots els drets i totes les llibertats” sense distinció de “raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o altra, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició”;

Vistos el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics de 16 de desembre de 1966 (Article 27) i el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals de la mateixa data, que en llurs preàmbuls postulen que l'ésser humà no pot ser lliure si no es creen les condicions que li permetin gaudir tant dels seus drets civils i polítics, com dels seus drets econòmics, socials i culturals;

Vista la Resolució 47/135, de 18 de desembre de 1992 de l'Assemblea General de l'Organització de les Nacions Unides que adopta la Declaració sobre els drets de les persones pertanyents a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques;

Vistos les declaracions i convenis del Consell d'Europa com el Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals de 4 de novembre de 1950 (Article 14); la Convenció del Consell de Ministres del Consell d'Europa, de 29 de juny de 1992, per la qual s'aprova la Carta Europea sobre les llengües regionals o minoritàries; la Declaració de la Cimera del Consell d'Europa, de 9 d'octubre de 1993, sobre les minories nacionals; i la Convenció-marc per a la protecció de les minories nacionals del mes de novembre de 1994;

Vistes la Declaració de Santiago de Compostel·la del PEN Club Internacional i la Declaració de 15 de desembre de 1993 del Comitè de traduccions i drets lingüístics del PEN Club Internacional sobre la proposta de realitzar una conferència mundial de Drets Lingüístics;

Vist que la en la Declaració de Recife, Brasil, de 9 d'octubre de 1987, el XXII Seminari de l'Associació Internacional per al Desenvolupament de la Comunicació Intercultural recomana a les Nacions Unides que prenguin les

¹⁰² Aquest és l'esborrany definitiu. És el text que es proclamà i s'adoptà el dia 6 de juny de 1996 al paranimf de la Universitat de Barcelona. Inclou les poques modificacions i esmenes realitzades per la coordinació de la CMDL i pel petit grup de treball nomenat per l'equip de redacció, realitzades durant el mes de maig de 1996.

mesures necessàries a fi d'adoptar i aplicar una Declaració Universal dels Drets Lingüístics;

Vista la Convenció número 169 de l'Organització Internacional del Treball, de 26 de juny de 1989, relativa als pobles indígenes en països independents;

Vist que la Declaració Universal dels drets col·lectius dels pobles de Barcelona, del maig de 1990, declara que qualsevol poble té dret a expressar i a desenvolupar la seva cultura, la seva llengua i les seves normes d'organització i, per fer-ho, a dotar-se de les pròpies estructures polítiques, educatives, de comunicació i d'administració pública, en marcs polítics diferents;

Vista la Declaració Final de l'assemblea general de la Federació Internacional de professors de llengües vives a Pécs (Hongria), de 16 d'agost de 1991, que recomana que els drets lingüístics siguin considerats com a drets fonamentals de l'individu;

Vist l'informe de la Comissió de Drets Humans del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides, de 20 d'abril de 1994, sobre l'esborrany relatiu al text provisional de la Declaració dels drets dels pobles indígenes, Declaració en què els drets individuals es valoren a la llum dels drets col·lectius;

Vist l'esborrany de la Declaració de la Comissió Interamericana de drets humans sobre els drets dels pobles indígenes, aprovat en la 1278 sessió de 18 de setembre de 1995;

Atès que la majoria de les llengües amenaçades del món pertanyen a pobles no sobirans i que uns dels principals factors que impedeixen el desenvolupament d'aquestes llengües i acceleren el procés de substitució lingüística són la manca d'autogovern i la política d'Estats que imposen llur estructura político-administrativa i llur llengua;

Atès que la invasió, la colonització i l'ocupació, així com d'altres casos de subordinació política, econòmica o social, impliquen sovint la imposició directa d'una llengua aliena o, si més no, la distorsió de la percepció del valor de les llengües i l'aparició d'actituds lingüístiques jerarquitzants que afecten la lleialtat lingüística dels parlants; i atès que, per aquests motius, les llengües d'alguns pobles que han esdevingut sobirans estan immerses en un procés de substitució lingüística per a causa d'una política que afavoreix la llengua de les antigues colònies o poders imperials metròpolis;

Atès que l'universalisme s'ha de basar en una concepció de la diversitat lingüística i cultural que superi alhora les tendències homogeneïtzadores i les tendències a l'aïllament exclusivista;

Atès que per garantir la convivència entre comunitats lingüístiques, cal trobar uns principis d'ordre universal que permetin assegurar la promoció, el respecte i l'ús social públic i privat de totes les llengües;

Atès que diversos factors d'ordre extralingüístic (històrics, polítics, territorials, demogràfics, econòmics, socioculturals, sociolingüístics i d'actitud col·lectiva) generen problemes que provoquen la desaparició, marginació i degradació de nombroses llengües, i que cal, per tant, que els drets lingüístics es plantegin des d'una perspectiva global, perquè es puguin aplicar en cada cas les solucions específiques adequades;

entenent que cal una Declaració Universal de Drets Lingüístics que permeti de corregir els desequilibris lingüístics de manera que asseguri el respecte i el ple desplegament de totes les llengües i que estableixi els principis d'una pau lingüística planetària justa i equitativa, com a factor cabdal de la convivència social;

DECLAREM QUE

PREÀMBUL

La situació de cada llengua, vistes les consideracions prèvies, és el resultat de la confluència i de la interacció d'una gran varietat de factors: polític-jurídics; ideològics i històrics; demogràfics i territorials; econòmics i socials; culturals; lingüístics i sociolingüístics; interlingüístics; i finalment subjectius.

En concret, la situació actual es caracteritza per:

. La secular tendència unificadora de la majoria d'estats a reduir la diversitat i a afavorir actituds adverses a la pluralitat cultural i al pluralisme lingüístic.

. El procés de mundialització de l'economia i, en conseqüència, del mercat de la informació, la comunicació i la cultura, que trasbalsa els àmbits de relació i les formes d'interacció que garanteixen la cohesió interna de cada comunitat lingüística.

. El model economicista de creixement propugnat pels grups econòmics transnacionals, que pretén identificar la desregulació amb el progrés i l'individualisme competitiu amb la llibertat, cosa que genera greus i creixents desigualtats econòmiques, socials, culturals i lingüístiques.

Les amenaces que, en el moment actual, pressionen les comunitats lingüístiques sigui per la manca d'autogovern, per una demografia limitada o bé parcialment o enterament dispersa, per una economia precària, per una llengua no codificada o per un model cultural oposat al predominant, fan que moltes llengües no puguin sobreviure i desenvolupar-se si no es tenen en compte aquests eixos fonamentals:

. En la perspectiva política, concebre una organització de la diversitat lingüística que permeti la participació efectiva de les comunitats lingüístiques en aquest nou model de creixement.

. En la perspectiva cultural, fer plenament compatible l'espai comunicatiu mundial amb la participació equitativa de tots els pobles, de totes les comunitats lingüístiques i de totes les persones en el procés de desenvolupament.

. En la perspectiva econòmica, fomentar un desenvolupament sostenible basat en la participació de tothom i en el respecte per l'equilibri ecològic de les societats i per unes relacions equitatives entre totes les llengües i cultures.

Per tot això, aquesta Declaració parteix de les comunitats lingüístiques i no pas dels Estats, i s'inscriu en el marc de reforçament de les institucions internacionals capaces de garantir un desenvolupament sostenible i equitatiu per a tota la humanitat, i té com a finalitat de propiciar l'organització d'un marc polític de la diversitat lingüística basat en la convivència i en el respecte, la ~~convivència~~ i el benefici recíprocs.

TÍTOL PRELIMINAR

Precisions conceptuals

Article 1

1. Aquesta Declaració entén com a *comunitat lingüística* tota societat humana que, assentada històricament en un espai territorial determinat, reconegut o no, s'autoidentifica com a poble i ha desenvolupat una llengua comuna com a mitjà de comunicació natural i de cohesió cultural entre els seus membres. Amb la denominació de *llengua pròpia d'un territori* es fa referència a l'idioma de la comunitat històricament establerta en aquest espai.

2. Aquesta Declaració parteix del principi que els drets lingüístics són alhora individuals i col·lectius, i adopta com a referent de la plenitud dels drets lingüístics el cas d'una comunitat lingüística històrica en el seu espai territorial, entès aquest no solament com a àrea geogràfica on viu aquesta comunitat, sinó també com un espai social i funcional imprescindible per al ple desenvolupament de la llengua. És a partir d'aquest referent que es poden establir com una gradació o continuïtat els drets que corresponen als grups lingüístics al·ludits al punt 5 d'aquest mateix article i els de les persones fora del territori de la seva comunitat.

3. Als efectes d'aquesta Declaració, s'entén que es troben també al seu propi territori i pertanyen a una comunitat lingüística les col·lectivitats que:

- i. es troben separades del gruix de la seva comunitat per fronteres polítiques o administratives;
- ii. estan assentades històricament en un espai geogràfic reduït, envoltat pels membres d'altres comunitats lingüístiques; o
- iii. estan assentades en un espai geogràfic compartit amb els membres d'altres comunitats lingüístiques d'historicitat similar.

4. Als efectes d'aquesta Declaració es consideren, també, com a comunitats lingüístiques dins el seu propi territori històric els pobles nòmades en les seves àrees de desplaçament o els pobles d'assentament dispers.

5. Aquesta Declaració entén com a *grup lingüístic* tota col·lectivitat humana que comparteix una mateixa llengua i que es troba assentada en l'espai territorial d'una altra comunitat lingüística, però sense una historicitat equivalent, com succeeix en casos diversos com ara immigrants, refugiats, deportats o els membres de les diàspores.

Article 2

1. Aquesta Declaració considera que, en els casos en què diferents comunitats i grups lingüístics concorren en un territori compartit, l'exercici dels drets formulats en aquesta Declaració s'ha de regir pel respecte entre tots i dins de les màximes garanties democràtiques.

2. A l'hora d'establir un equilibri sociolingüístic satisfactori, és a dir, l'adequada articulació entre els drets respectius d'aquestes comunitats i grups lingüístics i de les persones que en formen part, cal tenir en compte, a més de la seva historicitat relativa i la seva voluntat expressada democràticament, factors que poden aconsellar un tracte reequilibrador, d'objectiu compensatori: el caràcter forçat de les migracions que han conduït a la convivència de les diferents comunitats i grups, o el seu grau de precarietat política, socioeconòmica i cultural.

Article 3

1. Aquesta Declaració considera com a drets personals inalienables, exercibles en qualsevol situació, els següents:

el dret a ésser reconegut com a membre d'una comunitat lingüística;

el dret a l'ús de la llengua en privat i en públic;

el dret a l'ús del propi nom;

el dret de relacionar-se i d'associar-se amb altres membres de la comunitat lingüística d'origen;

el dret de mantenir i desenvolupar la pròpia cultura;

i tots els altres drets de contingut lingüístic reconeguts en el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics de 16 de desembre de 1966 i el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals de la mateixa data.

2. Aquesta Declaració considera que els drets col·lectius dels grups lingüístics, a més dels establerts per als seus membres a l'apartat anterior, també poden incloure, d'acord amb les puntualitzacions de l'article 2.2:

el dret a l'ensenyament de la pròpia llengua i cultura;

el dret a disposar de serveis culturals;

el dret a una presència equitativa de la llengua i la cultura del grup en els mitjans de comunicació;

el dret a ser atesos en la seva llengua en els organismes oficials i les relacions socioeconòmiques.

3. Els drets de les persones i els grups lingüístics anteriorment esmentats no poden representar cap obstacle a la interrelació i la integració d'aquests amb la comunitat lingüística receptora, ni cap limitació dels drets d'aquesta comunitat o dels seus membres a la plenitud de l'ús públic de la llengua en el conjunt del seu espai territorial.

Article 4

1. Aquesta Declaració considera que les persones que es traslladen i s'estableixen al territori d'una comunitat lingüística diferent de la pròpia tenen el dret i el deure de mantenir-hi una relació d'*integració*. La *integració* s'entén com una socialització addicional d'aquestes persones de manera puguin conservar les seves característiques culturals d'origen, però comparteixin amb la societat que les acull prou referències, valors i comportaments per a permetre un funcionament social global sense més dificultats que les dels membres de la comunitat receptora.

2. Aquesta Declaració considera, en canvi, l'*assimilació*, -entesa com l'aculturació de les persones en la societat que les acull, de tal manera que substitueixin les seves característiques culturals d'origen per les referències, els valors i els comportaments propis de la societat receptora- en cap cas ha de ser forçada o induïda, sinó resultat d'una opció plenament lliure.

Article 5

Aquesta Declaració es basa en el principi que els drets de totes les comunitats lingüístiques són iguals i independents de la consideració jurídica o política de llengües oficials, regionals o minoritàries. L'ús de designacions com llengua regional o minoritària, no és adoptat en aquest text perquè, si bé en algun cas el reconeixement com a llengües minoritàries o regionals, pot facilitar l'exercici de certs drets, és freqüent l'ús d'aquests i altres determinatius per a restringir els drets d'una comunitat lingüística.

Article 6

Aquesta Declaració exclou que una llengua pugui ser considerada pròpia d'un territori únicament pel fet de ser l'oficial de l'Estat o de tenir tradició de ser utilitzada dins d'aquest territori com a llengua administrativa o de certes activitats culturals.

TÍTOL PRIMER

Principis generals

Article 7

1. Totes les llengües són l'expressió d'una identitat col·lectiva i d'una manera distinta de percebre i de descriure la realitat, per tant han de poder gaudir de les condicions necessàries per al seu desenvolupament en totes les funcions.

2. Cada llengua és una realitat constituïda col·lectivament i és en el si d'una comunitat que esdevé disponible per a l'ús individual, com a instrument de cohesió, identificació, comunicació i expressivitat creadora.

Article 8

1. Totes les comunitats lingüístiques tenen el dret d'organitzar i gestionar els propis recursos a fi d'assegurar l'ús de la seva llengua en totes les funcions socials.

2. Totes les comunitats lingüístiques tenen el dret de disposar dels mitjans necessaris per tal d'assegurar la transmissió i la projecció futures de la llengua.

Article 9

Tota comunitat lingüística té dret a codificar, estandarditzar, preservar, desenvolupar i promoure el seu sistema lingüístic, sense interferències induïdes o forçades.

Article 10

1. Totes les comunitats lingüístiques són iguals en dret.

2. Aquesta Declaració considera inadmissibles les discriminacions contra les comunitats lingüístiques basades en criteris com ara el seu grau de sobirania política, la seva situació social, econòmica o en qualsevol altre criteri altra, així com el nivell de codificació, actualització o modernització que han assolit llurs llengües.

3. En l'aplicació del principi d'igualtat cal disposar les mesures indispensables perquè aquesta igualtat sigui efectiva.

Article 11

Tota comunitat lingüística té el dret de gaudir dels mitjans de traducció directa o inversa que garanteixin l'exercici dels drets recollits en aquesta Declaració.

Article 12

1. En l'àmbit públic, tothom té dret a desenvolupar totes les activitats en la seva llengua, si és llengua pròpia del territori on resideix.

2. En l'àmbit personal i familiar tothom té dret a usar la seva llengua.

Article 13

1. Tothom té el dret d'accedir al coneixement de la llengua pròpia del territori on resideix.

2. Tothom té dret al poliglòtisme, i a conèixer i usar la llengua més adient per al seu desenvolupament personal o per a la seva mobilitat social, sense perjudici de les garanties establertes en aquesta Declaració per a l'ús públic de la llengua pròpia del territori.

Article 14

Les disposicions d'aquesta Declaració no poden ser interpretades o utilitzades contra qualsevol norma o pràctica més favorable del règim intern o internacional a l'ús d'una llengua dins el territori que li és propi.

TÍTOL SEGON

Règim lingüístic general

Secció I

Administració pública i òrgans oficials

Article 15

1. Tota comunitat lingüística té el dret que la seva llengua sigui utilitzada com a oficial dins del seu territori.

2. Tota comunitat lingüística té el dret que les actuacions judicials i administratives, els documents públics i privats i els assentaments en registres públics realitzats en la llengua pròpia del territori siguin vàlids i eficaços i ningú no pugui al·legar-ne el desconeixement.

Article 16

Tot membre d'una comunitat lingüística té el dret de relacionar-se i ser atès en la seva llengua pels serveis dels poders públics o de les divisions administratives centrals, territorials, locals i supraterritorials als quals pertany el territori d'on és pròpia la llengua.

Article 17

1. Tota comunitat lingüística té el dret de disposar i d'obtenir tota la documentació oficial en la seva llengua, en suport paper, informàtic o qualsevol altre, per a les relacions que afecten el territori on és pròpia aquesta llengua.

2. Els poders públics han de disposar de formularis, impresos i models en suport paper, informàtic o qualsevol altre en les llengües territorials, i oferir-los al públic en els serveis que afectin els territoris on és pròpia la llengua respectiva.

Article 18

1. Tota comunitat lingüística té el dret que les lleis i altres disposicions jurídiques que li concerneixen es publiquin en la llengua pròpia del territori.

2. Els poders públics que tenen en els seus àmbits d'actuació més d'una llengua territorialment històrica han de publicar totes les lleis i altres disposicions jurídiques de caràcter general en aquestes llengües, amb independència que els seus parlants n'entenguin d'altres.

Article 19

1. Les Assemblees de representants han d'adoptar com a oficials la llengua o les llengües històricament parlades en el territori que representen.

2. Aquest dret inclou les llengües de les comunitats d'assentament dispers referides a l'article 1 paràgraf 4.

Article 20

1. Tothom té dret a usar de paraula i per escrit, en els Tribunals de Justícia, la llengua històricament parlada en el territori en què estan ubicats. Els Tribunals han d'emprar la llengua pròpia del territori en les seves actuacions internes i, si per raó de l'organització judicial de l'Estat, el procediment se segueix fora del lloc d'origen, s'hi ha de mantenir la llengua d'origen.

2. En qualsevol cas, tothom té dret a ser jutjat en una llengua que li sigui entenedora i pugui parlar, o a obtenir gratuïtament un intèrpret.

Article 21

Tota comunitat lingüística té el dret que els assentaments dels registres públics es facin en la llengua pròpia del territori.

Article 22

Tota comunitat lingüística té el dret que els documents notariais o autoritzats per funcionaris que exerceixen la fe pública siguin redactats en la llengua pròpia del territori on el notari o funcionari autoritzat tingui demarcada la seva seu.

Secció II

Ensenyament

Article 23

1. L'ensenyament ha de contribuir a fomentar la capacitat d'autoexpressió lingüística i cultural de la comunitat lingüística del territori on és impartit.

2. L'ensenyament ha de contribuir al manteniment i desenvolupament de la llengua parlada per la comunitat lingüística del territori on és impartit.

3. L'ensenyament ha d'estar sempre al servei de la diversitat lingüística i cultural, i les relacions harmonioses entre diferents comunitats lingüístiques arreu del món.

4. En el marc dels principis anteriors, tothom té dret a aprendre qualsevol llengua.

Article 24

Tota comunitat lingüística té el dret de decidir quin ha de ser el grau de presència de la seva llengua, com a llengua vehicular i com a objecte d'estudi, a tots els nivells de l'ensenyament dintre del seu territori: preescolar, primari, secundari, tècnic i professional, universitari i formació d'adults.

Article 25

Tota comunitat lingüística té dret a disposar de tots els recursos humans i materials necessaris per aconseguir el grau desitjat de presència de la seva llengua a tots els nivells de l'ensenyament dintre del seu territori: ensenyants degudament formats, mètodes pedagògics adequats, manuals, finançament, locals i equips, mitjans tecnològics tradicionals i innovadors.

Article 26

Tota comunitat lingüística té dret a un ensenyament que permeti a tots els seus membres d'adquirir el ple domini de la seva pròpia llengua, amb les diverses capacitats relatives a tots els àmbits d'ús habituals, així com el millor domini possible de qualsevol altra llengua que desitgin conèixer.

Article 27

Tota comunitat lingüística té dret a un ensenyament que permeti als seus membres el coneixement de les llengües vinculades a la pròpia tradició cultural, tals com les llengües literàries o sagrades, usades antigament com a llengües habituals de la pròpia comunitat.

Article 28

Tota comunitat lingüística té dret a un ensenyament que permeti als seus membres d'adquirir un coneixement aprofundit del seu patrimoni cultural (història i geografia, literatura i altres manifestacions de la pròpia cultura), així com el màxim domini possible de qualsevol altra cultura que desitgin conèixer.

Article 29

1. Tota persona té dret a rebre l'ensenyament en la llengua pròpia del territori on resideix.

2. Aquest dret no exclou el dret d'accés al coneixement oral i escrit de qualsevol llengua que li serveixi d'eina de comunicació amb altres comunitats lingüístiques.

Article 30

La llengua i la cultura de cada comunitat lingüística han de ser objecte d'estudi i de recerca a nivell universitari.

Secció III Onomàstica

Article 31

Tota comunitat lingüística té el dret de preservar i usar en tots els àmbits i ocasions el seu sistema onomàstic.

Article 32

1. Tota comunitat lingüística té el dret de fer ús dels topònims en la llengua pròpia del territori, en els usos orals i escrits, i en els àmbits privats, públics i oficials.

2. Tota comunitat lingüística té el dret d'establir, preservar i revisar la toponímia autòctona. Aquesta no pot ser suprimida, alterada o adaptada

arbitràriament, com tampoc no pot ser substituïda en cas de canvis de conjuntures polítiques o d'altre tipus.

Article 33

Tota comunitat lingüística té el dret d'autodesignar-se en la seva llengua. Així doncs, qualsevol traducció a altres llengües ha d'evitar denominacions confuses o despectives.

Article 34

Tota persona té dret a l'ús del seu antropònim en la llengua que li és pròpia i en tots els àmbits, i a una transcripció fonèticament tan fidel com sigui possible a un altre sistema gràfic només quan s'escaigui.

Secció IV

Mitjans de comunicació i noves tecnologies

Article 35

Tota comunitat lingüística té el dret de decidir quin ha de ser el grau de presència de la seva llengua als mitjans de comunicació del seu territori, tant els locals i tradicionals com els de major abast i de tecnologia més avançada, independentment del sistema de difusió o transmissió emprat.

Article 36

Tota comunitat lingüística té el dret de disposar de tots els mitjans humans i materials necessaris per assegurar el grau desitjat de presència de la seva llengua i d'autoexpressió cultural en els mitjans de comunicació del seu territori: personal degudament format, finançament, locals i equips, mitjans tecnològics tradicionals i innovadors.

Article 37

Tota comunitat lingüística té el dret de rebre, a través dels mitjans de comunicació, un coneixement aprofundit del seu patrimoni cultural (història i geografia, literatura i altres manifestacions de la pròpia cultura), així com el màxim grau d'informació possible de qualsevol altra cultura que desitgin conèixer els seus membres.

Article 38

Totes les llengües i les cultures de les comunitats lingüístiques han de rebre un tracte equitatiu i no discriminatori en els continguts dels mitjans de comunicació d'arreu del món.

Article 39

Les comunitats descrites en l'article 1, paràgrafs 3 i 4 d'aquesta Declaració, així com els grups esmentats en el paràgraf 5 del mateix article, tenen dret a una representació equitativa de la seva llengua en els mitjans de comunicació del territori on s'han establert o es desplacen. L'exercici d'aquest dret ha d'anar en harmonia amb l'exercici dels drets propis dels altres grups o comunitats del territori.

Article 40

Tota comunitat lingüística té el dret de disposar, en el camp de la informàtica, d'equips adaptats al seu sistema lingüístic i d'eines i productes en la seva llengua, per tal d'aprofitar plenament el potencial que ofereixen aquestes tecnologies de cara a l'autoexpressió, l'educació, la comunicació, l'edició, la traducció, i, en general, el tractament de la informació i la difusió cultural.

Secció V Cultura

Article 41

1. Tota comunitat lingüística té el dret d'usar la seva llengua i de mantenir-la i potenciar-la en totes les expressions culturals.

2. L'exercici d'aquest dret ha de poder desplegar-se plenament sense que l'espai de cap comunitat sigui ocupat de manera hegemònica per una cultura aliena.

Article 42

Tota comunitat lingüística té el dret de desenvolupar-se plenament en el propi àmbit cultural.

Article 43

Tota comunitat lingüística té el dret d'accedir a les obres produïdes en la seva llengua.

Article 44

Tota comunitat lingüística té el dret d'accedir a les programacions interculturals, per mitjà de la difusió d'una informació suficient, i que es doni suport a les activitats d'aprenentatge als estrangers o de traducció, doblatge, postsincronització i subtitolatge.

Article 45

Tota comunitat lingüística té dret que la llengua pròpia del territori figuri en un lloc prioritari en les manifestacions i serveis culturals (com ara biblioteques, videotèques, cinemes, teatres, museus, arxius, folklore, indústries culturals, i totes les altres expressions que derivin de la realitat cultural).

Article 46

Tota comunitat lingüística té dret a la preservació del seu patrimoni lingüístic i cultural, compreses les manifestacions materials com ara fons documentals, heretatge artístic, arquitectònic i monumental, i presència epigràfica de la seva llengua.

Secció VI Àmbit socioeconòmic

Article 47

1. Tota comunitat lingüística té el dret d'establir l'ús de la seva llengua en totes les activitats socioeconòmiques dins el seu territori.

2. Qualsevol membre d'una comunitat lingüística té dret a disposar en la seva llengua de tots els mitjans que requereix l'exercici de l'activitat professional, com ara documents i llibres de consulta, instruccions, impresos, formularis i equips, eines i productes i programes informàtics.

3. La utilització d'altres llengües en aquest àmbit només es pot exigir en la mesura que ho justifiqui la naturalesa de l'activitat professional desenvolupada. En cap cas una altra llengua advinguda més recentment no pot subordinar o ocultar l'ús de la llengua pròpia del territori.

Article 48

1. En el territori de la pròpia comunitat lingüística, tothom té el dret d'usar la seva llengua, amb plena validesa jurídica, en les transaccions econòmiques de tota mena, com ara la compra-venda de béns i serveis, les operacions bancàries, les assegurances, els contractes laborals i altres.

2. Cap clàusula d'aquests actes privats no pot excloure o limitar l'ús d'una llengua en el propi territori de la llengua pròpia del territori.

3. En el territori de la pròpia comunitat lingüística, tothom té dret a disposar en la seva llengua dels documents necessaris per a la realització de les operacions esmentades com ara impresos, formularis, xecs, contractes, factures, rebuts, albarans, comandes i altres.

Article 49

En el territori de la pròpia comunitat lingüística, tothom té dret a usar la seva llengua en qualsevol tipus d'organitzacions socioeconòmiques: laborals, sindicals, patronals, professionals i gremials.

Article 50

1. Tota comunitat lingüística té dret a una presència predominant de la seva llengua en la publicitat, la retolació, la senyalització exterior i en el conjunt de la imatge del país.

2. En el territori de la pròpia comunitat lingüística, tothom té dret a gaudir en la seva llengua d'una informació completa, tant oral com escrita, sobre els productes i serveis que proposen els establiments comercials ubicats en el del territori, com ara les instruccions d'ús, les etiquetes, els llistats d'ingredients, la publicitat, les garanties i altres.

3. Totes les indicacions públiques referents a la seguretat de les persones dels ciutadans han de ser expressades almenys en la llengua pròpia de la comunitat lingüística i en condicions no inferiors a les de cap altra llengua.

Article 51

1. Tothom té dret a usar la llengua pròpia del territori en les seves relacions amb les empreses, establiments comercials i entitats privades i a ser recíprocament atès i correspost en aquesta llengua.

2. Tothom té dret, com a client, consumidor o usuari, a ser informat, oralment o per escrit, en la llengua pròpia del territori en els establiments oberts al públic.

Article 52

Tothom té dret a exercir les activitats laborals o professionals en la llengua pròpia del territori, llevat que les funcions inherents al lloc de treball requereixin l'ús d'altres idiomes, com és el cas dels professors de llengües, els traductors, els guies turístics.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera

Els poders públics han de prendre totes les mesures oportunes per a l'aplicació dels drets proclamats en aquesta Declaració en el seu àmbit d'actuació, concretament cal que s'habilitin fons internacionals de suport a l'exercici dels Drets Lingüístics a les comunitats ostensiblement mancades de recursos. Així mateix, els poders públics han d'adoptar el suport necessari per a la codificació, la transcripció ~~escrita~~, l'ensenyament de les llengües de les diverses comunitats i la seva utilització en l'administració.

Segona

Els poders públics han de vetllar perquè les autoritats, les organitzacions i les persones concernides siguin informades dels drets i els deures correlatius que es desprenen d'aquesta Declaració.

Tercera

Els poders públics han de preveure, d'acord amb les legislacions vigents, les sancions derivades de la violació dels drets lingüístics d'aquesta Declaració.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

Aquesta Declaració proposa la creació del *Consell de les llengües* en el si de les Nacions Unides. Correspon a l'Assemblea General de les Nacions Unides la creació ~~i la definició~~ d'aquest Consell, la definició de les seves atribucions, el nomenament dels seus membres, i l'establiment així com de les persones que l'han de compondre, i la creació de l'organisme de dret internacional que ha d'emparar les comunitats lingüístiques en l'exercici dels drets reconeguts en aquesta Declaració.

Segona

Aquesta Declaració propugna i promou la creació d'una *Comissió Mundial de Drets Lingüístics* de natura no oficial i de caràcter consultiu, formada per representants d'ONG i entitats d'àmbit del dret lingüístic.

Barcelona, juny abril de 1996

ANNEX 3

Tractats, textos i documents internacionals i europeus amb referències al drets lingüístics¹⁰³

¹⁰³ Les referències als drets lingüístics, en alguns casos són colaterals o derivades. Així, no tots els documents que reproduïm fan referència explícita en el seu articulat a la necessitat de preservar el patrimoni lingüístic o poden ser considerats com a documents de dret lingüístic; però la lectura en un sentit ampli d'aquests textos pot aportar alguna esclatxa en benefici del dret lingüístic. Aquest recull de textos és, també, una eina de suport al contingut del treball, i, per tant, reproduceix els fragments dels documents que han estat usats en el corpus teòric i aquells que, des del dret fonamental afecten ben directament el desplegament dels drets lingüístics. D'altra banda, hem optat per traduir els documents a partir d'una de les seves versions oficials, com una tasca més de l'objectiu d'aquest treball, per tant les traduccions són totes de l'autor o, en algun cas, supervisades per l'autor.

ÍNDIX DE DOCUMENTS

- 1. Nacions Unides** 194
- 1.1. Declaració Universal dels Drets Humans (1948)
- 1.2. Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics (1966)
- 1.3. Convenció Internacional dels drets dels infants, adoptada per l'Assemblea General el dia 20 de novembre de 1959
- 1.4. Resolució 47/135, de 18 de desembre de 1992, adoptada per l'Assemblea General. Declaració sobre els Drets de les persones que pertanyen a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques
- 1.5. Organització Internacional del Treball
- 1.5.1. Convenció núm. 169 de l'Organització Internacional del Treball, de 26 de juny de 1989, relativa als drets dels pobles indígenes en països independents
- 1.6. Consell Econòmic i Social
- 1.6.1. Informe de la Comissió de Drets Humans del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides, de 20 d'abril de 1994, relatiu al text provisional de la Declaració dels Drets dels pobles indígenes
- 2. UNESCO** 208
- Organització de les Nacions Unides per a l'educació, la ciència i la cultura**
- 2.1. Conferència General** 208
- 2.1.1. Constitució de la UNESCO, de 16 de novembre de 1945
- 2.1.2. Reglament de la Conferència General
- 2.1.3. Convenció relativa a la lluita contra la discriminació en l'ensenyament, adoptada per la Conferència General de la UNESCO el 14 de desembre de 1960
- 2.1.4. Declaració relativa als principis de la Cooperació Cultural Internacional
- 2.1.5. Declaració sobre les polítiques culturals, adoptada per la Conferència General de la UNESCO el 6 d'agost de 1982
- 2.1.6. Proposició de la Conferència General relativa a l'ensenyament de les llengües i literatures estrangeres
- 2.1.7. Resolució 29 C/23 relativa al patrimoni oral de la humanitat
- 2.1.8. Resolució 29 C/38, vers una cultura de la pau
- 2.1.9. Declaració sobre la responsabilitat de les generacions actuals envers les generacions futures
- 2.1.10. Resolució 30 C/12 relativa a l'aplicació d'una política lingüística mundial basada en el plurilingüisme
- 2.1.11. Resolució 30 C/37 relativa a la promoció i ús del plurilingüisme i l'accés universal al ciberespai
- 2.1.12. Resolució 30 C/42. Vers una cultura de la pau

- 2.1.13. Esborrany de la Declaració relativa a la diversitat cultural
- 2.1.14. Projecte de Resolució relatiu a la salvaguarda i revitalització del Patrimoni Cultural immaterial

2.2. Consell executiu 237

- 2.2.1. Reglament del Consell executiu
- 2.2.2. Decisió 150 EX/SR. 16 del Consell executiu, de 24 d'octubre de 1996, relativa a la Declaració universal de drets lingüístics
- 2.2.3. Estatuts del Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe

2.3. Director General 244

- 2.3.1. Nota del Director General DG/Note/98/8 de 24 de febrer de 1998 relativa al Pluralisme lingüístic, l'educació per la pau i el diàleg de les cultures
- 2.3.2. Comunicació del director general sobre l'avaluació externa realitzada al *projecte Linguapax: promoció de la diversitat lingüística*

2.4. Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe 250

- 2.4.1. Recomanacions del Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe

3. Organització sobre la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE) 254

- 3.1. Acta Final de Hèlsinki (1975)
- 3.2. Document final de la reunió de Madrid de l'OSCE, d'11 de novembre de 1980
- 3.3. Document final de la reunió de Viena de l'OSCE, de 4 de novembre de 1986
- 3.4. Document de la reunió de Copenhaguen de l'OSCE, de 29 de juny de 1990
- 3.5. Carta de París per una nova Europa, de 21 de novembre de 1990
- 3.6. Informe de la reunió d'experts de l'OSCE sobre les minories nacionals (Ginebra 1991)
- 3.7. Declaració de l'Assemblea Parlamentària de l'OSCE a Hèlsinki, el 9 de juliol de 1993

4. Consell d'Europa 279

- 4.1. Estatut del Consell d'Europa, signat a Londres el 5 de maig de 1949
- 4.2. Conveni Europeu per a la Protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals, de 4 de novembre de 1950
- 4.3. Conveni cultural europeu, de 18 de desembre de 1954

4.4. Convenció del Consell de Ministres del Consell d'Europa, de 29 de juny de 1992, per la qual s'aprova la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries

4.5. Declaració de Viena de 9 d'octubre de 1993, relativa a les Minories Nacionals

4.6. Convenció marc sobre la protecció de les minories nacionals, de 10 de novembre de 1994

5. Unió Europea 313

5.1. Actes jurídics amb implicacions normatives 313

5.1.1. Tractat Constitutiu de la Comunitat Econòmica Europea, de 25 de març de 1957

5.1.2. Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea de l'Energia Atòmica

5.1.3. Reglament 1/1958 del Consell, de 15 d'abril de 1958, pel que es fixa el règim lingüístic de les institucions

5.1.4. Acta d'adhesió a la Comunitat de Dinamarca, Noruega, Irlanda i el Regne Unit

5.1.5. Reglament (EURATOM, CECA, CEE) núm. 857/72 del Consell, de 24 d'abril de 1972, pel qual es creen edicions especials del Diari Oficial de les Comunitats Europees

5.1.6. Acta d'adhesió a la Comunitat de Grècia

5.1.7. Acta d'adhesió a la Comunitat d'Espanya i Portugal

5.1.8. Reglament de procediment del Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees de 19 de juny de 1991

5.1.9. Reglament de procediment del Tribunal de Primera Instància de les Comunitats Europees

5.1.10. Tractat de la Unió Europea, signat a Maastricht el dia 7 de febrer de 1992 i Tractat d'Amsterdam pel qual es modifiquen el Tractat de la Unió Europea, els Tractats constitutius de les Comunitats Europees i determinats actes connexos, signat a Amsterdam el 2 de octubre de 1997

5.1.11. Declaracions annexes al Tractat de la Unió Europea

Declaració núm. 30

Declaració relativa al règim lingüístic en l'àmbit de la política exterior i de seguretat comunes

5.1.12. Decisió del Consell de 6 de desembre de 1993 per la qual s'adopta el seu Reglament intern (93/662/CE)

5.1.13. Acta relativa a les condicions d'adhesió del Regne de Noruega, de la República d'Àustria, de la República de Finlàndia i del Regne de Suècia

5.1.14. Decisió del Consell de la Unió Europea d'1 de gener de 1995 per la qual s'adapten els instruments relatius a l'adhesió dels nous Estats membres a la Unió Europea (95/1/CE, Euratom, CECA)

5.1.15. Resolució del Consell de 16 de desembre de 1997 relativa a l'ensenyament precoç de les llengües de la Unió Europea (98/C 1/ 02)

5.1.16. Decisió núm. 508/2000/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 14 de febrer de 2000, relativa al programa «Cultura 2000»

5.1.17. Directiva 2000/43/CE del Consell, de 29 de juny de 2000, relativa a l'aplicació del principi d'igualtat de tracte de les persones independentment del seu origen racional o ètnic

5.1.18. Decisió núm. 1934/2000/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 17 de juliol de 2000, que estableix l'Any Europeu de les Llengües 2001

5.1.19. Tractat de Niça, pel qual es modifiquen el Tractat de la Unió Europea, els Tractats constitutius de les Comunitats Europees i determinats actes connexos, signat a Niça el 26 de febrer de 2001

5.1.20. Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea

**5.2. Resolucions del Parlament Europeu amb conseqüències
normatives sobre el funcionament del mateix Parlament** 373

5.2.1. Reglament intern del Parlament Europeu

5.2.2. Resolució 1235/90 del Parlament Europeu relativa a la situació de les llengües a la Comunitat i de la llengua catalana, d'11 de desembre de 1990

5.2.3. Resolució 162/94 sobre el dret a l'ús de la pròpia llengua, de 25 de juliol de 1994

**5.3. Resolucions del Parlament Europeu sense conseqüències
jurídiques** 381

5.3.1. Resolució del Parlament Europeu de 16 d'octubre de 1981 sobre una carta de la Comunitat relativa a les llengües i cultures regionals i una carta dels drets de les minories ètniques

5.3.2. Resolució sobre el multilingüisme a la Comunitat Europea, de 14 d'octubre de 1982

5.3.3. Resolució del Parlament Europeu de 11 de febrer de 1983 sobre les mesures a favor de les llengües i les cultures minoritàries

5.3.4. Resolució del Parlament Europeu de 30 d'octubre de 1987 sobre les llengües i cultures de les minories regionals i ètniques de la Comunitat Europea

5.3.5. Resolució del Parlament Europeu de 21 de gener de 1993 sobre la comunicació de la Comissió anomenada "Noves perspectives de l'actuació cultural de la Comunitat"

5.3.6. Resolució del Parlament Europeu de 9 de febrer de 1994 (A3-0042/94) sobre les minories lingüístiques i culturals a la Comunitat Europea

5.3.7. Resolució sobre l'ús sense de les llengües oficials a les institucions de la Unió Europea, de 20 de gener de 1995

6. Textos i documents alternatius 403

6.1. Declaració de Recife (1987)

6.2. Declaració Universal dels Drets Col·lectius dels Pobles (1990)

6.3. Carta cap a una Europa de les cultures

6.4. Decisió del Comitè de Traduccions i Drets Lingüístics del PEN Club Internacional relativa a la proposició d'una Conferència Mundial de Drets Lingüístics

6.5. Declaració de Valladolid (Yucatán)

6.6. Conclusions del Seminari Internacional sobre Polítiques Lingüístiques (Leioa, País Basc, 11-14 de març de 1996)

6.7. Declaració mundial sobre l'educació superior en el segle XXI: visió i acció

1. Nacions Unides

1.1. Declaració Universal dels Drets Humans (1948)

(Aprovada i proclamada per l'Assemblea de les Nacions Unides el dia 10 de desembre de 1948, Resolució 217 A).

PREÀMBUL

Atès que el reconeixement de la dignitat inherent a tots els membres de la família humana i de llurs drets iguals i inalienables constitueix el fonament de la llibertat, la justícia i la pau en el món;

Atès que la desatenció i el menyspreu dels drets humans han menat a actes de barbàrie que revoltent la consciència de la humanitat, i que l'adveniment d'un món on els éssers humans gaudiran de llibertat de paraula i de pensament i seran alliberats de la por i de la misèria ha estat proclamat com l'aspiració més alta de la humanitat;

Atès que és essencial que els drets humans siguin protegits per un règim de dret, a fi que l'home no sigui compel·lit, com a últim recurs, a la revolta contra la tirania i l'opressió;

Atès que és essencial de promoure el desenvolupament de relacions amistoses entre les nacions;

Atès que en la Carta els pobles de les Nacions Unides han reafirmat llur fe en els drets humans fonamentals, en la dignitat i en la vàlua de la persona humana i en la igualtat de drets d'homes i dones, i han decidit de promoure el progrés social i de millorar les condicions de vida en una llibertat més àmplia;

Atès que els Estats membres s'han compromès a assegurar, en cooperació amb l'organització de les Nacions Unides, el respecte universal i l'observança dels drets humans i de les llibertats fonamentals;

Atès que una concepció comuna d'aquests drets i d'aquestes llibertats és de la més gran importància per a complir aquest compromís,

L'ASSEMBLEA GENERAL

Proclama aquesta Declaració Universal dels Drets Humans com l'objectiu comú que tots els pobles i totes les nacions han d'assolir per tal que tots els individus i tots els òrgans de la societat, tenint-la sempre present, s'esforcin, mitjançant l'ensenyament i l'educació, a promoure el respecte d'aquests drets i llibertats, i a assegurar-ne, amb mesures progressives de caràcter nacional i internacional, el reconeixement i l'observança universals i efectius, tant entre els pobles dels Estats membres com entre els pobles dels territoris sota llur jurisdicció.

Article 1

Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets. Són dotats de raó i de consciència i cal que es comportin entre ells amb esperit de fraternitat.

Article 2

Tothom té tots els drets i totes les llibertats que aquesta Declaració proclama, sense cap distinció de raça, de color, de sexe, de llengua, de religió, d'opinió política o d'altra mena, d'origen nacional o social, de posició econòmica, de naixement o de qualsevol altra condició.

Tampoc no es pot fer cap distinció fonamentada en la condició política, jurídica o internacional del país o territori del qual depengui jurídicament la persona, tant si es tracta d'un país o territori independent com si està sotmès a qualsevol altra limitació de sobirania.

[...]

Article 7

Tothom és igual davant la llei i té dret a obtenir-ne igual protecció, sense distincions. Tothom té dret a igual protecció contra qualsevol discriminació que violi la present Declaració i contra qualsevol incitació a una tal discriminació.

[...]

Article 19

Tothom té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; aquest dret inclou la llibertat de sostenir opinions i de cercar, rebre i difondre informacions i idees, sense limitació de fronteres, per qualsevol mitjà d'expressió.

[...]

Article 26

1 Tothom té dret a l'educació. (...)

2 L'educació ha de tenir com a objectiu el ple desenvolupament de la personalitat humana i l'enfortiment del respecte als drets humans i a les llibertats fonamentals. Ha de promoure la comprensió, la tolerància i l'amistat entre totes les nacions i tots els grups racials o religiosos, i també el desenvolupament de les activitats de les Nacions Unides per al manteniment de la pau.

Article 27

1 Tothom té dret a prendre part lliurement en la vida cultural de la comunitat, a fruit de les arts i a participar en el progrés científic i en els beneficis que en resulten.

[...]

1.2. Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics (1966)

(Adoptat per l'Assemblea de les Nacions Unides el 16 de desembre de 1966)¹⁰⁴

[...]

Article 2

1 Cadascun dels Estats Part en aquest Pacte es compromet a respectar i garantir a tots els individus que es trobin en el seu territori i estiguin subjectes a la seva jurisdicció els drets reconeguts en aquest Pacte, sense cap distinció de (...) idioma [...].

[...]

Article 14

[...]

3 Durant el procés, tota persona acusada d'un delictes té dret, en plena igualtat, a les garanties mínimes següents:

a/ A ser informada sense demora, en un idioma que compregui i en forma detallada, de la natura i les causes de l'acusació formulada contra ella.

[...]

f/ A ser assistida gratuïtament per un intèrpret, si no comprèn o no parla l'idioma emprat al tribunal.

Article 26

Totes les persones són iguals davant la llei i tenen dret sense discriminació a igual protecció de la llei. En aquest respecte, la llei prohibirà tota discriminació i garantirà a totes les persones una protecció igual i efectiva contra qualsevol discriminació per motius de (...) llengua (...)

Article 27

En els Estats on existeixin minories ètniques, religioses o lingüístiques, no es negarà a les persones que pertanyin a les esmentades minories el dret que els correspon, en comú amb els altres membres del seu grup, a tenir la seva pròpia vida cultural, a professar i a practicar la seva pròpia religió i a emprar el seu propi idioma.

[...]

¹⁰⁴ L'Estat Espanyol el va signar el 28 de setembre de 1967 però no el va ratificar fins el 27 d'abril de 1977. Entrà en vigor el 27 de juliol de 1977, B.O.E. de 30 d'abril de 1977.

1.3. Convenció Internacional dels drets dels infants, adoptada per l'Assemblea General el dia 20 de novembre de 1959

(Adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, Resolució 1386 (XVI), de 2 de novembre de 1959)

PREÀMBUL

[...]

II. Atès que les Nacions Unides han proclamat en la Declaració Universal dels Drets Humans que tothom té els drets i les llibertats que s'hi anuncien, sense cap discriminació per raó de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política i de qualsevol altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició;

[...]

PRINCIPIS

Principi 1

L'infant ha de gaudir de tots els drets enunciats en aquesta Declaració. Aquests drets han de ser reconeguts a tots els infants sense excepció de cap mena ni discriminació per raó de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política i de qualsevol altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició, ja sigui de l'infant mateix o de la seva família.

[...]

Principi 3

L'infant té dret, des del seu naixement, a un nom i una nacionalitat.

[...]

Principi 7

L'infant té dret a rebre educació, que ha de ser gratuïta i obligatòria almenys en la seva etapa elemental. [...]

Principi 10

L'infant ha de ser protegit contra les pràctiques que puguin fomentar la discriminació racial, religiosa o de qualsevol altra mena. Ha de ser educat en un esperit de comprensió, tolerància, amistat entre els pobles, pau i fraternitat universals, i amb plena consciència que ha de consagrar les seves aptituds i energies al servei dels seus semblants.

1.4. Declaració sobre els Drets de les persones que pertanyen a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques

(Adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, Resolució 47/135, de 18 de desembre de 1992).

L'Assemblea General

Refermant que un dels objectius bàsics de les Nacions Unides, tal com preveu la seva Carta, és afavorir i fomentar el respecte dels drets humans i de les llibertats fonamentals per a tothom, sense fer cap distinció de raça, sexe o religió,

Refermant la fe en els drets humans fonamentals, en la dignitat i la vàlua de les persones humanes, en els mateixos drets per als homes que per a les dones i per a les nacions, grans o petites,

Desitjosa d'afavorir la consecució dels principis que preveuen la Carta de les Nacions Unides, la Declaració Universal dels Drets Humans, la Convenció sobre la prevenció i càstig del crim del genocidi, la Convenció internacional sobre l'eliminació de qualsevol forma de discriminació racial, el Conveni internacional sobre drets civils i polítics, el Conveni internacional sobre els drets econòmics, socials i culturals, la Declaració sobre l'eliminació de qualsevol forma d'intolerància i discriminació basada en la religió o en les creences i la Convenció dels drets de l'infant, com també altres instruments internacionals que s'han adoptat a escala universal o regional i els que han signat els Estats membres de les Nacions Unides,

Inspirada per les disposicions de l'article 27 del Conveni sobre drets civils i polítics en relació amb les persones que pertanyen a minories ètniques, religioses o lingüístiques,

Atès que la promoció i la protecció de les persones que pertanyen a minories ètniques, religioses o lingüístiques és una contribució a l'estabilitat social de l'Estat en què viuen,

Atès que la promoció i la consecució continuades dels drets de les persones que pertanyen a minories ètniques, religioses o lingüístiques, com a part integral del desenvolupament de la societat en general i dins un marc democràtic basat en les lleis, contribueix a l'increment de l'amistat i la cooperació entre els pobles i els Estats,

Atès que les Nacions Unides tenen un paper important pel que fa a la protecció de les minories,

Tenint en compte la tasca important que s'ha fet fins ara dins la institució de les Nacions Unides, especialment la Comissió dels drets humans, la Subcomissió de la prevenció de la discriminació i la protecció de les minories, com també els organismes establerts d'acord amb els Convenis internacionals

dels drets humans i altres instruments internacionals rellevants quant als drets humans sobre la promoció i la protecció de les persones que pertanyen a minories ètniques, religioses o lingüístiques,

Tenint en compte la tasca important que duen a terme institucions intergovernamentals i no governamentals en la protecció de minories i la promoció dels drets de les persones que pertanyen a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques,

Reconeixent la necessitat d'assegurar una aplicació més efectiva dels instruments internacionals pel que fa als drets de les persones que pertanyen a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques,

Proclama aquesta Declaració dels drets de les persones que pertanyen a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques:

Article 1

1 Els Estats han de protegir l'existència i la identitat de les minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques dins els seus territoris respectius, i han de fomentar les condicions per a la promoció d'aquesta identitat.

2 Els Estats han d'adoptar mesures legislatives o de qualsevol mena necessàries per assolir aquests objectius.

Article 2

1 Les persones que pertanyen a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques (a partir d'ara anomenades persones que pertanyen a minories) tenen el dret de gaudir de la seva cultura, professar i practicar la seva pròpia religió i utilitzar la seva llengua, tant en públic com en privat, lliurement i sense la interferència de cap mena de discriminació.

2 Les persones que pertanyen a minories tenen el dret de participar d'una manera efectiva en la vida cultural, religiosa, social, econòmica i pública.

3 Les persones que pertanyen a minories tenen el dret de participar d'una manera efectiva en les decisions a escala nacional i, si s'escau, regional que facin referència a la minoria a la qual pertanyen o a les regions on viuen, de manera que no sigui incompatible amb la legislació nacional.

4 Les persones que pertanyen a minories tenen el dret de crear i mantenir les seves pròpies associacions.

5 Les persones que pertanyen a minories tenen el dret de crear i mantenir, sense cap mena de discriminació, contactes lliures i pacífics amb altres membres del seu grup, amb persones que pertanyen a altres minories, com també contactes a través de les fronteres amb ciutadans d'altres Estats amb els quals comparteixen lligams nacionals o ètnics, religiosos o lingüístics.

Article 3

1 Les persones que pertanyen a minories poden exercir els seus drets, incloent-hi els que preveu aquesta Declaració, tant d'una manera individual com col·lectiva, amb altres membres del seu grup, sense cap mena de discriminació.

2 L'exercici o el no exercici dels drets que preveu aquesta Declaració no implica cap desavantatge per a la persona que pertany a una minoria.

Article 4

1 Els Estats han d'adoptar mesures, en cas que sigui convenient, per assegurar que les persones que pertanyen a minories poden exercir, totalment i amb eficàcia, tots els drets humans i les llibertats fonamentals que els pertocuen sense cap mena de discriminació i amb plena igualtat davant la Llei.

2 Els Estats han d'adoptar mesures per crear condicions favorables per tal que les persones que pertanyen a minories puguin expressar les seves característiques i desenvolupar la seva cultura, llengua, religió, tradicions i costums, llevat que hi hagi pràctiques específiques que violin la Llei nacional o siguin contràries a les normes internacionals.

3 Els Estats haurien de prendre les mesures apropiades de manera que, sempre que sigui possible, les persones que pertanyen a minories disposin de les oportunitats apropiades per tal d'aprendre la seva llengua materna o rebre l'educació en la seva llengua materna.

4 Els Estats haurien de prendre mesures, en cas que sigui convenient, en l'àmbit de l'educació per tal de fomentar el coneixement de la història, les tradicions, la llengua i la cultura de les minories que hi ha en el seu territori. Les persones que pertanyen a minories haurien de tenir les oportunitats per merèixer el reconeixement de la societat en general.

5 Els Estats haurien de considerar l'adopció de mesures apropiades per tal que les persones que pertanyen a minories puguin participar d'una manera completa en el progrés econòmic i el desenvolupament del seu país.

Article 5

1 Les polítiques i els programes nacionals han de ser elaborats i aplicats tenint en compte els interessos legítims de les persones que pertanyen a minories.

2 Els programes de cooperació i ajut entre els Estats haurien de ser elaborats i aplicats tenint en compte els interessos legítims de les persones que pertanyen a minories.

Article 6

Els Estats haurien de col·laborar en les qüestions relacionades amb les persones que pertanyen a minories, incloent-hi l'intercanvi d'informació i d'experiències, per tal d'afavorir l'enteniment i la confiança mutus.

Article 7

Els Estats haurien de col·laborar per tal d'afavorir el respecte envers els drets que preveu aquesta Declaració.

Article 8

1 Cap punt d'aquesta Declaració no ha d'impedir el compliment de les obligacions internacionals dels Estats en relació amb les persones que pertanyen a minories. Els Estats han de complir particularment amb bona fe les obligacions i els compromisos que han assumit d'acord amb els tractats i els convenis internacionals de què són part integrant.

2 L'exercici dels drets, tal com preveu aquesta Declaració, no ha de perjudicar el gaudi per part de tothom dels drets humans i de les llibertats fonamentals universalment reconegut.

3 Les mesures adoptades pels Estats per tal d'assegurar el gaudi efectiu dels drets que preveu aquesta Declaració no han de ser considerades a primera vista contràries al principi d'igualtat que preveu la Declaració Universal dels Drets Humans.

4 Cap punt d'aquesta Declaració no es pot dur a terme en cas que permeti una activitat contrària als objectius o als principis de les Nacions Unides, incloent-hi la igualtat sobirana, la integritat territorial i la independència política dels Estats.

Article 9

Els organismes i les institucions especialitzades de les Nacions Unides han de contribuir a la consecució plena dels drets i els principis que preveu aquesta Declaració, en els seus àmbits de competència respectius.

[...]

1.5. Organització Internacional del Treball

1.5.1. Convenció núm. 169 de l'Organització Internacional del Treball, de 26 de juny de 1989, relativa als drets dels pobles indígenes en països independents

(Adoptada a Ginebra el dia 27 de juny de 1989 en la 76 Conferència General de l'Organització Internacional del Treball. Entrà en vigor el dia 5 de setembre de 1991)

La Conferència General de l'Organització Internacional del Treball:

Convocada a Ginebra pel Consell d'Administració de l'Oficina Internacional del Treball, i congregada a l'esmentada ciutat el 7 juny de 1989, en la seva 76a reunió;

Ateses les normes internacionals enunciades en el Conveni i en la Recomanació sobre poblacions indígenes i tribals, 1957;

Ateses les disposicions de la Declaració Universal de Drets Humans, del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals, del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, i dels nombrosos instruments internacionals sobre la prevenció de la discriminació;

Atès que l'evolució del dret internacional d'ençà de 1957 i els canvis esdevinguts en la situació dels pobles indígenes i tribals en totes les regions del món fan aconsellable adoptar noves normes internacionals en la matèria, per tal d'eliminar l'orientació vers l'assimilació de les normes anteriors;

Ateses les aspiracions d'aquests pobles d'assumir el control de llurs pròpies institucions i formes de vida i del seu desenvolupament econòmic i a mantenir i enfortir llurs identitats, llengües i religions, dins del marc dels Estats on viuen;

Atès que en moltes parts del món aquests pobles no poden gaudir dels drets humans fonamentals en el mateix grau que la resta de la població dels Estats on viuen i que les seves lleis, valors, costums i perspectives han sofert sovint una erosió;

Atesa la particular contribució dels pobles indígenes i tribals a la diversitat cultural, a l'harmonia social i ecològica de la humanitat i a la cooperació i comprensió internacionals;

Atès que les disposicions que segueixen han estat establertes amb la col·laboració de les Nacions Unides, de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació, de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura i de l'Organització Mundial de la Salut, així com de l'Institut Indigenista Interamericà, en els nivells apropiats i en llurs esferes respectives, i que es té el propòsit de continuar aquesta col·laboració per tal de promoure i assegurar l'aplicació d'aquestes disposicions;

Després d'haver decidit adoptar diverses proposicions sobre la revisió parcial del Conveni sobre poblacions indígenes i tribals, 1957 (núm. 107), qüestió que constitueix el quart punt de l'ordre del dia de la reunió, i

Després d'haver decidit que aquestes proposicions conformen la forma d'un conveni internacional que revisi el Conveni sobre poblacions indígenes i tribals, 1957,

adopta, amb data vint-i-set de juny de mil nou-cents vuitanta nou, el següent Conveni, que podrà ser citat com a Conveni relatiu als pobles indígenes i tribals, 1989:

Part I Política General

Article 1

1 Aquest Conveni s'aplica:

a) als pobles tribals en països independents, les condicions socials, culturals i econòmiques dels quals els distingeixin d'altres sectors de la col·lectivitat nacional, i que estiguin regits totalment o parcial pels seus propis costums o tradicions o per una legislació especial;

b) als pobles en països independents, considerats indígenes pel fet de ser descendents de poblacions que vivien en el país o en una regió geogràfica a la qual pertanyia el país en l'època de la conquesta o la colonització o de l'establiment de les actuals fronteres estatals i que, sigui quina sigui la situació jurídica, conserven llurs pròpies institucions socials, econòmiques, culturals i polítiques, o part d'elles.

2 La consciència de la seva identitat indígena o tribal ha de considerar-se un criteri fonamental per a determinar els grups als quals s'apliquen les disposicions d'aquest Conveni.

3 La utilització del terme pobles en aquest Conveni no ha d'interpretar-se en el sentit que tingui cap implicació pel que fa als drets que es puguin derivar d'aquest mateix terme en el dret internacional.

Article 2

1 Els governs han d'assumir la responsabilitat de desenvolupar, amb la participació dels pobles interessats, una acció coordinada i sistemàtica amb l'objectiu de protegir els drets d'aquests pobles i de garantir el respecte de la seva integritat.

2 Aquesta acció ha d'incloure aquestes mesures:

a) que assegurin als membres dels pobles esmentats de gaudir, en igualtat de condicions, dels drets i les oportunitats que la legislació nacional atorga a la resta de membres de la població;

b) que promoguin la plena efectivitat dels drets socials, econòmics i culturals d'aquests pobles, respectant la seva identitat social i cultural, els seus costums i tradicions, i les seves institucions;

c) que ajudin els membres dels pobles interessats a eliminar les diferències socioeconòmiques que poden existir entre els membres indígenes i la resta de membres de la comunitat nacional, d'una manera compatible amb les seves aspiracions i formes de vida.

[...]

Part VI

Educació i Mitjans de comunicació

Article 26

Han d'adoptar-se les mesures necessàries per tal de garantir als membres dels pobles interessats la possibilitat d'adquirir una educació a tots els nivells, almenys en peu d'igualtat amb la resta de la comunitat nacional.

Article 27

1 Els programes i els serveis d'educació destinats als pobles interessats han de desenvolupar-se i aplicar-se en cooperació amb aquests pobles per tal de poder respondre a llurs necessitats particulars, i han d'abastar la seva història, els seus coneixements i tècniques, els seus sistemes de valors i totes les seves aspiracions socials, econòmiques i culturals.

2 L'autoritat competent ha d'assegurar la formació de membres d'aquests pobles i la seva participació en la formulació i execució de programes d'educació, amb la finalitat de transferir progressivament als esmentats pobles la responsabilitat de la realització d'aquests programes, quan s'escaigui.

3 A més, els governs han de reconèixer el dret d'aquests pobles a crear les seves pròpies institucions i mitjans d'educació, sempre que aquestes institucions acompleixin les normes mínimes establertes per l'autoritat competent en consulta amb aquests pobles. Han de facilitar-los els recursos apropiats per a aquest fi.

Article 28

1 Sempre que sigui viable, cal ensenyar als infants dels pobles interessats a llegir i a escriure en la seva pròpia llengua indígena o en la llengua que parlin més habitualment en el grup al qual pertanyen. Quan això no sigui viable, les autoritats competents han de realitzar consultes a aquests pobles per tal d'adoptar les mesures que permetin assolir aquest objectiu.

2 S'han de prendre les mesures adequades per tal d'assegurar que aquests pobles tinguin l'oportunitat d'arribar a dominar la llengua nacional o una de les llengües oficials del país.

3 Han d'adoptar-se les disposicions necessàries per a preservar les llengües indígenes dels pobles interessats i promoure el desenvolupament i la pràctica d'aquestes.

Article 29

Un objectiu de l'educació dels infants dels pobles interessats ha de ser el fet d'impartir coneixements generals i aptituds que els ajudin a participar plenament i en peu d'igualtat en la vida de la seva pròpia comunitat i en la de la comunitat nacional.

Article 30

1 Els governs han d'adoptar les mesures necessàries d'acord amb les tradicions i cultures dels pobles interessats, per tal de donar-los a conèixer els seus drets i deures, especialment pel que fa al treball, a les possibilitats econòmiques, a les qüestions d'educació i salut, als serveis socials i als drets que emanen d'aquest Conveni.

2 Amb aquesta finalitat, cal recórrer, si és necessari, a traduccions escrites i a l'ús dels mitjans de comunicació de masses en les llengües dels esmentats pobles.

Article 31

Han d'adoptar-se les mesures necessàries de caire educatiu en tots els sectors de la comunitat nacional, i especialment en els que estiguin en contacte més directe amb els pobles interessats, amb l'objectiu d'eliminar els prejudicis que puguin tenir sobre aquests pobles. Amb aquesta finalitat, cal realitzar els esforços necessaris per tal d'assegurar que els llibres d'història i la resta de material didàctic ofereixin una descripció equitativa, exacta i instructiva de les societats i cultures dels pobles interessats.

Part VII

Contactes i cooperació a través de les fronteres

Article 32

Els governs han de prendre les mesures necessàries, fins i tot per mitjà d'acords internacionals, per tal de facilitar els contactes i la cooperació entre pobles indígenes i tribals a través de les fronteres, incloses les activitats en les esferes econòmica, social, cultural, espiritual i del medi ambient.

[...]

1.6. Consell Econòmic i Social

1.6.1. Informe de la Comissió de Drets Humans del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides, de 20 d'abril de 1994, relatiu al text provisional de la Declaració dels Drets dels pobles indígenes¹⁰⁵

[...]

Part I

Article 1

Els pobles indígenes tenen dret a gaudir plenament de tots els drets humans i llibertats fonamentals reconeguts per la Carta de les Nacions Unides, la Declaració Universal de Drets Humans i el dret internacional relatiu als drets humans.

Article 2

Les persones i els pobles indígenes són lliures i iguals a tota la resta de persones i pobles quant a dignitat i drets, i tenen el dret a no ser objecte de cap discriminació desfavorable fundada, en particular, en el seu origen o identitat indígenes.

Article 3

Els pobles indígenes tenen dret a la lliure determinació. En virtut d'aquest dret han d'escollir lliurement la seva condició política i el seu desenvolupament econòmic, social i cultural.

[...]

Part III

[...]

Article 14

Els pobles indígenes tenen dret a revitalitzar, utilitzar, desenvolupar i transmetre a les generacions futures llur història, idioma, tradició oral, filosofia, sistema d'escriptura i literatura, i a atribuir noms a llurs comunitats, llocs i persones, i mantenir-los.

Els Estats han d'adoptar les mesures eficaces per a garantir, quan es vegi amenaçat qualsevol dels drets dels pobles indígenes, la protecció d'aquest dret i també per tal d'assegurar que els pobles indígenes puguin entendre i fer-se

¹⁰⁵ Reproduïm els articles amb contingut lingüístic del *Projecte de Declaració dels drets dels pobles indígenes*. Aquest text fou pres com a model pels redactors de la *Declaració universal de drets lingüístics* pel fet que basa la seva declaració de dret en el dret col·lectiu dels pobles indígenes. En aquest sentit fou una bona referència. Hores d'ara, però, aquesta Declaració no ha passat més enllà de la Comissió de Drets Humans del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides, per tant no té cap valor normatiu.

entendre en les actuacions polítiques, jurídiques i administratives, proporcionant per això, quan sigui necessari, serveis d'interpretació o altres mitjans adequats.

Part IV

Article 15

Els infants indígenes tenen dret a tots els nivells i formes d'educació de l'Estat. Tots els pobles indígenes també tenen aquest dret i el dret a establir i controlar els seus sistemes i institucions docents impartint l'ensenyament en les seves pròpies llengües i en consonància amb els seus mètodes culturals d'ensenyament i aprenentatge.

Els infants indígenes que viuen fora de les seves comunitats tenen dret a accedir a l'ensenyament en llurs pròpies llengües i cultures.

Els Estats han d'adoptar mesures eficaces per a assegurar els recursos suficients per aquesta finalitat.

Article 16

Els pobles indígenes tenen dret que la dignitat i diversitat de llurs cultures, tradicions, història i aspiracions quedin degudament reflectides en totes les formes de l'educació i informació pública.

Els Estats han d'adoptar mesures eficaces, en consulta amb els pobles indígenes interessats, per a eliminar els prejudicis i la discriminació i promoure la tolerància, la comprensió i les bones relacions entre els pobles indígenes i tots els sectors de la societat.

Article 17

Els pobles indígenes tenen dret a establir llurs propis mitjans d'informació en els seus propis idiomes. També tenen dret a accedir, en peu d'igualtat a tota la resta de mitjans d'informació no indígenes.

Els Estats han d'adoptar mesures eficaces per a assegurar que els mitjans d'informació estatals reflecteixin degudament la diversitat cultural indígena.

[...]

2. UNESCO. Organització de les Nacions Unides per a l'educació, la ciència i la cultura¹⁰⁶

2.1. Conferència General

2.1.1. Constitució de la UNESCO, de 16 de novembre de 1945

(Entrà en vigor el 4 de novembre de 1946. Modificada per la Conferència General en les seves reunions 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 17, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29)

[...]

Article 1

1 L'Organització es proposa contribuir a mantenir la pau i la seguretat, tot reforçant, per mitjà de l'educació, la ciència i la cultura, la col·laboració entre les Nacions, a fi de garantir el respecte universal de la justícia, de la llei, dels drets humans i de les llibertats fonamentals per a tothom, sense distinció de raça, sexe, llengua o religió, que la Carta de les Nacions Unides reconeix a tots els pobles.

2 Per a realitzar aquesta finalitat, l'organització:

a) Ha de fomentar el coneixement i la comprensió mutus de les nacions fent atenció als òrgans d'informació per a les masses; amb aquesta finalitat, ha de recomanar els acords internacionals que cregui convenients per a facilitar la lliure circulació de les idees per mitjà de la paraula i de la imatge;

b) Ha de donar un nou i decidit impuls a l'educació popular i a la difusió de la cultura:

col·laborant amb els Estats membres que ho desitgin per ajudar-los a desenvolupar les seves pròpies activitats educatives;

instituint la cooperació entre les nacions amb l'objectiu de fomentar l'ideal de la igualtat de possibilitats d'educació per a tots, sense distinció de raça, sexe ni condició social o econòmica;

suggestint mètodes educatius adequats per preparar els infants del món sencer per a les responsabilitats de la persona lliure;

c) Ha d'ajudar a la conservació, al progrés i a la difusió del saber:

vetllant per la conservació i la protecció del patrimoni universal de llibres, obres d'art i monuments d'interès històric o científic, i recomanant a les nacions interessades les convencions internacionals que siguin necessàries amb aquesta finalitat;

fomentant la cooperació entre les nacions en totes les branques de l'activitat intel·lectual i l'intercanvi internacional de representants de l'educació, de la ciència

¹⁰⁶ Tot i que la UNESCO és un organisme de Nacions Unides, transcrivim els seus documents en un capítol a part. Aquesta decisió queda doblement justificada per l'autonomia de funcionament de la UNESCO respecte les Nacions Unides i per garantir la claredat en el treball donat que aquesta institució hi ocupa un lloc rellevant.

i de la cultura, així com de publicacions, obres d'art, material de laboratori i qualsevol documentació útil en aquest aspecte;

facilitant, per mitjà de mètodes adequats de cooperació internacional, l'accés de tots els pobles a allò que cada un d'ells publiqui.

3 Desitjosa d'assegurar als seus Estats membres la independència, la integritat i la fecunda diversitat de les seves cultures i dels seus sistemes educatius, l'Organització es prohibeix tota intervenció en matèries que corresponguin essencialment a la jurisdicció interna dels Estats.

[...]

Article 14

Interpretació

1 Els textos francès i anglès d'aquesta Constitució són igualment autèntics.

2 Totes les qüestions i controvèrsies relatives a la interpretació d'aquesta Constitució han de ser sotmeses, per a la seva resolució, a la Cort Internacional de Justícia o a un tribunal d'arbitratge, d'acord amb la determinació de la Conferència General segons el seu Reglament 2.

[...]

Donen fe del document els sotasignats, degudament autoritzats a l'efecte, han signat els textos en francès i anglès d'aquesta Constitució essent igualment autèntics.

Fet a Londres, el setze de novembre de mil nou-cents quaranta-cinc, en un sol exemplar en francès i anglès, del qual s'ha de lliurar una còpia degudament certificada als governs de tots els Estats membres de les Nacions Unides.

2.1.2. Reglament de la Conferència general

(Aprovat per la Conferència general en la seva 3a reunió i modificat en les reunions 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 i 30)

[...]

X. Llengües de la Conferència

Article 50

Llengües de treball

L'àrab, el xinès, l'espanyol, el francès, l'anglès i el rus són les llengües de treball de la Conferència General.

Article 51

Llengua del país on es reuneix la Conferència general

Quan la Conferència es reuneixi en un país l'idioma del qual no sigui una de les llengües de treball, el *Consell executiu* està autoritzat a adoptar disposicions especials per a l'ús, durant la Conferència, de l'idioma del país en qüestió.

Article 52

Interpretació d'altres llengües

Els delegats poden fer ús de la paraula en qualsevol idioma que no sigui una de les llengües de treball, però hauran d'encarregar-se de la interpretació del seu discurs en la llengua de treball que escullin; el Secretariat s'ha d'encarregar de la interpretació en les altres llengües de treball.

Article 53

Ús de les llengües de treball

Tots els documents de treball, tret del Diari de la Conferència general, s'han de publicar en les llengües de treball. Les actes literals de les sessions plenàries s'han de publicar en forma provisional en una edició única en què cada intervenció s'ha de reproduir en la llengua de treball usada per l'orador. Aquestes actes s'han de publicar en forma definitiva en una edició única en què les intervencions s'han de reproduir en les llengües de treball usades pels oradors, seguides, si s'han fet en llengües de treball que no siguin el francès o l'anglès, de les traduccions efectuades, alternativament d'una sessió a una altra, en una o altra d'aquestes llengües.

Article 54

Llengües oficials

1 Les llengües oficials de la Conferència general són l'àrab, el xinès, l'espanyol, el francès, el hindi, l'anglès, l'italià, el portuguès i el rus.

2 Qualsevol altre idioma pot ser igualment reconegut com a llengua oficial de la Conferència General a petició de l'Estat o Estats membres interessats; tanmateix, cap Estat membre no pot presentar aquesta petició per a més d'una llengua.

Article 55

Ús de les llengües oficials

1 S'han de traduir a totes les llengües oficials totes les modificacions del text de la Constitució i de totes les decisions de la Conferència que afectin la Constitució i la condició jurídica de la UNESCO.

2 A petició d'una delegació, pot traduir-se a qualsevol altra de les llengües oficials qualsevol altre document important, inclòs les actes literals de les sessions. En aquest cas la delegació de qui es tracti haurà de proporcionar els traductors que calguin per aquest afer.

[...]

XIII. Procediment dels debats i dret a la paraula

[...]

Article 69

Organitzacions internacionals no governamentals o semigovernamentals

Els observadors de les organitzacions internacionals no governamentals poden fer declaracions sobre els assumptes de la seva competència davant dels comitès, les comissions o altres òrgans subsidiaris, prèvia autorització del President. Poden prendre la paraula en sessió plenària sobre assumptes de la competència de les seves organitzacions, prèvia autorització de la Mesa de la Conferència General.

[...]

2.1.3. Convenció relativa a la lluita contra la discriminació en l'ensenyament, adoptada per la *Conferència general* de la UNESCO el 14 de desembre de 1960

(*Entrà en vigor el 22 de maig de 1962*)

[...]

Article 1

1 Als efectes d'aquesta Convenció, s'entén per discriminació tota distinció, exclusió, limitació o preferència fundada en la raça, el color, el sexe, l'idioma, la religió, les opinions polítiques o de qualsevol altra índole, l'origen nacional o social, la posició econòmica o el naixement, que tingui per finalitat o per efecte destruir o alterar la igualtat de tracte en l'esfera de l'ensenyament [...]

[...]

Article 2

En el cas que l'Estat les admeti, les situacions següents no seran considerades com a constitutives de discriminació en el sentit de l'article 1 de la present Convenció:

[...]

b) La creació o el manteniment, per motius d'ordre religiós o lingüístic, de sistemes o establiments separats que proporcionin un ensenyament conforme als desigs dels pares o tutors legals dels alumnes, si la participació en aquests sistemes o l'assistència a aquest establiment és facultativa i si l'ensenyament que s'hi proporciona s'ajusta a les normes que les autoritats competents puguin haver fixat o aprovat, particularment per a l'ensenyament del mateix grau;

[...]

Article 5

Els Estats Parts en la present Convenció convenen:

[...]

c) Que s'ha de reconèixer als membres de les minories nacionals el dret a exercir les activitats docents que els siguin pròpies, entre les quals la d'establir i mantenir escoles i, segons la política de cada estat en matèria d'educació, utilitzar i ensenyar el propi idioma sempre que:

- i) Aquest dret no s'exerceixi de manera que impedeixi als membres de les minories comprendre la cultura i l'idioma del conjunt de la col·lectivitat i prendre part en les seves activitats, ni que comprometi la sobirania nacional;
- ii) El nivell d'ensenyament en aquestes escoles no sigui inferior al nivell general prescrit o aprovat per les autoritats competents;
- iii) L'assistència a aquestes escoles sigui facultativa.

[...]

Article 10

Aquesta Convenció no té com a efecte disminuir els drets de què gaudeixen els individus o grups en virtut d'acords concertats entre dos o més Estats, sempre que aquests drets no siguin contraris a la lletra o a l'esperit d'aquesta Convenció.

Article 11

Aquesta Convenció ha estat redactada en espanyol, francès, anglès i rus; els quatre textos són igualment autèntics.

[...]

2.1.4. Declaració relativa als principis de la Cooperació Cultural Internacional

(4 de novembre de 1966)

La Conferència General de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura, reunida a París, en la seva 14a reunió, el dia 4 de novembre de 1966, data del vintè aniversari de l'establiment de l'Organització,

[...]

Article primer

1 Tota cultura té una dignitat i un valor que han de ser respectats i protegits.

2 Tots els pobles tenen el dret i el deure de desenvolupar la seva cultura.

3 En la seva fecunda varietat, en la seva diversitat i per la influència recíproca que exerceixen les unes sobre les altres, totes les cultures formen part del patrimoni comú de la humanitat.

[...]

Article IV

Les finalitats de la cooperació cultural internacional, en les seves diverses formes –bilateral o multilateral, regional o universal- són:

1. Difondre els coneixements, estimular les vocacions i enriquir les cultures.
2. Desenvolupar les relacions pacífiques i l'amistat entre els pobles, portant-los a comprendre millor llurs formes de vida.
3. Contribuir a l'aplicació dels principis enunciats en les declaracions de les Nacions Unides a què es fa referència en el preàmbul d'aquesta Declaració.
4. Fer que totes les persones tinguin accés al saber, gaudeixin de les arts i de les lletres de tots els pobles, es beneficiïn dels progressos assolits per la ciència en totes les regions del món i dels fruits que d'ells deriven, i puguin, per la seva banda, accedir a l'enriquiment de la vida cultural.
5. Millorar en totes les regions del món les condicions de vida espiritual de les persones i llur existència material.

[...]

2.1.5. Declaració sobre les polítiques culturals, adoptada per la Conferència General de la UNESCO el 6 d'agost de 1982

La Conferència convé

[...]

Que, en el seu sentit més ampli, la cultura pot ser considerada com un conjunt de trets distintius, espirituals i materials, intel·lectuals i afectius, que caracteritzen una societat o un grup social. La cultura engloba, a més de les arts i les lletres, les formes de vida, els drets fonamentals de l'ésser humà, els sistemes de valors, les tradicions i les creences,

[...]

IDENTITAT CULTURAL

1. Tota cultura representa un conjunt de valors únic i irremplaçable ja que és per les seves tradicions i per les seves formes d'expressió que cada poble pot manifestar de la manera més significativa la seva presència al món.

2. L'afirmació de la identitat cultural contribueix, doncs, a l'alliberament dels pobles. Inversament, tota forma de domini mata o compromet aquesta identitat.

3. La identitat cultural és una riquesa estimulant que fa créixer les possibilitats d'expansió de l'espècie humana incitant cada poble, cada grup a nodrir-se del seu passat, a acollir les aportacions exteriors compatibles amb les seves característiques pròpies i a continuar així el procés de la seva pròpia creació.

4. Totes les cultures formen part del patrimoni comú de la humanitat. La identitat cultural d'un poble es renova i s'enriqueix amb el contacte de les tradicions i dels valors dels altres pobles. La cultura és diàleg, intercanvi d'idees i d'experiències, apreciació d'altres valors i tradicions; en l'isolament, la cultura es mor.

[...]

7. La comunitat internacional considera com al seu deure vetllar per a preservar i defensar la identitat cultural de cada poble.

[...]

9. Cal reconèixer la igualtat en dignitat de totes les cultures i el dret de cada poble i de cada comunitat cultural a afirmar, preservar i veure respectar la seva identitat cultural.

[...]

CULTURA I DEMOCRÀCIA

[...]

22. Per tal de garantir la participació de tots els individus en la vida cultural, cal eliminar les desigualtats que deriven de l'origen i de la posició social, de l'educació, de la nacionalitat, de l'edat, de la llengua, del sexe, de les conviccions religioses, de la salut o de la pertinença a grups ètnics minoritaris o marginals.

PATRIMONI CULTURAL

23. El patrimoni cultural d'un poble s'estén a les obres dels seus artistes, dels seus arquitectes, dels seus músics, dels seus escriptors, com també a les creacions anònimes, sorgides de l'ànima popular, i al conjunt dels valors que donen un sentit a la vida. Comprèn les obres materials i no materials que expliquen la creativitat d'aquell poble: llengua, ritus, creences, llocs o monuments històrics, literatura, obres d'art, arxius i biblioteques.

[...]

RELACIONS DE LA CULTURA AMB L'EDUCACIÓ, LA CIÈNCIA I LA COMUNICACIÓ

[...]

33. Cal promoure les llengües nacionals com a vehicles del saber.

[...]

2.1.6. Proposició de la Conferència General relativa a l'ensenyament de les llengües i literatures estrangeres

(Adoptada per la 24a Conferència General, el dia 20 de novembre de 1987)

[...]

4. CONCEPCIÓ I APLICACIÓ DE LES POLÍTIQUES DE L'EDUCACIÓ

[...]

4.7. Ensenyament de les llengües i les literatures estrangeres

La Conferència General,

Atès que l'expansió de l'ensenyament de les llengües i les literatures estrangeres contribueix a augmentar el nivell de coneixements objectius generals, la mútua familiarització dels pobles amb les vides de la resta i l'enfortiment d'un esperit de comprensió i acord en les seves relacions recíproques,

Recordant la Recomanació sobre l'educació per a la comprensió, la cooperació i la pau internacionals i l'educació relativa als drets humans i les llibertats fonamentals, aprovada en la 18a reunió, celebrada el novembre de 1974,

Recordant a més la recomanació relativa al Pla de Desenvolupament de l'Educació per a la Comprensió, la Cooperació i la Pau Internacionals, així com la introducció del contingut corresponent en els programes d'estudi de l'ensenyament escolar i no escolar, aprovada per la Conferència General en la seva 23a reunió, celebrada el novembre de 1985,

Prenent en consideració les recomanacions de les consultes d'experts sobre l'ensenyament dels idiomes i les literatures estrangeres per a la comprensió i la pau internacionals, celebrades sota els auspicis de la UNESCO durant el 1984-1987, amb particular referència a la recomanació del Seminari Europeu de les Escoles Associades de la UNESCO sobre l'ensenyament de les llengües estrangeres com a mitjà d'educació per a la comprensió i la pau, celebrat a Sonnenberg (República Federal d'Alemanya) el setembre de 1985 i la recomanació de la Reunió Consultiva d'Experts, celebrada a Kíev el gener de 1987 coneguda com la "Declaració de Kíev",

Invita el Director General que comenci a preparar durant el 1988-1989, en el marc del Programa IV, un projecte internacional sobre el desenvolupament de l'ensenyament dels idiomes i les literatures estrangeres amb la finalitat de promoure una major comprensió i cooperació entre els pobles, prenent com a base l'experiència de les Escoles Associades de la UNESCO.

2.1.7. Resolució 29 C/23 relativa al patrimoni oral de la humanitat

(Aprovada per la 29a Conferència General, previ informe de la Comissió IV, en la 27 sessió plenària, el 12 de novembre de 1997)

La Conferència General,

Recordant les disposicions de la Constitució de la UNESCO relatives a l'ajut que ha d'aportar l'Organització a la conservació, al progrés i a la difusió del saber, vetllant per la conservació i la protecció del patrimoni universal,

Reafirmant el seu suport a les activitats previstes en el Projecte i Pressupost per al 1998-1999 (29 C/5), dins del Gran Programa III, per inventariar, salvaguardar, revitalitzar i promoure el patrimoni immaterial dels Estats membres,

Posant en relleu la funció desenvolupada en la diversitat cultural de la humanitat per les diverses formes d'expressió cultural popular, com les tradicions orals, els ritus i els costums, les músiques, els balls, les arts interpretatives populars i l'artesanía, que en general es transmeten oralment,

Posant en relleu a més la funció del patrimoni oral com a font d'inspiració per a la creativitat,

Tenint en compte el valor simbòlic, educatiu, social i econòmic d'aquest patrimoni cultural, que contribueix al llegat històric dels pobles, al seu arrelament cultural i també als intercanvis i al diàleg, així com a la consideració dels interessos de les generacions futures,

Atès que cal i urgeix continuar i augmentar els esforços dels Estats membres i el Secretariat de l'Organització per inventariar, salvaguardar, revitalitzar i promoure les diverses formes del patrimoni immaterial i oral, basant-se en les disposicions i les orientacions que figuren en la Recomanació sobre salvaguarda de la cultura tradicional i popular, aprovada per la Conferència General en la seva 25a reunió,

Celebrant l'organització a Marraqueix (Marroc) de la Consulta internacional sobre la conservació dels espais culturals populars (26 a 28 de juny de 1997), les conclusions de la qual han destacat la importància per als Estats membres de l'existència d'espais o formes d'expressió cultural popular, com la plaça de Yemaa' el-Fna de Marraqueix, objecte d'un estudi monogràfic detallat que il·lustra el concepte de "patrimoni oral de la humanitat",

1. *Expressa* el seu suport a les activitats previstes en el programa sobre "Tresors humans vius" (29 C/5, paràgraf 03013), que tenen per objecte reconèixer la importància dels qui posseeixen un mestratge excepcional en matèria d'expressió cultural popular i tradicional i fomentar la transmissió a les generacions futures;

2. *Decideix* destacar la importància del patrimoni cultural immaterial per als pobles i les nacions designant espais o formes d'expressió cultural com a "patrimoni oral de la humanitat";

3. *Fa una crida* als Estats membres i a la comunitat internacional perquè s'associïn a les activitats que l'Organització durà a terme, en el marc de les activitats previstes en el Programa i Pressupost per al 1998-1999 i programes posteriors, per determinar quins espais permanents o formes d'expressió cultural popular i tradicional han de merèixer ser designats per la UNESCO símbols del patrimoni oral de la humanitat;

4. *Subratlla* la necessitat que aquests espais o formes siguin exemples excepcionals de llibertat i de diversitat d'expressió cultural, de convivència, de tolerància i d'entesa cultural, de conservació de la memòria col·lectiva, d'educació de la joventut, de transmissió oral de valors universals, d'intercanvis entre les generacions i d'integració urbana;

5. *Demana* als Estats membres i als mecenes que aportin una contribució econòmica per a sostenir aquesta acció;

6. *Invita* al Director General a preparar i presentar al Consell Executiu en la seva 154a reunió (maig de 1998) una proposta detallada sobre els criteris de selecció d'aquests espais o formes, les modalitats del seu reconeixement internacional com a patrimoni oral de la humanitat i sobre el tipus d'acció que l'Organització, la comunitat internacional i el mecenatge públic i privat han de realitzar per protegir i promoure aquests espais culturals.

2.1.8. Resolució 29 C/38, vers una cultura de la pau

(Aprovada per la 29 Conferència General, el dia 12 de novembre de 1997)

La Conferència General,

1. Autoritza el Director General a executar aquest Projecte Transdisciplinar d'acord amb les orientacions principals definides en el document 29 C/5;

2. Invita en particular el Director General a:

[...]

B. En el marc de la Unitat 2 "Educació vers una cultura de la pau" l'objectiu del qual és establir un sistema global d'educació i formació per la pau, els drets humans i la democràcia, l'entesa internacional i la tolerància, que abasti tots els nivells de l'educació, tant el formal com el no formal,

[...]

b) reemprendre, en el marc del projecte Linguapax, els esforços a favor de la diversitat lingüística en tots els nivells de l'educació, i del plurilingüisme en els programes d'ensenyament, i donar suport al foment de serveis educatius en llengües de pobles indígenes i de minories en els Estats membres;

[...]

2.1.9. Declaració sobre la responsabilitat de les generacions actuals envers les generacions futures

(Aprovada per la 29 Conferència General, el dia 12 de novembre de 1997)

La Conferència General de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura,

[...]

Article 2

Llibertat d'elecció

És important establir les disposicions necessàries per tal que, tot respectant els drets humans i les llibertats fonamentals, les generacions presents i futures puguin escollir lliurement el seu sistema polític, econòmic i social, i preservar la seva diversitat cultural i religiosa.

[...]

Article 7

Diversitat cultural i patrimoni cultural

Les generacions actuals han de vetllar per preservar la diversitat cultural de la humanitat bo i respectant els drets humans i les llibertats fonamentals. Les generacions actuals tenen la responsabilitat d'identificar, protegir i conservar el patrimoni cultural material i immaterial i de transmetre aquest patrimoni comú a les generacions futures.

[...]

2.1.10. Resolució 30 C/12 relativa a l'aplicació d'una política lingüística mundial basada en el plurilingüisme

(Aprovada per la 30a Conferència General el dia 17 de novembre de 1999, previ informe de la Comissió II)

La Conferència General,

Reconeixent la necessitat de millorar l'entesa i la comunicació entre els pobles,

Reconeixent també la gran importància de salvaguardar el patrimoni lingüístic i cultural de la humanitat i afavorir la difusió de cada una de les cultures i de les llengües que constitueixen la seva expressió,

Considerant el perill que amenaça avui en dia la diversitat lingüística a causa de la mundialització de la comunicació i la tendència a l'ús d'un idioma únic amb els consegüents riscos de marginació de la resta de llengües principals del món i també de desaparició d'algunes de les llengües de menys difusió, entre elles les llengües regionals,

Considerant també que l'educació dels joves, arreu del món, requereix sensibilitzar-los al diàleg entre cultures, font de tolerància i respecte mutus,

Considerant també que s'han assolit notables progressos en els darrers decennis en les ciències del llenguatge, però no s'ha tingut suficientment en compte l'extraordinària capacitat dels infants de reproduir sons en "períodes clau" del seu desenvolupament,

Prenent nota que les facultats d'aprenentatge dels infants petits pel que fa a la fonètica i a la gramàtica estan científicament confirmades,

Considerant que aquestes aptituds permeten adquirir en la primera infantesa una capacitat de comunicació real, passiva i activa, almenys en dues llengües, siguin les que siguin,

Conscient que l'accés democràtic al saber depèn del domini de diversos idiomes i que facilitar aquest accés a tots és un deure en moments en què en molts països s'expandeix l'ensenyament privat d'idiomes, costós i elitista,

Tenint presents les resolucions que aprovà a favor de l'educació bilingüe en les seves 18a i 19a reunions (1974 i 1976),

Tenint en compte la creació per part de Consell Executiu l'octubre de 1998 del Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe, i la creació per part del Director General de la Divisió de Llengües en el Sector de l'Educació el 1998,

1. Recomana als Estats membres:

- a) crear condicions que propiciïn un entorn social, intel·lectual i de comunicació de caràcter internacional, que afavoreixi el plurilingüisme;

- b) promoure, per mitjà de l'educació plurilingüe, un accés democràtic al saber per a tots els ciutadans, independentment de la seva llengua materna, i contribuir al plurilingüisme; entre les estratègies per a assolir aquests objectius cal esmentar les següents:
- i) l'adquisició precoç (escola bressol, ensenyament preescolar) d'un segon idioma a més de la llengua materna, amb diverses opcions;
 - ii) la continuació de l'educació en aquest segon idioma en l'ensenyament primari utilitzant-lo com a mitjà d'instrucció, és adir, usant dos idiomes per a l'adquisició de coneixements al llarg de l'escolaritat i fins a la universitat;
 - iii) l'aprenentatge intensiu i transdisciplinar de, com a mínim, una tercera llengua viva en l'ensenyament secundari, de tal manera que en acabar l'escolaritat l'alumnat pugui expressar-se en tres idiomes, fet que hauria de constituir el bagatge normal de coneixements lingüístics pràctics en el segle XXI;
 - iv) una avaluació dels diplomes d'estudis secundaris amb la finalitat de promoure un coneixement de les llengües vives que permeti la comunicació i l'entesa;
 - v) un intercanvi internacional de mestres i professors, emparats en un marc jurídic que els permeti ensenyar les seves disciplines en escoles d'altres països, utilitzant la seva llengua pròpia i permetent així als alumnes adquirir coneixements al temps que aprenen aquesta llengua;
 - vi) la incorporació en l'educació, la formació professional i les empreses de la font de coneixements lingüístics que representen les llengües regionals, les llengües minoritàries, on existeixen, i les llengües d'origen dels immigrants;
 - vii) la posada a disposició dels docents i les autoritats educatives d'una xarxa informàtica i un banc de dades que facilitin els intercanvis d'informació i experiències;
 - viii) la creació en cada país d'un comitè nacional i/o regional d'estudi i de propostes sobre el plurilingüisme, amb l'objectiu d'iniciar el diàleg necessari entre els representants de totes les professions i de totes les disciplines, per tal de poder elaborar les línies mestres d'una educació lingüística adaptada a cada país i que, a més, faciliti la comunicació internacional, preservant al mateix temps el ric i inalienable patrimoni lingüístic i cultural de la humanitat;
- c) afavorir l'estudi de les llengües de les grans civilitzacions antigues i modernes amb l'objectiu de salvaguardar i promoure l'ensenyament de les humanitats.

2. Invita el Director General a remetre aquest assumpte al Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe.

2.1.11. Resolució 30 C/37 relativa a la promoció i ús del plurilingüisme i l'accés universal al ciberespai

(Aprovada per la 30 Conferència General, el dia 17 de novembre de 1999, previ informe de la Comissió V)

La Conferència General,

Després d'examinar l'informe presentat pel Director General, d'acord amb la Resolució 29 C/36, sobre a la realització d'activitats relatives als aspectes ètics, jurídics i socials del ciberespai,

Prenent nota dels resultats de les activitats realitzades per l'Organització sobre la promoció i la utilització del plurilingüisme i l'accés universal al ciberespai, que s'exposen en el document 30 C/31,

Prenent nota també de la creació per part del Director General del Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe, d'acord amb la Resolució 29 C/38 (paràgraf 2.B.b),

Reconeixent la importància del plurilingüisme per a la promoció de l'accés universal a la informació que entra en el domini públic,

Reconeixent també la importància del plurilingüisme per a la promoció del pluralisme cultural en les xarxes mundials d'informació,

- 1. Reitera el seu convenciment que la UNESCO ha de realitzar, en el marc internacional, una funció preponderant en el foment de l'accés a la informació de domini públic, en particular per mitjà del foment del plurilingüisme i de la diversitat cultural en les xarxes mundials d'informació;*
- 2. Invita els Estats membres, a les organitzacions no governamentals, a la comunitat intel·lectual mundial i a les institucions científiques interessades a donar suport al foment del plurilingüisme i la diversitat cultural en les xarxes mundials d'informació, i participin en l'esmentat foment facilitant l'accés lliure i universal a la informació de domini públic;*
- 3. Invita els Estats membres a aprovar la nova estratègia "Iniciativa B@bel" presentada en forma resumida en el paràgraf 14 del document 30 c/31;*
- 4. Invita el Director General que, després de consultar el Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe, sotmeti a aprovació del Consell executiu en la seva reunió 159a el llistat dels primers projectes que es realitzaran en aquest marc;*
- 5. Invita també el Director General que prengui les següents mesures concretes per a la promoció del plurilingüisme i de la diversitat cultural en les xarxes mundials d'informació:*

- a) enfortiment de les activitats encaminades a facilitar el lliure accés a les xarxes mundials d'informació, al patrimoni cultural de domini públic, conservant museus, biblioteques i arxius;
- b) suport a la formulació de polítiques i principis nacionals i internacionals que animin a tots els Estats membres a promoure el desenvolupament i l'ús d'instruments de traducció i terminològics que permetin una millor interacció entre sistemes;
- c) foment del subministrament de recursos relacionats amb el pluralisme lingüístic en les xarxes mundials, enfortint en particular l'Observatori Internacional de la UNESCO sobre la Societat de la Informació;
- d) continuació de les consultes amb els Estats membres i les organitzacions internacionals governamentals i no governamentals competents per estrènyer la cooperació en matèria de drets lingüístics, respecte de la diversitat lingüística i multiplicació dels recursos electrònics multilingües en les xarxes mundials d'informació;

6. *Invita a més el Director General* que sotmeti en la seva 31a reunió un informe sobre la posada en pràctica de les mesures esmentades i un projecte de recomanació sobre la promoció i l'ús del plurilingüisme i l'accés universal al ciberespai.

2.1.12. Resolució 30 C/42. Vers una cultura de la pau

(Aprovada per la 30 Conferència General, els dies 13 i 17 de novembre de 1999)

La Conferència General,

[...]

4. Autoritza el Director General, en el marc de la Unitat 2 "Educació vers una cultura de pau", a:

- a) executar el pla d'acció que correspon a aquesta Unitat, sobre la base de les recomanacions del Grup de Treball temporal del Consell Executiu sobre l'educació en matèria de drets humans, amb mires a:
 - i) contribuir a l'elaboració de polítiques d'educació que posin en el centre mateix del procés d'ensenyament l'objectiu de l'educació per una cultura de pau, prestant una atenció particular a l'execució del Pla d'Acció del Decenni de les Nacions Unides per a l'Educació en l'esfera dels Drets Humans i a l'elaboració d'estratègies i programes adaptats a les necessitats dels països que travessen situacions difícils abans o després dels conflictes;
 - ii) afavorir la difusió i l'adaptació dels manuals i materials didàctics preparats en els biennis anteriors, així com l'elaboració de programes i mòduls de formació per als docents i els professionals que realitzen les funcions específiques en aquest àmbit; mobilitzar amb aquest propòsit la xarxa de Càtedres UNESCO, i seguir donant suport al mateix temps a l'extensió i enfortiment dels seus mecanismes de cooperació interna; promoure igualment la innovació educativa, per lluitar més eficaçment contra la violència, en particular per mitjà de la pràctica de l'esport, i fomentar la igualtat entre dones i homes;
 - iii) estendre i millorar la xarxa del Pla d'Escoles Associades, afavorint el reconeixement de la seva funció pilot en la promoció de la innovació educativa, intensificant la seva influència en els sistemes nacionals i reforçant la comunicació i la cooperació entre els seus membres;
 - iv) promoure la diversitat lingüística i l'ensenyament multilingüe en tots els nivells de l'ensenyament, en cooperació amb les xarxes com LINGUAPAX i LINGUAUNI; donar suport a l'exercici dels drets lingüístics com a part integrant dels drets humans, i fomentar la protecció i la promoció del patrimoni lingüístic mundial;

[...]

2.1.13. Declaració universal de la UNESCO sobre la diversitat cultural

(Adoptada en la 31a Conferència general el dia 2 novembre de 2001, previ informe de la Comissió IV)

La Conferència General,

Recordant la Decisió 161 EX/3.4.1 segons la qual el Consell Executiu decidí examinar en la seva 162a reunió el Projecte de Declaració de la UNESCO sobre la diversitat cultural (document 162 EX/15), sotmès pel Director General a l'aprovació de la Conferència General,

Havent considerat la Decisió 162 EX/3.5.2, en què el Consell Executiu:

a) invità el Director General a tenir en compte les observacions formulades durant la 162a reunió sobre el projecte de Declaració i les manifestades pels Estats Membres consultats entre el 17 de juliol i el 10 de setembre de 2001;

b) recomanà a la Conferència General que en la seva 31a reunió aprovés el Projecte de Declaració de la UNESCO sobre la diversitat cultural, juntament amb les orientacions principals d'un Pla d'Acció, que figuren en aquesta Decisió,

Havent examinat el document 31 C/44 Rev.,

1. *Aprova* la Declaració Universal de la UNESCO sobre la Diversitat Cultural, juntament amb les orientacions principals d'un Pla d'Acció, que figuren en els annexos d'aquesta Resolució;

2. *Insta* als Estats Membres

a) a prendre les mesures apropiades per a promoure els principis enunciats en aquesta Declaració, acompanyada de les orientacions principals d'un Pla d'Acció, i per tal d'afavorir la seva aplicació,

b) a comunicar regularment al Director General la informació que creguin oportuna sobre les mesures que hagin pres amb mires a l'aplicació dels principis enunciats en la Declaració i en el Pla d'Acció;

3. *Invita* al Director General

a) a tenir en compte els principis enunciats en la Declaració i les orientacions principals del seu Pla d'Acció en l'execució dels programes de la UNESCO, en particular els que figuren en els documents 31 C/5 i 31 C/4;

b) a adoptar les mesures necessàries per a garantir la difusió i el seguiment de la Declaració i de les orientacions principals del seu Pla d'Acció, especialment entre els organismes del sistema de les Nacions Unides i altres organitzacions intergovernamentals i no governamentals interessades.

Annex I

Declaració universal de la UNESCO sobre la diversitat cultural

La Conferència General,

Reafirmant la seva adhesió a la plena realització dels drets humans i de les llibertats fonamentals proclamades en la Declaració Universal de Drets Humans i en altres instruments universalment reconeguts, com els dos Pactes Internacionals de 1966 relatius, el primer, als drets civils i polítics i, el segon, als drets econòmics, socials i culturals;

Recordant que en el Preàmbul de la Constitució de la UNESCO s'afirma "(...) que l'àmplia difusió de la cultura i de l'educació de la humanitat per a la justícia, la llibertat i la pau són indispensables a la dignitat dels homes i constitueixen un deure sagrat que totes les nacions han de complir amb esperit de responsabilitat i d'ajuda mútua",

Recordant també el seu article primer que assigna a la UNESCO, entre altres objectius, el de recomanar "els acords internacionals que estimi convenients per a facilitar la lliure circulació de les idees per mitjà de la paraula i la imatge",

Fent referència a les disposicions relatives a la diversitat cultural i a l'exercici dels drets culturals que figuren en els instruments internacionals promulgats per la UNESCO¹⁰⁷,

Reafirmant que la cultura ha de ser considerada com el conjunt dels trets distintius espirituals i materials, intel·lectuals i afectius que caracteritzen una societat o un grup social, i que inclou, a més de les arts i les lletres, les formes de viure, les maneres de viure plegats, els sistemes de valors, les tradicions i les creences¹⁰⁸,

Constatant que la cultura es troba en el centre dels debats contemporanis sobre la identitat, la cohesió social i el desenvolupament d'una economia fundada en el saber;

¹⁰⁷ Entre els quals, en particular, l'Acord de Florència de 1950 i el seu Protocol de Nairobi de 1976, la Convenció Universal sobre Dret d'Autor de 1952, la Declaració sobre els Principis de la Cooperació Cultural Internacional de 1966, la Convenció sobre els Mitjans que s'han d'adoptar per a prohibir i impedir la Importació, l'Exportació i la Transfrència de Propietat Il·lícites de Béns Culturals (1970), la Convenció per a la Protecció del Patrimoni Cultural i Natural de 1972, la Declaració de la UNESCO sobre la Raça i els Prejudicis Racionals de 1978, la Recomanació relativa a la condició de l'Artista de 1980, i la Recomanació sobre la Salvaguarda de la Cultura Tradicional i Popular de 1989.

¹⁰⁸ Aquesta definició està en la línia de les conclusions de la Conferència Mundial sobre Polítiques Culturals (MONDIACULT, Ciutat de Mèxic, 1982), de la Comissió Mundial de la Cultura i el Desenvolupament (La Nostra Diversitat creativa, 1995), i de la Conferència Intergovernamental sobre Polítiques Culturals per al Desenvolupament (Estocolm, 1998).

Afirmant que el respecte a la diversitat de les cultures, la tolerància, el diàleg i la cooperació, en un clima de confiança i de comprensió mútua, són els millors factors que poden garantir la pau i la seguretat internacionals;

Aspirant a una més gran solidaritat fundada en el reconeixement de la diversitat cultural, en la consciència de la unitat del gènere humà i en el desenvolupament dels intercanvis culturals;

Considerant que el procés de mundialització, facilitat per la ràpida evolució de les noves tecnologies de la comunicació, malgrat constituir un repte per a la diversitat cultural, crea les condicions d'un diàleg renovat entre les cultures i les civilitzacions;

Conscient del mandat específic que s'ha donat a la UNESCO, al si del sistema de les Nacions Unides, consistent en assegurar la preservació i la promoció de la fecunda diversitat de cultures;

Proclama els principis següents i aprova la present Declaració:

IDENTITAT, DIVERSITAT I PLURALISME

Article 1

La diversitat cultural, patrimoni comú de la humanitat

La cultura pren formes diverses al llarg del temps i de l'espai. Aquesta diversitat s'encarna en l'originalitat i la pluralitat de les identitats que caracteritzen els grups i les societats que componen la humanitat. Font d'intercanvis, d'innovació i de creativitat, la diversitat cultural és tan necessària per al gènere humà com la biodiversitat per als éssers vius. En aquest sentit, constitueix el patrimoni comú de la humanitat i ha de ser reconeguda i afermada en benefici de les generacions actuals i de les generacions futures.

Article 2

De la diversitat cultural al pluralisme cultural

Dins de les nostres societats, cada cop més diversificades, és indispensable assegurar una interacció harmònica i una voluntat de viure juntes de persones i de grups d'identitats culturals plurals, variades i dinàmiques. Unes polítiques que afavoreixin la inclusió i la participació de tots els ciutadans són garantia de cohesió social, de vitalitat de la societat civil i de pau. Definit així, el pluralisme cultural constitueix la resposta política al fet de la diversitat cultural. El pluralisme cultural, indissociable d'un marc democràtic, afavoreix els intercanvis culturals i l'expansió de les capacitats creatives que nodreixen la vida pública.

Article 3

La diversitat cultural, factor de desenvolupament

La diversitat cultural amplia les possibilitats d'elecció que s'ofereixen a cadascun de nosaltres; és un dels motors del desenvolupament, entès no solament com a factor de creixement econòmic sinó també com a mitjà perquè els individus i els grups accedeixin a una existència intel·lectual, afectiva, moral i espiritual més satisfactòria.

DIVERSITAT CULTURAL I DRETS HUMANS

Article 4

Els drets humans, garants de la diversitat cultural

La defensa de la diversitat cultural és un imperatiu ètic, inseparable del respecte de la dignitat de la persona humana. Aquesta defensa implica el compromís de respectar els drets humans i les llibertats fonamentals, especialment els drets de les persones que pertanyen a minories i els dels pobles autòctons. Cap persona no pot invocar la diversitat cultural per atemptar contra els drets humans garantits pel dret internacional, ni per limitar-ne l'abast.

Article 5

Els drets culturals, marc propici de la diversitat cultural

Els drets culturals formen part dels drets humans, que són universals, indissociables i interdependents. L'expansió d'una diversitat creativa exigeix la plena realització dels drets culturals tal com estan definits a l'article 27 de la Declaració Universal dels Drets Humans i en els articles 13 i 15 del Pacte Internacional Relatiu als Drets Econòmics, Socials i Culturals. Així tota persona ha de poder expressar-se, crear i difondre les seves obres en la llengua que triï i especialment en la seva llengua materna; tota persona ha de tenir una educació i una formació de qualitat que respectin plenament la seva identitat cultural; tota persona ha de poder participar en la vida cultural que esculli i exercir les seves pròpies pràctiques culturals, dins dels límits que imposa el respecte envers els drets humans i les llibertats fonamentals.

Article 6

Cap a una diversitat cultural accessible a tothom

S'ha d'assegurar la lliure circulació de les idees a través de la paraula i de la imatge, tot vetllant perquè totes les cultures puguin expressar-se i donar-se a conèixer. La llibertat d'expressió, el pluralisme dels mitjans de comunicació, el multilingüisme, la igualtat d'accés a les expressions artístiques, al saber científic i tecnològic -fins i tot en forma digital- i la possibilitat que totes les cultures estiguin presents als mitjans d'expressió i de difusió, són els garants de la diversitat cultural.

DIVERSITAT CULTURAL I CREATIVITAT

Article 7

El patrimoni cultural, font de creativitat

Tota creació s'alimenta de les arrels de les tradicions culturals però sols s'expandeix en contacte amb les altres. Per això el patrimoni, en totes les formes, ha de ser preservat, valorat i transmès a les generacions futures com a testimoni de l'experiència i de les aspiracions humanes, amb la finalitat de nodrir la creativitat en tota la seva diversitat i d'instaurar un veritable diàleg entre les cultures.

Article 8

Els béns i serveis culturals, unes mercaderies diferents de les altres

Davant de les transformacions econòmiques i tecnològiques actuals, que obren àmplies perspectives per a la creació i la innovació, cal dispensar una atenció particular a la diversitat de l'oferta creativa, especialment als drets dels autors i dels artistes, i també a l'especificitat dels béns i serveis culturals que, per ser portadors d'identitat, de valors i de sentit, no han de ser considerats mercaderies o béns de consum com els altres.

Article 9

Les polítiques culturals, catalitzadores de la creativitat

Tot assegurant la lliure circulació de les idees i de les obres, les polítiques culturals han de crear les condicions propícies a la producció i a la difusió de béns i serveis culturals diversificats, gràcies a unes indústries culturals que disposin de mitjans per afirmar-se a escala local i mundial. Pertoca a cada estat, dins del respecte de les seves obligacions internacionals, definir la seva política cultural i aplicar-la a través dels mitjans d'actuació que consideri més adequats, tant si es tracta de suport operatiu com de marcs reglamentaris apropiats.

DIVERSITAT CULTURAL I SOLIDARITAT INTERNACIONAL

Article 10

Reforçar la capacitat de creació i de difusió a escala mundial

Davant dels desequilibris que presenten actualment els fluxos i els intercanvis de béns culturals a escala mundial, cal reforçar la cooperació i la solidaritat internacionals destinades a permetre que tots els països, en particular els països en via de desenvolupament i els països en transició, posin en funcionament unes indústries culturals viables i competitives a escala nacional i internacional.

Article 11

Impulsar la col·laboració entre el sector públic, el sector privat i la societat civil

Les forces del mercat no poden assegurar totes soles la preservació i la promoció de la diversitat cultural, garantia d'un desenvolupament humà sostenible. Amb aquesta perspectiva cal reafirmar la funció primordial de les polítiques públiques, en col·laboració amb el sector privat i la societat civil.

Article 12

La funció de la UNESCO

La UNESCO, d'acord amb el seu mandat i les seves funcions, té la responsabilitat de:

- a. promoure que es tinguin en compte els principis enunciats en aquesta declaració en les estratègies de desenvolupament elaborades dins de les diverses instàncies intergovernamentals;
- b. servir d'instància de referència i de concertació entre els estats, els organismes governamentals i no governamentals internacionals, la societat civil i el sector privat, perquè elaborin conjuntament conceptes, objectius i polítiques a favor de la diversitat cultural;

c. mantenir la seva acció normativa, la seva acció de sensibilització i de desenvolupament de les capacitats en els àmbits relacionats amb aquesta declaració que siguin de la seva competència;

d. facilitar l'aplicació del pla d'acció, les orientacions principals del qual figuren a continuació d'aquesta Declaració.

Annex II

Orientacions principals d'un pla d'acció per a l'aplicació de la Declaració Universal de la UNESCO sobre la diversitat cultural

Els Estats membres es comprometen a prendre les mesures adequades per a difondre àmpliament la Declaració Universal de la UNESCO sobre la diversitat cultural i fomentar la seva aplicació efectiva, cooperant en particular amb miras a la realització dels següents objectius:

1. Aprofundir en el debat internacional sobre els problemes relatius a la diversitat cultural, especialment a aquells que es refereixen als seus vincles amb el desenvolupament i a la influència en la formulació de polítiques, a escala tant nacional com internacional; aprofundir particularment en la reflexió sobre la conveniència d'elaborar un instrument jurídic internacional sobre la diversitat cultural.
2. Progressar en la definició dels principis, normes i pràctiques en els plans nacional i internacional, així com en els mitjans de sensibilització i les formes de cooperació més propícies per a la salvaguarda i la promoció de la diversitat cultural.
3. Afavorir l'intercanvi de coneixements i de les pràctiques recomanables en matèria de pluralisme cultural amb miras a facilitar, en societats diversificades, la integració i la participació de persones i grups que procedeixin d'horitzons culturals variats.
4. Avançar en la comprensió i la clarificació del contingut dels drets culturals, considerats part integrant dels drets humans.
5. Salvaguardar el patrimoni lingüístic de la humanitat i donar suport a l'expressió, la creació i la difusió en el major nombre de llengües possible.
6. Fomentar la diversitat lingüística –respectant la llengua materna- en tots els nivells de l'ensenyament, allà on sigui possible, i estimular l'aprenentatge de diversos idiomes des de la infantesa.
7. Fomentar, a través de l'educació, una presa de consciència del valor positiu de la diversitat cultural i millorar, a aquests efectes, la formulació dels programes escolars i la formació dels docents.

8. Incorporar al procés educatiu, tant com sigui necessari, mètodes pedagògics tradicionals, amb la finalitat de preservar i optimitzar mètodes culturalment adequats per a la comunicació i la transmissió del saber.
9. Fomentar “l’alfabetització digital” i fer créixer el domini de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació, que han de ser considerades també com a disciplines escolars i instruments pedagògics capaços de reforçar l’eficàcia dels serveis educatius.
10. Promoure la diversitat lingüística en el ciberespai i fomentar l’accés gratuït i universal, mitjançant les xarxes mundials, a tota la informació que pertanyi al domini públic.
11. Lluitar contra les diferències que s’han produït en anomenar “escletxa digital” –en estreta cooperació amb els organismes competents del sistema de les Nacions Unides- afavorint l’accés a les noves tecnologies als països en desenvolupament, ajudant-los a dominar les tecnologies de la informació i facilitant al mateix temps la difusió electrònica dels productes culturals endògens i l’accés dels esmentats països als recursos digitals d’ordre educatiu, cultural i científic, disponibles a escala mundial.
12. Estimular la producció, la salvaguarda i la difusió de continguts diversificats en els mitjans de comunicació i en les xarxes mundials d’informació i, amb aquest fi, promoure la funció dels serveis públics de radiodifusió i de televisió en l’elaboració de produccions audiovisuals de qualitat, afavorint en particular l’establiment de mecanismes de cooperació que faciliten la difusió d’aquests.
13. Elaborar polítiques i estratègies de preservació i enaltiment del patrimoni natural i cultural, en particular del patrimoni oral i immaterial, i combatre el tràfic il·lícit de bens i serveis culturals.
14. Respectar i protegir els sistemes de coneixement tradicionals, especialment els dels pobles indígenes; reconèixer la contribució dels coneixements tradicionals, en particular pel que fa a la protecció del medi ambient i a la gestió dels recursos naturals, i afavorir les sinèrgies entre la ciència moderna i els coneixement locals.
15. Donar suport a la mobilitat de creadors, artistes, investigadors, científics i intel·lectuals, i al desenvolupament de programes i activitats conjuntes de recerca, de caràcter internacional, procurant al mateix temps preservar i augmentar la capacitat creativa dels països en desenvolupament i en transició.
16. Garantir la protecció del dret d’autor i els drets que s’hi relacionen, amb mires a fomentar el desenvolupament de la creativitat contemporània i una remuneració justa de la tasca creativa, defensant al mateix temps el dret públic d’accés a la cultura d’acord amb l’Article 27 de la Declaració Universal de Drets Humans.
17. Contribuir a la creació o a la consolidació d’indústries culturals en els països en desenvolupament i els països en transició i, amb aquest propòsit, cooperar

en el desenvolupament de les infraestructures i les competències necessàries, donar suport a creació de mercats locals viables i facilitar l'accés dels béns culturals dels esmentats països al mercat mundial i als circuits internacionals de distribució.

18. Fomentar polítiques culturals que promoguin els principis consagrats en aquesta Declaració, entre altres coses per mitjà de modalitats pràctiques de recolzament i/o marcs reglamentaris apropiats, respectant les obligacions internacionals de cada Estat.

19. Assolir que els diferents sectors de la societat civil col·laborin estretament en la definició de polítiques públiques de salvaguarda i promoció de la diversitat cultural.

20. Reconèixer i fomentar la contribució que el sector privat pot aportar a l'enaltiment de la diversitat cultural i facilitar, amb aquest propòsit, la creació d'espais de diàleg entre el sector públic i el privat.

Els Estats Membres recomanen al Director General que en executar els programes de la UNESCO tingui en compte els objectius enunciats en aquest Pla d'Acció, i que ho comuniqui als organismes del sistema de les Nacions Unides la resta d'organitzacions intergovernamentals i no governamentals interessades, amb mires a reforçar la sinèrgia de les mesures que s'adoptin a favor de la diversitat cultural.

2.1.14. Projecte de Resolució relatiu a la salvaguarda i revitalització del Patrimoni Cultural immaterial¹⁰⁹

(Presentat pels estats de Bolívia, Venezuela, Paraguai, Nicaragua, Brasil, Costa Rica i Cuba, el dia 29 d'agost de 2001, com a projecte de resolució per a l'aprovació d'esmenes al projecte de programa i pressupost per al 2002-2003, relatiu al document 04212: Salvaguarda i revitalització del Patrimoni Cultural immaterial. 31a reunió de la Conferència General)

04212 Salvaguarda i revitalització del Patrimoni Cultural immaterial

Modificació, supressió o inclusió de proposta:

- afegir en els *antecedents*: la protecció de la diversitat cultural i lingüística necessita un marc jurídic apropiat i el respecte dels drets lingüístics de cada comunitat és part d'aquest marc;
- afegir a *Estratègia*: el comitè consultiu es dedicarà a redactar una proposta de declaració de la UNESCO sobre Drets Lingüístics.

Nota explicativa

D'ençà de 1996, i en diverses ocasions, un conjunt d'ONG, presidides pel PEN Internacional, sol·licitaren que s'estudiés un text de Declaració Universal de Drets Lingüístics i que es proposés una Declaració de la UNESCO sobre aquest tema.

Múltiples iniciatives s'han desenvolupat en la matèria al llarg de l'any 2001, en ocasió de l'Any europeu de les llengües.

Els informes de diferents experts coincideixen en assenyalar que en el transcurs del segle XXI desapareixeran un alt percentatge de llengües del planeta.

La protecció de la diversitat cultural i lingüística necessita un marc jurídic apropiat i el respecte dels drets lingüístics de cada comunitat és part d'aquest marc.

Tenint en compte la creació per part del Consell Executiu del Comitè Consultiu sobre el pluralisme lingüístic i l'educació plurilingüe, d'acord amb les resolucions 155 EX24 i 155 EX56,

1. Reafirmem que la protecció de la diversitat cultural i lingüística correspon a la UNESCO, que ha d'acomplir en el camp internacional una funció preponderant en la promoció del plurilingüisme i de la diversitat cultural i lingüística.

¹⁰⁹ Aquest projecte de resolució fou el darrer intent de l'any 2001 d'obtenir una resposta de la Conferència General de la UNESCO favorable a la redacció d'una Declaració de la UNESCO sobre drets lingüístics. Malauradament el text no s'arribà a debatre per manca del suport necessari i es tornà a arxivar com una proposta més. El reproduïm en aquest apartat com a testimoni de document debatut en *Conferència general*, tot i que, està clar, no té cap valor normatiu ni jurídic.

2. Invitem el Director General que sol·liciti al Comitè Consultiu sobre el pluralisme lingüístic i l'educació plurilingüe que redacti una proposta de Declaració de la UNESCO sobre Drets Lingüístics.

París, 29 d'agost de 2001
Delegació permanent de Bolívia a la UNESCO

2.2. Consell executiu

2.2.1. Reglament del Consell executiu

(Aprovat pel Consell Executiu en la seva 29a reunió. Text revisat que comprèn les modificacions aprovades en les reunions 32, 33, 37, 40, 41, 42, 47, 48, 51, 55, 56, 61, 63, 64, 66, 67, 68, 70, 72, 81, 83, 86, 87, 91, 94, 96, 99, 101, 123, 142, 144, 146, 149, 150, 156 i 157)

[...]

VII. Llengües de treball, actes i documents

Article 21

Llengües de treball

Les llengües de treball del Consell Executiu són l'àrab, el xinès, l'espanyol, el francès, l'anglès i el rus.

Article 22

Data límit per a la distribució de documents

1 El Projecte de Programa i el Pressupost, que s'ha de sotmetre a la Conferència General en les llengües de treball, s'ha de distribuir als membres del Consell Executiu trenta dies abans, com a mínim, de l'obertura de la reunió del Consell on s'han d'examinar.

2 Els documents relatius als punts que figuren en l'ordre del dia provisional de cada reunió del Consell han de ser distribuïts normalment als seus membres en les llengües de treball del Consell, amb trenta dies d'antelació, com a mínim, a l'obertura de la reunió. Només es pot fer excepcions a aquesta regla prèvia autorització del President.

3 Tret que decideixi el contrari, el Consell Executiu no examinarà cap punt de l'ordre del dia, tret dels informes de les comissions i dels comitès, fins com a mínim quaranta-vuit hores després d'haver estat distribuïts als Membres presents, en les llengües de treball del Consell, els documents relatius al punt de què es tracti.

Article 23

Actes resumides

1 El Secretariat ha d'aixecar acta resumida de cada una de les sessions plenàries del Consell. Tan aviat com sigui possible, s'ha de sotmetre als membres del Consell, per tal que en facin les correccions pertinents, un text provisional d'aquestes actes resumides, que no es farà públic.

2 El text revisat de les actes resumides de les sessions públiques s'ha de publicar com a molt tard tres mesos després de la cloenda de cada reunió.

3 En començar cada reunió, el Consell ha d'aprovar les actes resumides de les sessions públiques de la reunió precedent.

4 El Consell ha d'aprovar en sessió privada les actes resumides de les sessions privades.

Article 24

Decisions

Les decisions adoptades pel Consell Executiu durant la reunió s'han de publicar en el termini d'un mes després de la cloenda d'aquesta.

Article 25

Actes literals i enregistraments

El Consell pot decidir que s'aixequin actes literals de les seves deliberacions o que es procedeixi a l'enregistrament sonor de les sessions. El Consell ha de decidir sobre la publicitat i la destinació que calgui donar a actes i enregistraments. Els membres del Consell poden tenir lliure accés als enregistraments sonors de les seves pròpies intervencions en sessió pública o privada i, si ho desitgen, fer transcripcions dels seus propis discursos.

Article 26

Comunicació de la documentació als Estats membres, etc.

El Director General ha de comunicar tots els documents, les actes resumides definitives de les sessions públiques del Consell i el text de les decisions aprovades en cada reunió, tan aviat com es publiquin, als Estats membres, a les Comissions Nacionals, a les Nacions Unides i als organismes especialitzats.

[...]

2.2.2. Decisió 150 EX/SR. 16 del Consell executiu, de 24 d'octubre de 1996, relativa a la Declaració universal de drets lingüístics

(Aprovada pel Consell Executiu en la seva 150a reunió, en el punt 3.2.5. de l'ordre del dia)

El Consell executiu,

1. Havent examinat el document 150 EX/37,
2. Pren nota amb interès del text de la "Declaració Universal de Drets Lingüístics" aprovada després dels treballs de la Conferència Mundial de Drets Lingüístics celebrada a Barcelona (Espanya), del 6 al 9 de juny de 1996, per iniciativa de la Federació Internacional PEN.

Document 150 EX/37¹¹⁰

Punt 3.2.5. de l'ordre del dia
Conferència Mundial de drets lingüístics

Projecte de decisió: paràgraf 4.

1. Després de la Conferència Mundial de Drets Lingüístics que se celebrà a Barcelona (Espanya), del 6 al 9 de juny de 1996, per iniciativa de la Federació Internacional PEN, els organitzadors de la Conferència presentaren al Director General una sol·licitud encaminada a obtenir el suport de la UNESCO per a contribuir a transformar la "Declaració de Drets Lingüístics" de Barcelona, aprovada per la Conferència, en text normatiu que podria, en forma apropiada, ser sotmès a l'aprovació de l'Assemblea General de les Nacions Unides. Atès l'interès de l'esmentada Declaració, el Director general sotmet el text al Consell executiu, per atendre la sol·licitud dels organitzadors de la Conferència de Barcelona i perquè considera a més que tracta una qüestió de gran importància educativa, social i cultural, sobre la qual la Conferència general de la UNESCO ha donat la seva opinió en diverses ocasions.
2. La sol·licitud consisteix concretament en demanar l'ajut de la UNESCO perquè s'efectuï un examen de la Declaració –que ha estat aprovada per una Conferència no governamental- en el fons, la forma i els aspectes jurídics, per tal de facilitar l'establiment d'un text normatiu internacional en matèria de drets lingüístics, que se sotmeti als òrgans intergovernamentals competents.
3. La Conferència Mundial de Drets Lingüístics és la conclusió d'un procés iniciat l'any 1993, en particular per la Federació Internacional PEN, el Programa Mercator (Centre Internacional Escarré per les Minories Ètniques i les Nacions, CIEMEN), amb el suport de la Comissió Europea, la Fundació pels Drets Col·lectius dels Pobles, el Centre UNESCO de Catalunya i la Fundació Jaume

¹¹⁰ Reproduïm aquí el Document que es va sotmetre a discussió al Consell executiu i que donà lloc a la Decisió reproduïda més amunt.

Bofill. Els treballs de la Conferència estigueren caracteritzats per la voluntat d'establir els principis d'una pau lingüística mundial justa i equitativa, factor decisiu de la coexistència social i cultural. En correspondre aquesta preocupació amb els objectius fonamentals de la UNESCO, el Director General acceptà la proposta de formar part del Comitè d'honor de la Conferència, i estigué representat tant en la Conferència com en el Comitè d'experts creat per a realitzar els treballs preparatoris. La Conferència, que reuneix actualment més de cent associacions i organitzacions no governamentals representatives que treballen en el camp de la recerca, l'ensenyament i els drets lingüístics, ha creat un Comitè de seguiment, que ha manifestat el desig de ser associat a la tasca de la UNESCO en aquest camp.

4. Atès tot el que s'ha dit anteriorment, el Consell executiu podria adoptar una decisió redactada de la següent manera:

El Consell Executiu,

1. Recordant que el foment de l'educació plurilingüe i el respecte a la diversitat lingüística poden contribuir a enfortir l'esperit de tolerància, així com l'establiment de la pau entre els pobles i les comunitats,

2. Considerant que no es disposa actualment de cap text normatiu específic en el camp dels drets lingüístics,

3. Havent pres nota del text de la "Declaració Universal de Drets Lingüístics" aprovada després dels treballs de la Conferència Mundial de Drets Lingüístics celebrada a Barcelona (Espanya), per iniciativa de la Federació PEN, del 6 al 9 de juny de 1996,

4. Invita el Director general a prendre les mesures necessàries per a:

- efectuar, tenint presents els comentaris del Consell Executiu, un examen a fons del text, pel que fa al seu contingut, forma i aspectes jurídics, associant a aquesta tasca al Comitè de seguiment de la Conferència Mundial de Drets Lingüístics; i

- presentar, atesos els resultats de l'esmentat examen, un informe al Consell Executiu sobre la presentació a la Conferència general, i posteriorment a l'Assemblea General de les Nacions Unides, d'un text normatiu sobre els drets lingüístics.

2.2.3. Estatuts del Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe

(Decisió adoptada pel Consell Executiu en la seva 155a reunió, 5 de novembre de 1998, 155 EX/24 i 155 EX/56)

El Consell Executiu,

1. Havent examinat el document 155 EX/24,
2. Aprova els Estatuts del Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe, annexos a aquesta decisió;
3. Invita el Director General que, quan l'informi de les activitats del Comitè, també l'informi de les activitats del Comitè Consultiu sobre Educació per a la Pau, els Drets Humans, la Democràcia, l'Entesa Internacional i la Tolerància.

ANNEX

Estatuts del Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe

Article 1

Es constitueix un Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe, anomenat d'ara en endavant "el Comitè".

Article 2

El Comitè s'ha d'encarregar de:

- assessorar l'Organització en l'elaboració i execució dels programes relacionats amb totes les activitats de la UNESCO en matèria de llengües en les seves diverses esferes de competència i, concretament, respecte a la promoció de l'educació multilingüe i el respecte a la diversitat lingüística i cultural, la preservació de les llengües menys usades, la prevenció de la discriminació lingüística, el foment del multilingüisme en les xarxes electròniques i l'enfortiment de la seva acció en l'àmbit de les llengües i de l'educació plurilingüe;
- ajudar a l'Organització a mobilitzar recursos extrapressupostaris.

Article 3

1 El Comitè ha d'estar integrat per dotze experts particularment eminents en les diverses disciplines i especialitats relacionades amb el pluralisme lingüístic i amb l'educació plurilingüe.

2 Els membres han de ser designats a títol personal pel Director General a partir d'un llistat d'experts presentat pels Estats membres, tenint en compte una distribució geogràfica equitativa.

3 La durada del mandat dels membres del Comitè ha de ser de quatre anys.

4 En el cas de produir-se una dimissió, impediment o defunció o qualsevol altre cas en què el mandat d'un dels membres del Comitè es vegi interromput, el Director General ha de nomenar un substitut pel temps de mandat restant.

Article 4

En principi, el Director General ha de convocar el Comitè a una reunió ordinària un cop l'any. També pot convocar reunions extraordinàries.

Article 5

1 El Comitè ha d'escollir el President, els Vicepresidents i el Relator, que junts compondran la Mesa.

2 Els membres electes de la Mesa han d'exercir les seves funcions fins la segona reunió posterior a l'elecció.

3 Els membres de la Mesa sortint poden ser reescollits.

4 El Director General ha de convocar les reunions de la Mesa.

5 En l'interval entre reunions, la Mesa ha de realitzar les tasques que li encomani el Comitè.

Article 6

1 El Director General ha de designar els membres del Secretariat de la UNESCO que, sense dret a vot, el representaran davant del Comitè i la seva Mesa.

2 La Secretaria de la UNESCO s'ha d'encarregar del Secretariat del Comitè.

Article 7

Les despeses de viatge i estada dels membres del Comitè i la resta de persones contemplats en els Article 3 i 6, seran cobertes per la UNESCO amb càrrec preferiblement als recursos extrapressupostaris i d'acord amb les disposicions previstes en els reglaments pertinents.

Article 8

1 Els Estats membres i els Membres associats de la UNESCO poden enviar observadors a les reunions del Comitè.

2 Les Nacions Unides i la resta d'organitzacions del sistema de Nacions Unides amb qui la UNESCO ha signat un acord en què es contempli la representació recíproca, poden ser representats en les reunions del Comitè.

3 El Director General pot invitar a enviar observadors a les reunions del Comitè a les següents organitzacions:

- a) les organitzacions del sistema de les Nacions Unides amb qui la UNESCO hagi signat acords que contemplin una representació recíproca;
- b) les organitzacions intergovernamentals;
- c) les organitzacions internacionals no governamentals especialitzades en l'àmbit del pluralisme lingüístic i de l'educació plurilingüe, d'acord amb les

Normes referents a les relacions de la UNESCO amb les organitzacions no governamentals

Article 9

1 En la seva primera reunió, el Comitè ha d'adoptar el seu Reglament, que ha de ser sotmès al Director General per a la seva aprovació.

2 El Director General ha d'establir l'ordre del dia de les reunions del Comitè, prèvia consulta al President del Comitè.

3 Al final de cada reunió, el Comitè ha de presentar al Director General un informe dels seus treballs i recomanacions. El Director General ha d'informar en el seu moment, un cop a l'any, al Consell Executiu dels resultats dels treballs del Comitè.

Article 10

El Consell Executiu pot modificar l'Estatut del Comitè per pròpia iniciativa o a proposta del Director General.

Article 11

El Comitè deixarà de funcionar després d'un primer mandat de quatre anys i només pot ser reelegit amb l'aprovació del Consell Executiu, després de l'informe del Director General sobre les activitats del Comitè.

2.3. Director General

2.3.1. Nota del Director General DG/Note/98/8 de 24 de febrer de 1998 relativa al Pluralisme lingüístic, l'educació per la pau i el diàleg de les cultures

(Nota adreçada al Director General adjunt, al Director adjunt per l'Àfrica, al Sotsdirector General, als Directors de seccions, oficines i divisions de la Seu, i als Directors de les unitats permanents fora de la Seu)

1. La problemàtica lingüística i les seves aplicacions a l'ensenyament de les llengües se situen al cor mateix dels objectius de la UNESCO. En el camp de l'educació, la formació lingüística és un dels aspectes fonamentals del desenvolupament de la persona humana i les llengües són l'eix principal de les activitats pedagògiques i didàctiques. La ciència no pot progressar sense la posada a punt de lèxics especialitzats que permetin verbalitzar amb precisió els conceptes i les nocions abstractes indispensables per fer avançar la recerca fonamental i aplicada. L'evolució de la comunicació en el món planetari d'avui crida al desenvolupament de l'educació multilingüe i, al mateix temps, la promoció de la diversitat lingüística que caracteritza la comunitat internacional. En fi, és impossible d'obrar a favor de la cultura de la pau i de la comprensió internacional sense preocupar-se de les llengües, instruments de diàleg.

2. Expressió i suport de tota cultura, la llengua és també, per moltes comunitats humanes, el mitjà d'explicar i de transmetre llur patrimoni no físic o immaterial. Adoptant, en la seva 29a sessió, el concepte de "patrimoni oral de la humanitat" (resolució 29 C/23), la Conferència general ha subratllat encara la importància d'aquest patrimoni immaterial on les llengües vernacles i nacionals juguen un rol de primer ordre. En fi, en les societats cada cop més multiculturals, el plurilingüisme i la política lingüística que aquell necessita, són factors importants de cohesió social.

Creació d'una Divisió de les llengües

3. Tenint en compte de fet que el conjunt de les llengües del món ha de ser considerat com a patrimoni de la humanitat, que l'ensenyament de les llengües i, sobretot, l'educació multilingüe constitueixen un factor essencial no solament de l'accés al coneixement sinó també del desenvolupament de la comprensió entre els pobles i del diàleg per la pau, he decidit crear en el Sector de l'educació una Divisió de les llengües. Aquesta constituirà –amb les unitats o divisions encarregades de l'educació cívica, de l'educació per la pau, la democràcia, la tolerància i els drets humans, i de la xarxa de les escoles associades- un Departament de l'educació per una cultura de la pau. Una nota verda serà publicada properament a aquest efecte.

4. La Divisió de les llengües té com a missió:

- a) continuar i desenvolupar, en estreta cooperació amb les oficines i les unitats fora de la Seu, les accions que ja estan engegades en el domini

de l'educació multilingüe i de la pedagogia de les llengües. Convindrà, per aconseguir això, emparar-se en les xarxes LINGUAPAX, les ONG i les "Càtedres" UNESCO que orienten llurs recerques vers la didàctica de les llengües, concebuda, d'una part, com un apropament concret d'una cultura de la pau i, d'altra part, com un instrument privilegiat de la cooperació internacional. El programa d'activitats actualment engegat per l'elaboració de guies a favor de l'educació multilingüe així com el programa de suport a la posada en marxa de manuals d'ensenyament de les llengües en el marc de l'educació per la pau seran reforçats;

- b) recolzar l'acció dels Estats membres en l'elaboració i la posada en obra de polítiques lingüístiques que tendeixin a promoure les llengües maternes i estrangeres dins del respecte de llur diversitat cultural, així com recolzar l'elaboració d'instruments metodològics adequats. A aquest efecte, la cooperació amb les ONG, les xarxes interuniversitàries, les unitats i les oficines regionals així com els principals organismes nacionals i internacionals especialitzats en la matèria ha de ser un dels objectius. Els esforços dels Estats membres de la UNESCO a favor dels drets lingüístics, concebuts com a part integrant dels drets humans, han de ser també recolzats;
- c) fer conèixer el patrimoni lingüístic universal a partir de recerques de sociolingüística i a través de la publicació periòdica d'informes sobre les llengües del món de cara a la formulació de recomanacions útils als dirigents polítics, als líders d'opinió i als educadors.

5. Esperant de consultar el Consell executiu sobre l'afer de la nominació del director de la Divisió de les llengües, he decidit de confiar interinament la direcció al Sr. J. Poth (França), amb despatx situat a P-5, D-1.

Cooperació i coordinació entre les diferents activitats de la UNESCO en matèria lingüística

6. Tal com ha estat explicat en la introducció d'aquesta nota, les activitats de la UNESCO en matèria lingüística concerneixen el conjunt dels àmbits de competència de l'Organització. En el Programa i pressupost que ha estat aprovat per la Conferència general pel 1998-1999 (document 29 C/5 aprovat), revelen els següents projectes i grans programes:

- Diversitat lingüística, pedagogia i ensenyament de les llengües estrangeres, projectes LINGUAPAX i LINGUAUNI (Vers una cultura de la pau, par. 06024);
- Protecció de les llengües, sobretot les llengües en vies de desaparició, definició de polítiques lingüístiques, foment de les llengües locals (Gran programa III, par. 03012-03013);
- Programació dels drets lingüístics (Vers una cultura de la pau, par. 06016 i 06036);
- Llengües i indústries culturals (Gran programa III, par. 03036);
- Diversitat cultural i noves tecnologies de la informació i de la comunicació (Gran programa III, par. 03039; Gran programa IV, par. 04025 i 04026);

- Promoció de les literatures escrites en llengües de difusió feble (Gran programa III, par. 03038).

7. Per posar millor en relleu l'acció de l'Organització en aquest àmbit, assegurar la millor coherència possible de les activitats posades en marxa i fer créixer el seu impacte dins dels Estats membres, tinc la intenció de proposar dins del Projecte de programa i de pressupost (30 C/5) un projecte interdisciplinari relatiu al pluralisme lingüístic, a l'educació per la pau i al diàleg de les cultures.

8. En aquest mateix esperit, i per tal de reforçar les sinèrgies indispensables, la coordinació intersectorial de les activitats citades en el paràgraf 6 i l'eficàcia de la seva posada en marxa, he decidit de posar a punt des d'aquest moment:

- a) Un Comitè de pilotatge que serà copresidit per l'ADG/ED i l'ADG/CLKT i compostat pels directors de les divisions i unitats responsables de la realització d'aquestes activitats. El secretariat serà assegurat pel Sr. J. Poth (Director de la Divisió de les llengües). Aquest Comitè em farà les propostes concretes quant a les possibilitats de reforçar els recursos en personal i els mitjans financers per a les activitats a dur a terme durant l'exercici biennal en curs;
- b) un Comitè consultiu restringit compostat de personalitats exteriors a l'Organització i de representants d'organitzacions especialitzades, la funció del qual serà, d'una banda aconsellar l'Organització en l'elaboració i la posada en marxa dels seus programes en la matèria i, d'altra banda, ajudar a mobilitzar els recursos extrapressupostaris i a reforçar la seva acció en l'àmbit de les llengües i de l'educació multilingüe. La presidència d'aquest Comitè ha estat confiada al Sr. Fèlix Martí, Director del Centre UNESCO de Catalunya i President del Comitè internacional LINGUAPAX. D'acord amb les ADG/ED i CLT, el Sr. Martí em presentarà propostes per a la constitució d'aquest grup consultiu que farà la seva primera reunió durant el primer semestre d'aquest any.

9. Les disposicions contingudes en aquesta nota tenen efecte des del 1er de març de 1998.

Federico Mayor

2.3.2. Comunicació del director general sobre l'avaluació externa realitzada al projecte *Linguapax: promoció de la diversitat lingüística*

(Comunicació del Sr. Koichiro Matsuura 161 EX/42, punt V de l'apartat 9.1 de l'ordre del dia, de 17 d'abril de 2001)

58. L'avaluació fou realitzada pel Dr. Mathias Wessler (avaluador extern), de la Universitat de Kassel (Alemanya), d'acord amb el pla d'avaluació de la UNESCO per al 1998-1999. El van precedir altres estudis realitzats, per iniciativa del Secretariat, per consultors independents; cada una d'aquestes anàlisis era sobre un tema específic: el primer, dedicat a qüestions de formulació de polítiques, se centrava principalment en els aspectes culturals de les activitats de la UNESCO en el camp dels idiomes, mentre que en el segon s'analtzaven dades empíriques resultants d'una enquesta sobre l'elaboració i l'execució del projecte¹¹¹.

59. Aquesta avaluació tenia com a objecte donar una visió global del projecte, tractant un ampli ventall de temes, com la pertinença del projecte per a les necessitats de les parts directament interessades en l'acció de la UNESCO, la seva eficàcia, les seves repercussions i la seva viabilitat, entre d'altres.

60. A diferència dels estudis anteriors, aquesta avaluació es fonamentà en els resultats d'entrevistes que l'avaluador extern realitzà directament amb els principals copartícpis en el projecte Linguapax, com el Centre UNESCO de Catalunya, la xarxa universitària Linguapax coordinada per la Universitat Lingüística de Moscou, i la Càtedra UNESCO Mons-Hainaut, així com àmplies consultes que efectuà en el Secretariat de la UNESCO.

61. Segons l'avaluació, el projecte, que quan s'inicià el 1986 tenia un camp ben definit, el de l'ensenyament d'idiomes, experimentà a continuació una sèrie de canvis quan el seu marc conceptual s'amplià a altres esferes, com l'elaboració de polítiques i el plantejament en l'àmbit dels idiomes, la promoció dels drets lingüístics i la preservació de les llengües amenaçades (patrimoni immaterial).

62. L'avaluador arribà a la conclusió que aquesta ampliació es justificava per les exigències creixents de les diferents parts interessades, en particular els representants dels governs i les associacions professionals. S'observaren tendències anàlogues en altres organitzacions que començaven a considerar les qüestions lingüístiques com a qüestions que tenen a veure amb el "capital social", això és, un mitjà de foment de la democràcia i el desenvolupament econòmic i social.

63. La tasca de l'avaluador consistia, entre altres coses, a determinar la mesura en què les activitats del Projecte tenen un "valor afegit", però ho féu sumàriament. Insistí fonamentalment en què la inclusió de la dimensió mundial de la diversitat cultural i lingüística en el Projecte obria per a la UNESCO una perspectiva

¹¹¹ "LINGUAPAX: UNESCO & Language", David Dolby, Observatoire Linguistique, 1997; "Evaluation report on the LINGUAPAX Project", Samunda Perera, 1998. Nota de la versió original.

excepcional d'exercir una influència i responsabilitat potencials. La seva conclusió general és que "en el context de la comunitat mundial" que s'està creant, no hi ha, a banda de la UNESCO, cap altre actor que pugui promoure eficaçment la diversitat lingüística.

64. L'avaluador observà que l'expansió de l'àmbit del Projecte tingué com a conseqüència certa pèrdua de precisió dels seus límits, degut a la qual els destinataris inicials del Projecte, això és, els professionals de l'ensenyament, començaren a experimentar dificultats per adequar-se a les línies d'acció del Projecte. Opinà a més que, mitjançant algunes de les seves activitats, el Projecte s'estava aproximant a una temàtica que podia ser objecte d'interessos polítics divergents o fins i tot de conflictes.

65. L'avaluador considerà que les activitats educatives de Projecte Linguapax eren notables des del punt de vista dels resultats assolits, tenint present la manca de recursos de què disposava. En la seva opinió "les seves considerables repercussions estan demostrades". Les activitats que es dugueren a terme en el marc del Projecte esdevingueren "un interès i un compromís espontanis" entre els especialistes i els encarregats de l'adopció de decisions en el sector de l'educació, i possibilitaren la creació d'una comunitat d'interlocutors. Gràcies al Projecte es creen capacitats per a proporcionar orientacions en matèria d'ensenyament i aprenentatge d'idiomes en els diferents nivells.

66. Tanmateix, l'avaluador assenyalà que l'èxit de la majoria de les activitats executades en el marc del Projecte generalment era degut als esforços d'unes poques persones. Opinà a més que els resultats eren poc duradors perquè depenien en gran part del finançament de la UNESCO. Les xarxes no aconseguiren recaptar fons suficients d'altres fonts. La seva estructura organitzativa no resultà gaire eficaç.

67. L'avaluador també observà que Linguapax ha de resoldre un important problema quant a la seva viabilitat i les seves repercussions (amb l'excepció del Centre UNESCO de Catalunya). No té una estratègia coherent: en l'actualitat, els objectius, destinataris i temes fonamentals que abasta el Projecte són massa diversos, de manera que resulta "...difícil percebre el perfil d'un veritable Projecte Linguapax".

68. L'avaluador observà que la gestió i l'estructura organitzativa del Projecte limitaven l'eficaç utilització dels escassos recursos de què disposa: la seva estructura interna és força complicada i inestable, el Comitè consultiu i el Comitè Internacional del Projecte encara han de demostrar la seva utilitat, i la situació en matèria de personal és incerta. Només el 34% dels fons del Projecte es destina a l'execució d'activitats en el terreny; la resta es dedica a conferències i publicacions.

69. L'avaluador observà que la col·laboració amb altres sectors del Secretariat de la UNESCO, i en particular amb els programes MOST i UNITWIN, no era satisfactori. Quant a la col·laboració entre Linguapax i la resta d'interlocutors, observà que aquests semblen dubtar cada cop més de la serietat dels objectius del Projecte.

70. L'avaluador recomana que, amb caràcter urgent, la UNESCO prengui un decisió sobre el seu compromís amb Linguapax. Proposa tres possibilitats d'acció i algunes recomanacions específiques en les que convida a la UNESCO a:

- a) elaborar una estratègia coherent del Projecte (objectius prioritaris, destinataris, àrees fonamentals d'acció, resultats esperats, etc.); hauria de transcendir l'àmbit limitat de l'ensenyament i l'aprenentatge d'idiomes, i referir-se també a les polítiques i la planificació de l'educació;
- b) reforçar la col·laboració intersectorial amb la Unitat de Cultura de la Pau, el Programa MOST, la Divisió del Patrimoni Mundial, el Pla d'Escoles Associades, les Càtedres UNESCO, entre altres, així com la cooperació internacional (xarxes universitàries, el Centre Europeu d'Idiomes Moderns de Graz, el Consell d'Europa, la Federació Internacional PEN, la Federació Internacional de Professors de Llengües Vives, etc.) i la cooperació amb el sector privat;
- c) millorar la coordinació de les activitats en el marc de LINGUAUNI i LINGUAPAX, i confegir activitats amb mires a una acció conjunta amb la xarxa d'Àsia;
- d) publicar, amb caràcter prioritari, l'informe sobre idiomes del món que hauria de donar compte de la dimensió mundial de la diversitat lingüística i estar en relació amb els informes "La Nostra diversitat creativa" i "L'ensenyament tanca".

71. El Director general assenyala que, principalment per raons de temps i de recursos, aquesta avaluació no analitza les repercussions del Projecte ni aborda amb suficient profunditat la qüestió de les necessitats de les parts interessades en el Projecte ni la mesura en què foren ateses. L'informe presenta, a més, altres punts febles, principalment la lògica de la seva estructura i la redacció.

72. Per damunt de tot, el Director general desitja subratllar que aquesta avaluació confirmà que el Projecte es caracteritza per la seva complexitat, cada cop més gran, quant a les seves principals orientacions, la claredat del disseny i els seus objectius i les qüestions de gestió. Fet que demostra que hagi estat objecte de tres avaluacions successives.

73. Tenint present l'exposat, proposa reduir l'acció que du a terme la UNESCO en aquest àmbit en el marc del seu Programa Ordinari. No obstant, l'Organització donarà suport a iniciatives que puguin tirar endavant recorrent a fons extrapressupostaris. Quant a la recomanació relativa a la publicació de l'Informe sobre les llengües del món s'examinarà en funció de la política general de l'Organització pel que fa als informes mundials, que es presentarà en el document 161 EX/46.

2.4. Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe

2.4.1. Recomanacions del Comitè Consultiu sobre el Pluralisme Lingüístic i l'Educació Plurilingüe

(Aprovada en la segona sessió del Comitè, celebrada a Barcelona del 24 al 26 de febrer de 2000)

RECOMANACIONS DEL COMITÈ

CAPÍTOL 1

JUSTIFICACIONS I MANDAT

Les recomanacions que segueixen tenen llur pertinència i llur justificació en el mandat que ha estat confiat al Comitè.

Aquest mandat és definit dins el text oficial de creació del Comitè pel Consell executiu de la UNESCO en la seva 155a sessió (document 155 EX, Decisió 6.5). El mandat precisa que "la primera funció d'aquest Comitè és d'aconsellar l'Organització en la preparació i el desenvolupament dels programes relatius a les accions de la UNESCO en el terreny de les llengües".

Els elements constitutius d'aquest mandat han estat concretament identificats en els següents textos oficials:

1. *Resolució adoptada per la 30a sessió de la Conferència General relativa a la "Posada en marxa d'una política lingüística mundial fonamentada en el plurilingüisme". Aquesta resolució "invita el Director general a informar d'aquesta qüestió el Comitè Consultiu pel Pluralisme Lingüístic i l'Educació Multilingüe".*

2. Discurs del Sr. Koïchiro Matsuura amb motiu de la celebració del dia Internacional de la llengua materna (dilluns 21 de febrer de 2000, doc. DG2000/9). El Director General declara: "*Demanaré al Comitè Consultiu pel pluralisme Lingüístic i l'Educació Multilingüe d'enviar-me les seves recomanacions a aquest propòsit*". El propòsit citat pel Director general és el següent: *precisar "els objectius, les activitats i les modalitats d'aquest Dia internacional". En el mateix discurs, el Director general de la UNESCO explica la seva convicció que el Comitè Consultiu pel Pluralisme Lingüístic i l'Educació Multilingüe ajudarà "a promocionar, fomentar i desenvolupar les llengües maternes... com a llengües d'una educació plurilingüe que permeti a cadascú bo i conservant les seves cultures i orígens, d'esdevenir un veritable ciutadà del món".*

Atesos l'esperit i la lletra del mandat que li ha estat confiat pel Consell executiu així com les consignes donades pel Director general per tal de permetre a l'Organització d'omplir eficaçment els objectius que li han estat assignats pels Estats membres a través de les diverses resolucions adoptades a favor de la diversitat lingüística i de l'educació multilingüe, el Comitè presenta al Director general les conclusions i recomanacions que segueixen:

CAPÍTOL 2 CONSIDERACIONS GENERALS

Les llengües constitueixen una contribució essencial al mandat fonamental de la UNESCO, que consisteix, segons l'article primer de la seva Acta constitutiva a "*afavorir el coneixement i la comprensió mútues de les nacions*".

La UNESCO ha de ser sensible a la importància creixent de les qüestions lingüístiques dins del món contemporani. Les llengües són els instruments privilegiats de la vida cultural. La pluralitat ens ofereix els conceptes i idees que permeten conèixer millor la complexitat del món. És per això que creiem que la UNESCO ha de continuar la seva acció per la defensa de la diversitat lingüística.

D'altra banda, la creixent interdependència universal i els processos de globalització accentuen la importància de la comunicació lingüística. Els sistemes educatius han d'evolucionar per tal de facilitar l'aprenentatge de les diferents llengües. Creiem, doncs, que la UNESCO ha d'encoratjar l'educació multilingüe i això en tots els països.

Aquests darrers anys, la UNESCO ha cercat una orientació específica en matèria lingüística. Creant el programa Linguapax, una filosofia i una ètica lligades a les llengües, la UNESCO reconeixia que una bona gestió de les qüestions lingüístiques és determinant per la comprensió internacional i la pau. D'altra banda, és evident que algunes llengües són més vulnerables que altres per diverses raons i que els Estats i la comunitat internacional han de prendre mesures favorables a les llengües més febles.

La UNESCO és l'Organització internacional indicada per promoure i defensar els principis ètics relatius a les llengües que són els de Linguapax: totes les llengües són iguals en dignitat, la diversitat lingüística és un fet positiu i cada llengua ha de ser considerada com a patrimoni de la humanitat.

CAPÍTOL 3 ACCIONS PROPOSADES

El Comitè consultiu recomana a la UNESCO que vetlli per l'execució de les següents accions:

La protecció del patrimoni i de la diversitat lingüístiques

- Lliurar com a informe al Comitè un dossier tècnic, elaborat per la Divisió de les llengües, relatiu a la celebració del Dia internacional de la llengua materna;
- Participar activament en l'Any Europeu de les Llengües (organitzat pel Consell d'Europa i la Unió Europea);
- Acabar i validar l'Informe sobre les llengües del món.
- Aportar la seva contribució al Fòrum Universal de les Cultures (Barcelona 2004);
- Comprometre's en la reflexió en curs sobre els drets de la persona humana en relació amb les llengües.

L'establiment de polítiques lingüístiques constructives

- Encoratjar els Estats membres a formular les polítiques lingüístiques que responguin a les necessitats específiques nacionals, regionals i comunitàries;
- Respondre a les demandes dels Estats membres i de les comunitats lingüístiques relatives a l'estandarització i la normalització de les llengües.

III. L'extensió i la millora de l'educació multilingüe

- Posar en marxa, en el marc de les polítiques educatives, per tal d'assegurar la formació dels ensenyants de les llengües i la producció de materials didàctics apropiats a les situacions lingüístiques específiques;
- Acompanyar sistemàticament els països més pobres i les comunitats desfavorides dotant les seves escoles d'ordinadors, segons el principi "*almenys un ordinador per escola*".
- Encoratjar i ajudar els països multilingües implicats en les reformes educatives nacionals.

IV. El desenvolupament de la informació i de la comunicació

Mobilitzar els recursos de la UNESCO en la matèria,

- dedicant pròximament un número temàtic del *Correu de la UNESCO* a les dimensions essencials de les qüestions de les polítiques lingüístiques;
- creant una pàgina web a Internet per difondre totes les informacions relatives al plurilingüisme en el terreny de competència de la UNESCO.

V. Noves tecnologies, ciberespai i plurilingüisme

- Afavorir el desenvolupament, per part de la UNESCO, d'eines multilingües: diccionaris en línia, traducció automàtica, motors de recerca multilingües, indexació multilingüe dels continguts, síntesis vocals; per tal de 1) facilitar l'accés als continguts i serveis en línia i llur interpolaritat sobre les xarxes electròniques com Internet, i 2) promoure les llengües minoritàries, les menys usades i en perill de desaparició;
- Estudiar l'impacte de les noves tecnologies de la llengua en la diversitat lingüística.

CAPÍTOL 4

ESTRUCTURA OPERACIONAL

En un marc de continuïtat i d'eficàcia, la posada en marxa de les activitats aprovades per la Conferència General de la UNESCO així com les resolucions pertinents relatives al pluralisme lingüístic i a l'educació multilingüe sobretot les resolucions 30C/12, 30C/37 i 30C/42, el Comitè consultiu, d'acord amb l'article 2 del seu estatut, recomana al Director General:

1: dotar a la *Divisió de les llengües del Sector de l'educació* dels recursos humans i pressupostaris adequats per tal que continuï la seva tasca

de fornir els serveis tècnics dels Estats membres i les organitzacions intergovernamentals i no governamentals;

2: conferir a la *Divisió de les llengües* l'autoritat necessària perquè coordini al nivell del Secretariat les activitats intersectorials i transdisciplinàries relatives al plurilingüisme i a l'educació multilingüe;

3: confiar a la *Divisió de les llengües* la responsabilitat de servir de punt focal i de secretariat del Comitè consultiu. En aquest sentit la Divisió és cridada a funcionar d'una manera autònoma amb els mitjans que li siguin propis;

4: prenent nota de les iniciatives dels organismes governamentals, intergovernamentals, de les ONG i dels especialistes desitjosos de veure enfortides les activitats de programes de l'Organització en el terreny del pluralisme lingüístic i de l'educació multilingüe, la UNESCO hauria de desenvolupar projectes i mobilitzar els recursos a nivell regional i local, en relació amb la *Divisió de les llengües* i les estructures fora de la seu.

Amb aquesta finalitat, el Comitè demana al Director general de fer públic el lloc de Director de la Divisió de les llengües insistint sobre l'experiència i les qualitats tècniques, professionals i humanes del (o de la) candidat (a). D'altra banda, el Comitè demana al Director general d'augmentar els recursos humans de la Divisió amb la contractació de tres professionals per dinamitzar les activitats en els dominis següents: patrimoni i drets lingüístics, polítiques lingüístiques i didàctica de les llengües.

Bo i esperant que aquests llocs de treball siguin oberts al reclutament, l'ajuda d'experts associats és considerada com una urgència, així com el reequilibri del pressupost del Sector de l'educació a favor del programa lingüístic.

3. Organització sobre la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE)

3.1. Acta Final de Hèlsinki (1975)

La Conferència sobre Seguretat i Cooperació a Europa, que va començar a Hèlsinki el 3 de juliol de 1973 i va continuar a Ginebra del 18 de setembre de 1973 al 21 de juliol de 1975, va ser concloua a Hèlsinki l'1 d'agost de 1975 pels Alts Representants d'Àustria, Bèlgica, Bulgària, Canadà, Xipre, Txecoslovàquia, Dinamarca, Finlàndia, França, la República Democràtica Alemanya, la República Federal Alemanya, Grècia, la Santa Seu, Hongria, Islàndia, Irlanda, Itàlia, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Mònaco, els Països Baixos, Noruega, Polònia, Portugal, Romania, San Marino, Espanya, Suècia, Suïssa, Turquia, la Unió de les Repúbliques Socialistes Soviètiques, el Regne Unit, els Estats Units d'Amèrica i Iugoslàvia.

[...]

ELS ALTS REPRESENTANTS DELS ESTATS PARTICIPANTS HAN ADOPTAT SOLEMNEMENT EL SEGÜENT:

QÜESTIONS RELACIONADES AMB LA SEGURETAT A EUROPA

[...]

DECLARACIÓ DE PRINCIPIS SOBRE LES RELACIONS ENTRE ELS ESTATS PARTICIPANTS

[...]

Respecte pels drets humans i les llibertats fonamentals, incloent-hi la llibertat de pensament, consciència, religió o creença

Els Estats participants han de respectar els drets humans i les llibertats fonamentals, incloent-hi la llibertat de pensament, consciència, religió o creença, per a tothom i sense distinció pel que fa a la raça, el sexe, la llengua o la religió.

[...]

COOPERACIÓ EN L'ÀMBIT ECONÒMIC, CIENTÍFIC, TECNOLÒGIC I MEDIAMBIENTAL

[...]

COOPERACIÓ EN ALTRES ÀMBITS

[...]

Aspectes socials i econòmics de la mà d'obra migrant

ELS ESTATS PARTICIPANTS:

Atès que els moviments de treballadors immigrants a Europa han assolit proporcions considerables i que representen un factor econòmic, social i humà molt important tant per als països de destinació com per als països d'origen,

reconeixent que les migracions de treballadors també han donat lloc a diversos problemes econòmics, socials, humans i altres, tant en els països d'acolliment com en els d'origen,

tenint en compte les activitats de les organitzacions internacionals competents en aquesta àrea, en particular l'Organització Internacional del Treball,

consideren que els problemes que sorgeixen bilateralment a causa de la migració de treballadors a Europa com també entre els Estats participants haurien de ser tractats per les parts directament implicades, per tal de resoldre aquests problemes en el seu interès mutu, pel que fa a la preocupació de cada Estat en qüestió per tenir en compte les necessitats resultants de la situació socioeconòmica i que tenen a veure amb l'obligació de cada Estat de complir els acords bilaterals i multilaterals de què són part integrant, i amb els objectius següents:

[...]

aprovar l'oferiment de formació professional als treballadors immigrants i, sempre que sigui possible, l'educació gratuïta en la llengua del país d'acolliment, en el context del seu lloc de treball;

ratificar el dret dels treballadors immigrants a rebre, sempre que sigui possible, informació periòdica en la seva llengua materna que cobreixi tant el país d'acolliment com el d'origen;

garantir l'accés dels fills dels treballadors immigrants establerts al país d'acolliment a l'ensenyament que habitualment s'imparteix en el país en les mateixes condicions que els infants del país d'acolliment i, a més, permetre que rebin formació suplementària en la seva llengua materna, cultura nacional, història i geografia;

COOPERACIÓ EN L'ÀMBIT HUMANITARI I EN ALTRES ÀMBITS

COOPERACIÓ I INTERCANVIS EN L'ÀMBIT DE LA CULTURA

Accés

Promoure l'accés mutu més complet per part de tothom a les realitzacions (treballs, experiències i arts) en els diversos àmbits de la cultura dels seus països, i, amb aquesta finalitat, fer el màxim d'esforços possibles, d'acord amb la seva competència, i més particularment:

[...]

fomentar una difusió més àmplia de llibres i treballs artístics, sobretot amb la intenció de:

promoure, a una escala més àmplia, la traducció d'obres en l'àmbit de la literatura i altres àmbits de l'activitat cultural, escrites en llengües dels altres Estats participants, especialment de les llengües menys parlades, i la publicació i la difusió d'obres traduïdes amb mesures com ara:

[...]

duent a terme esforços en la formació bàsica i avançada dels traductors;

facilitant l'intercanvi entre editors i institucions interessades de llistes de llibres que podrien ser traduïts;

duent a terme estudis conjunts per tal d'augmentar la promoció de traduccions i la seva difusió;

[...]

procurant de desplegar les condicions necessàries perquè els treballadors migrants i les seves famílies mantinguin els lligams amb la seva cultura nacional, i també perquè s'adaptin al nou entorn cultural.

[...]

Minories nacionals o cultures regionals

Els Estats participants, reconeixent la contribució que les minories nacionals o les cultures regionals poden fer a la cooperació entre elles en els diversos àmbits de la cultura, preveuen, en cas que les minories o les cultures esmentades siguin dins el seu territori, facilitar aquesta contribució, tenint en compte els interessos legítims dels seus membres.

COOPERACIÓ I INTERCANVIS EN L'ÀMBIT DE L'EDUCACIÓ

Llengües i civilitzacions estrangeres

Promoure l'estudi de llengües i civilitzacions estrangeres com una manera important d'eixamplar la comunicació entre persones per a un millor coneixement de la cultura de cada país, com també per enfortir la cooperació internacional; amb aquesta finalitat, estimular, dins la seva competència, el desenvolupament i la millora de l'ensenyament de llengües estrangeres i una diversificació de l'opció de llengües ensenyades a diferents nivells, posant l'atenció necessària a les llengües menys difoses o estudiades, i particularment:

[...]

afavorir, en l'ensenyament superior, una tria més àmplia en les llengües ofertes als estudiants de llengua i més oportunitats a la resta d'estudiants per estudiar diferents llengües estrangeres; igualment, facilitar, quan sigui convenient, l'organització de cursos de llengües i civilitzacions, sobre la base d'acords especials, si cal, donats per estudiants estrangers, particularment dels països europeus que tenen llengües menys difoses o menys estudiades.

Minories nacionals o cultures regionals

Els Estats participants, reconeixent la contribució que les minories nacionals o les cultures regionals poden fer a la cooperació entre elles en els diversos àmbits de l'educació, preveuen, en cas que les minories o les cultures esmentades siguin dins el seu territori, facilitar aquesta contribució, tenint en compte els interessos legítims dels seus membres.

[...]

3.2. Document final de la reunió de Madrid de l'OSCE, d'11 de novembre de 1980

Els representants dels Estats participants en la Conferència sobre Seguretat i Cooperació a Europa reunits a Madrid de l'11 de novembre de 1980 al 9 de setembre de 1983 d'acord amb les disposicions de l'Acta final relativa a la Carta recordatòria de la Conferència, com també sobre la base de la resta dels documents principals adoptats durant la celebració de la OSCE.

[...]

PRINCIPIS

També subratllen la importància del progrés constant per garantir el respecte i el gaudi dels drets de les persones que pertanyen a minories nacionals, com també per protegir els seus interessos legítims, tal com disposa l'Acta final.

[...]

COOPERACIÓ I INTERCANVIS EN L'ÀMBIT DE LA CULTURA

[...]

Els Estats participants s'han d'esforçar per fomentar la traducció, publicació i difusió d'obres, en l'àmbit literari i en altres àmbits de l'activitat cultural, d'altres Estats participants, especialment d'aquelles obres realitzades en les llengües menys parlades, facilitant la cooperació entre editorials, en particular per mitjà de l'intercanvi de llistes de llibres que puguin ser traduïts, com també d'altres informacions rellevants.

COOPERACIÓ I INTERCANVIS EN L'ÀMBIT DE L'EDUCACIÓ

Els Estats participants afavoriran l'increment de possibilitats d'ensenyar i estudiar les llengües europees menys difoses o estudiades. Amb aquesta finalitat, estimularan, dins la seva competència, l'organització i l'assistència a universitats d'estiu i altres cursos, la concessió de beques per a traductors i el reforçament de les facultats de filologia, incloent-hi, si cal, més mitjans per estudiar aquestes llengües.

[...]

3.3. Document final de la reunió de Viena de l'OSCE, de 4 de novembre de 1986

Els representants dels Estats participants en la Conferència sobre Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE), Àustria, Bèlgica, Bulgària, Canadà, Xipre, Txecoslovàquia, Dinamarca, Finlàndia, França, la República Democràtica Alemanya, la República Federal Alemanya, Grècia, la Santa Seu, Hongria, Islàndia, Irlanda, Itàlia, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Mònaco, els Països Baixos, Noruega, Polònia, Portugal, Romania, San Marino, Espanya, Suècia, Suïssa, Turquia, la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, el Regne Unit, els Estats Units d'Amèrica i Iugoslàvia, reunits a Viena del 4 de novembre de 1986 al 17 de gener de 1989, d'acord amb les disposicions de l'Acta final relatives a la Carta recordatòria de la Conferència, com també sobre la base de la resta de documents bàsics de la OSCE,

[...]

QÜESTIONS RELATIVES A LA SEGURETAT A EUROPA

[...]

PRINCIPIS

[...]

11 Ratifiquen que respectaran els drets humans i les llibertats fonamentals, incloent-hi la llibertat de pensament, consciència, religió o creença, de totes les persones, sense distinció de raça, sexe, llengua o religió. També ratifiquen el valor universal dels drets humans i les llibertats fonamentals, el respecte dels quals és un factor essencial per a la pau, la justícia i la seguretat necessàries per garantir el desenvolupament de relacions cordials i la cooperació entre aquests Estats, com també entre tots els Estats.

[...]

13 En aquest context

[...]

13.g han de garantir els drets humans i les llibertats fonamentals de totes les persones que es trobin dins el seu territori i que siguin subjectes a la seva jurisdicció, sense distinció de cap mena per motius de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra classe, origen nacional o social, béns, naixement o altres condicions.

[...]

16 Per tal d'assegurar la llibertat dels individus a professar i practicar una religió o creença, els Estats participants, entre d'altres:

[...]

16.f han de respectar el dret de cada individu a donar i rebre educació religiosa en la llengua que triï, individualment o en associació amb altres;

16.i han de respectar el dret dels creients i les comunitats de creients a adquirir, posseir i fer servir llibres sagrats i publicacions religioses en la llengua de la seva tria i altres articles i objectes relacionats amb la pràctica de la religió o creença.

[...]

18 Els Estats participants s'han d'esforçar d'una manera permanent per fer efectives les disposicions de l'Acta final i del Document final de Madrid referents a les minories nacionals. Han d'establir totes les mesures legislatives, administratives, judicials i altres necessàries i han d'aplicar els instruments internacionals bàsics pels quals poden ser obligats a garantir la protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals de les persones que pertanyen a minories nacionals dins el seu territori. S'han d'abstenir de dur a terme cap discriminació contra aquestes persones i han de contribuir a l'acompliment dels seus interessos legítims i les seves aspiracions en l'àmbit dels drets humans i les llibertats fonamentals.

19 Han de protegir i crear les condicions necessàries per a la promoció de la identitat ètnica, cultural, lingüística i religiosa de les minories nacionals en el seu territori. Han de respectar el lliure exercici dels drets de persones que pertanyen a aquestes minories i han de garantir la seva plena igualtat respecte als altres.

[...]

COOPERACIÓ EN ALTRES ÀMBITS

[...]

42 Els Estats participants han de garantir que els treballadors migrants d'altres Estats participants i les seves famílies puguin gaudir lliurement de la seva cultura nacional i mantenir-la, com també tenir accés a la cultura del país d'acolliment.

43 Amb l'objectiu de garantir la igualtat efectiva d'oportunitats entre els fills de treballadors immigrants i els fills del propi país pel que fa a l'accés a totes les formes i nivells d'educació, els Estats participants ratifiquen la seva disponibilitat a prendre les mesures necessàries per a un millor ús i millora de les oportunitats educatives. A més, han de fomentar o facilitar, on hi hagi demandes raonables, l'ensenyament addicional en la seva llengua materna als fills de treballadors immigrants.

[...]

INFORMACIÓ

[...]

45 Han de garantir a la pràctica que les persones que pertanyen a minories nacionals o cultures regionals presents en els seus territoris puguin difondre i intercanviar informació en la seva llengua materna, i tenir-hi accés.

[...]

COOPERACIÓ I INTERCANVIS EN L'ÀMBIT DE LA CULTURA

[...]

58 Han de renovar els seus esforços per fer efectives les disposicions de l'Acta final i el Document final de Madrid relatives a les llengües menys parlades. També han de promoure iniciatives orientades a incrementar el nombre de traduccions literàries des d'aquestes llengües i cap a aquestes llengües i a millorar-ne la qualitat, en particular amb la celebració de seminaris en què participin traductors, autors i editors, amb la publicació de diccionaris i, si cal, amb l'intercanvi de traductors mitjançant beques.

59 Han de garantir que les persones que pertanyen a minories nacionals o culturals regionals presents en els seus territoris puguin mantenir i desenvolupar la seva cultura en tots els àmbits, incloent-hi la llengua, la literatura i la religió, i que puguin preservar els seus monuments i objectes històrics i culturals.

[...]

61 Tenint degudament en compte l'originalitat i la diversitat de les seves cultures respectives, han de promoure esforços per explorar trets comuns i afavorir un coneixement més gran del seu patrimoni cultural. Consegüentment, han de fomentar iniciatives que puguin contribuir a millorar el coneixement del patrimoni cultural dels altres Estats participants en totes les seves variants, incloent-hi els aspectes regionals i la cultura popular.

[...]

COOPERACIÓ I INTERCANVIS EN L'ÀMBIT DE L'EDUCACIÓ

[...]

63 Han de garantir l'accés de tothom als diferents tipus i nivells d'educació, sense que hi hagi cap mena de discriminació per motius de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra classe, origen nacional o social, béns, naixement o altres condicions.

[...]

68 Han de garantir que les persones que pertanyen a minories nacionals o culturals regionals presents en els seus territoris puguin donar i rebre ensenyament en la seva pròpia cultura, incloent-hi la instrucció de pares a fills de la llengua, la religió i la identitat cultural. [...]

3.4. Document de la reunió de Copenhaguen de l'OSCE, de 29 de juny de 1990

Els representants dels Estats participants en la Conferència sobre Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE), Àustria, Bèlgica, Bulgària, Canadà, Xipre, Txecoslovàquia, Dinamarca, Finlàndia, França, la República Democràtica Alemanya, la República Federal Alemanya, Grècia, la Santa Seu, Hongria, Islàndia, Irlanda, Itàlia, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Mònaco, els Països Baixos, Noruega, Polònia, Portugal, Romania, San Marino, Espanya, Suècia, Suïssa, Turquia, la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, el Regne Unit, els Estats Units d'Amèrica i Iugoslàvia, reunits a Copenhaguen del 5 al 29 de juny de 1990, d'acord amb les disposicions relatives a la Conferència sobre la dimensió humana de la OSCE que conté el Document final de la Carta recordatòria de la Reunió de Viena de la OSCE,

[...]

IV.

30 Els Estats participants reconeixen que les qüestions relatives a les minories nacionals només poden ser resoltes satisfactòriament dins un marc polític democràtic basat en les normes de dret, amb un funcionament judicial independent. Aquest marc garanteix el ple respecte dels drets humans i les llibertats fonamentals, els mateixos drets i condicions per a tots els ciutadans, la lliure expressió de tots els seus interessos legítims i aspiracions, el pluralisme polític, la tolerància social i l'aplicació de normes legals que limitin d'una manera efectiva els abusos del poder governamental.

També reconeixen la tasca important que duen a terme les organitzacions no governamentals, incloent-hi els partits polítics, els sindicats, les organitzacions de drets humans i els grups religiosos, en la promoció de la tolerància, la diversitat cultural i la resolució de qüestions relatives a les minories nacionals.

A més, refermen que el respecte dels drets de les persones que pertanyen a minories nacionals com una part dels drets humans reconeguts universalment és un factor essencial per a la pau, la justícia, l'estabilitat i la democràcia en els Estats participants.

31 Les persones que pertanyen a minories nacionals tenen el dret a exercir, d'una manera plena i efectiva, els seus drets humans i les llibertats fonamentals, sense cap mena de discriminació i en plena igualtat davant la llei.

Els Estats participants han d'adoptar, si cal, mesures especials amb l'objectiu de garantir a les persones que pertanyen a minories nacionals la plena igualtat respecte als altres ciutadans en l'exercici i gaudi dels drets humans i les llibertats fonamentals.

32 El fet de pertànyer a una minoria nacional és una qüestió d'opció individual de les persones i no pot resultar cap perjudici d'aquesta opció.

Les persones que pertanyen a minories nacionals tenen el dret a expressar, preservar i desenvolupar lliurement la seva identitat ètnica, cultural, lingüística o religiosa i a mantenir i desenvolupar la seva cultura en tots els àmbits, lliures de cap temptativa d'assimilació contra la seva voluntat. En particular, tenen dret a:

32.1 usar lliurement la seva llengua materna tant en privat com en públic;

32.2 establir i mantenir les seves pròpies institucions, organitzacions o associacions educatives, culturals i religioses, les quals poden demanar finançament voluntari i altres contribucions, com també ajut públic, d'acord amb la legislació nacional;

32.3 professar i practicar la seva religió, incloent-hi l'adquisició, la possessió i l'ús d'objectes religiosos, i dirigir activitats educatives religioses en la llengua materna;

32.4 establir i mantenir contactes lliures entre elles dins el seu territori, com també a través de les fronteres amb ciutadans d'altres Estats amb els quals comparteixin un origen ètnic o nacional comú, un patrimoni cultural o unes creences religioses;

32.5 difondre i intercanviar informació en la llengua materna, i tenir-hi accés;

32.6 establir i mantenir organitzacions o associacions dins el seu país i participar en organitzacions no governamentals internacionals.

Les persones que pertanyen a minories nacionals poden exercir els seus drets individualment o juntament amb altres membres del seu grup, i gaudir-ne. L'exercici o no exercici d'aquests drets no pot comportar cap desavantatge per a les persones que pertanyen a minories nacionals.

33 Els Estats participants han de protegir la identitat ètnica, cultural, lingüística i religiosa de les minories nacionals presents en el seu territori i han de crear les condicions necessàries per a la promoció d'aquesta identitat. A aquest efecte, han d'adoptar les mesures necessàries després de les consultes pertinents, incloent-hi contactes amb organitzacions o associacions d'aquestes minories, d'acord amb els procediments de presa de decisions de cada Estat.

Qualsevol d'aquestes mesures s'haurà de prendre d'acord amb els principis d'igualtat i no discriminació respecte a la resta de ciutadans dels Estats participants afectats.

34 Els Estats participants s'han d'esforçar per garantir que les persones que pertanyen a minories nacionals, malgrat la necessitat d'aprendre la llengua oficial o les llengües de l'Estat de què es tracti, tenen les opcions adequades per a l'ensenyament de la seva llengua materna o en la seva llengua materna, com també, si és possible i necessari, per a la utilització d'aquesta davant les administracions públiques, d'acord amb la legislació nacional vigent.

En el context de l'ensenyament d'història i cultura en els centres educatius, també han de tenir en compte la història i la cultura de les minories nacionals.

35 Els Estats participants han de respectar el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a participar d'una manera efectiva en els afers públics, incloent-hi la participació en les qüestions relacionades amb la protecció i la promoció de la identitat d'aquestes minories.

Els Estats participants subratllen els esforços efectuats per protegir i crear les condicions necessàries per a la promoció de la identitat ètnica, cultural, lingüística i religiosa de certes minories nacionals mitjançant l'establiment, com un dels possibles mitjans per aconseguir aquests objectius, d'administracions autònomes o locals apropiades que es corresponen amb les circumstàncies territorials i històriques específiques d'aquestes minories i d'acord amb la política de l'Estat corresponent.

36 Els Estats participants reconeixen l'especial importància d'incrementar una cooperació constructiva entre ells mateixos sobre qüestions relacionades amb les minories nacionals. Aquesta cooperació ha de procurar promoure la comprensió i la confiança mútues, les relacions amistoses i de bon veïnatge, la pau internacional, la seguretat i la justícia.

Cada Estat participant ha de fomentar un clima de respecte mutu, comprensió, cooperació i solidaritat entre totes les persones que viuen en el seu territori, sense distinció per motius d'origen ètnic o nacional o de religió, i ha de fomentar la resolució de problemes mitjançant el diàleg basat en els principis de les normes de dret.

37 Cap d'aquests compromisos no pot ser interpretat com a pressuposició de cap dret per dedicar-se a cap activitat o dur a terme cap acció que contradigui els objectius i els principis de la Carta de les Nacions Unides, altres obligacions d'acord amb la legislació internacional o les disposicions de l'Acta final, incloent-hi el principi d'integritat territorial dels Estats.

38 Els Estats participants, en el seu esforç per protegir i promoure els drets de les persones que pertanyen a minories nacionals, han de respectar plenament els seus compromisos d'acord amb les convencions sobre drets humans existents i altres instruments internacionals bàsics i considerar la seva adhesió a les convencions bàsiques, si és que encara no ho han fet, incloent-hi aquelles que preveuen el dret de reclamació.

39 Els Estats participants han de cooperar estretament amb les organitzacions internacionals competents a què pertanyin, incloent-hi les Nacions Unides i, si escau, el Consell d'Europa, tenint en compte la seva tasca continuada pel que fa a les minories nacionals.

Han de considerar la convocatòria d'una reunió d'experts per debatre a fons la qüestió de les minories nacionals.

40 Els Estats participants condemnem, d'una manera clara i inequívoca, el totalitarisme, l'odi racial i ètnic, l'antisemitisme, la xenofòbia i la discriminació contra qualsevol subjecte, com també la persecució per motius religiosos i ideològics. En aquest context, també reconeixen els problemes particulars del poble gitano.

Declaren la seva intenció ferma d'intensificar els esforços per combatre aquests fenòmens en totes les seves formes i, a més,

40.1 han de prendre mesures efectives, fins i tot l'adopció, d'acord amb els seus sistemes constitucionals i les seves obligacions internacionals, d'aquestes lleis sempre que calgui, per garantir la protecció contra qualsevol acte que constitueixi una incitació a la violència contra persones o grups basada en la discriminació nacional, racial, ètnica o religiosa, hostilitat o odi, incloent-hi l'antisemitisme;

40.2 es comprometen a prendre mesures apropiades i proporcionades per protegir persones o grups que puguin ser subjectes a amenaces o actes de discriminació, hostilitat o violència com a resultat de la seva identitat racial, ètnica, cultural, lingüística o religiosa, i per protegir els seus béns;

40.3 han de prendre mesures efectives, d'acord amb els seus sistemes constitucionals, en els àmbits local, regional i nacional per fomentar la comprensió i la tolerància, especialment en l'àmbit de l'ensenyament, la cultura i la informació;

40.4 s'han d'esforçar per garantir que els objectius de l'educació incloguin una atenció especial al problema dels prejudicis racials i l'odi i al foment del respecte envers les cultures i les civilitzacions diferents;

40.5 han de reconèixer el dret de l'individu a les compensacions efectives i s'han d'esforçar per reconèixer, d'acord amb la legislació nacional, el dret de les persones i els grups interessats d'iniciar i donar suport a les reclamacions per actes de discriminació, incloent-hi els actes racistes i xenòfobs;

40.6 han de considerar la seva adhesió, si encara no ho han fet, als organismes internacionals que estudien el problema de la discriminació i garanteixen el compliment ple de les obligacions que esmenta aquest apartat, incloent-hi les que fan referència a la presentació periòdica d'informes;

40.7 han de considerar, també, l'acceptació dels mecanismes internacionals que permeten als Estats i als individus la presentació de comunicacions relacionades amb la discriminació davant els organismes internacionals.

3.5. Carta de París per una nova Europa, de 21 de novembre de 1990

Reunió dels caps d'Estat i de Govern dels Estats participants en la Conferència de Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE): Àustria, Bèlgica, Bulgària, Canadà, Xipre, la República Federal Txeca i Eslovaca, Dinamarca, Finlàndia, França, Alemanya, Grècia, la Santa Seu, Hongria, Islàndia, Irlanda, Itàlia — Comunitat Europea, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Mònaco, els Països Baixos, Noruega, Polònia, Portugal, Romania, San Marino, Espanya, Suècia, Suïssa, Turquia, la Unió de les Repúbliques Socialistes Soviètiques, el Regne Unit, els Estats Units d'Amèrica i Iugoslàvia. París, 19-21 de novembre de 1990.

UNA NOVA ERA DE DEMOCRÀCIA, PAU I UNITAT

DRETS HUMANS, DEMOCRÀCIA I NORMES DE DRET

[...]

Afirmem que la identitat ètnica, cultural, lingüística i religiosa de les minories nacionals ha de ser protegida i que les persones que pertanyen a minories nacionals tenen el dret d'expressar, preservar i desenvolupar aquesta identitat lliurement i sense cap mena de discriminació i amb igualtat plena davant la Llei.

[...]

DIRECTRIUS PER AL FUTUR

[...]

LA DIMENSIÓ HUMANA

[...]

Decidits a fomentar la contribució de les minories nacionals al funcionament de les nostres societats, ens comprometem a actuar per tal de millorar la seva situació. Ratifiquem la nostra profunda convicció que les relacions amistoses entre els nostres pobles, com també la pau, la justícia l'estabilitat i la democràcia, requereixen la protecció de la identitat ètnica, cultural, lingüística i religiosa de les minories nacionals i la creació de les condicions necessàries per a l'afavoriment d'aquesta identitat. Declarem que les qüestions relacionades amb les minories nacionals només es poden resoldre d'una manera satisfactòria en un marc polític democràtic. També afirmem que els drets de les persones que pertanyen a minories nacionals s'han de respectar plenament com a part dels drets humans universals. Tenint en compte la necessitat urgent de la cooperació cada vegada més estreta i la protecció de les minories nacionals, hem decidit celebrar una reunió d'experts en minories nacionals a Ginebra de l'1 al 19 de juliol de 1991.

Expressem la nostra determinació de combatre qualsevol forma d'odi racial i ètnic, d'antisemitisme, de xenofòbia, de discriminació contra qualsevol persona, com també la persecució sobre la base religiosa i ideològica.

[...]

CULTURA

Reconeixem la contribució essencial de la nostra cultura comuna europea i els nostres valors compartits en la superació de la divisió del continent. Per això, subratllem la nostra adhesió a la llibertat creativa i a la protecció i promoció del nostre patrimoni cultural i espiritual, en tota la seva riquesa i diversitat.

[...]

Hem decidit fer esforços especials en les nostres polítiques nacionals per fomentar el millor enteniment, especialment entre la gent jove, per mitjà dels intercanvis culturals, la cooperació en tots els àmbits de l'ensenyament i, sobre tot, per mitjà de l'ensenyament i la instrucció en llengües d'altres Estats participants. El nostre objectiu és analitzar els primers resultats d'aquesta actuació a la Reunió Final d'Hèlsinki el 1992.

TREBALLADORS IMMIGRANTS

Reconeixem que les qüestions relacionades amb els treballadors immigrants i les seves famílies que resideixen legalment al país d'acolliment presenten problemàtiques econòmiques i socials a part de la seva dimensió humana. Ratifiquem que la protecció i l'afavoriment dels seus drets, com també l'aplicació de les obligacions internacionals bàsiques, és el nostre objectiu comú.

[...]

3.6. Informe de la reunió d'experts de l'OSCE sobre les minories nacionals (Ginebra 1991)

Els representats d'Albània, Àustria, Bèlgica, Bulgària, Canadà, Xipre, la República Federal Txeca i Eslovaca, Dinamarca, Finlàndia, França, Alemanya, Grècia, la Santa Seu, Hongria, Islàndia, Irlanda, Itàlia, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Mònaco, els Països Baixos - Comunitat Europea, Noruega, Polònia, Portugal, Romania, San Marino, Espanya, Suècia, Suïssa, Turquia, la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, el Regne Unit, els Estats Units d'Amèrica i Iugoslàvia es van reunir a Ginebra de l'1 al 19 de juliol de 1991 d'acord amb les principals disposicions de la Carta de París per a una Nova Europa.

Sa Excel·lència René Felber, conseller federal, cap del Departament Federal d'Afers Estrangers de Suïssa, va pronunciar un discurs d'obertura en nom del país amfitrió. Sa Excel·lència Catharina Dales, ministre de l'Interior dels Països Baixos, en nom dels Països Baixos - Comunitat Europea, i els caps de delegació dels Estats participants van efectuar els informes inicials. La Sra. Catherine Lalumière, secretària general del Consell d'Europa, i el Sr. Jan Martenson, sots-secretari general encarregat del Centre pels Drets Humans de les Nacions Unides a Ginebra van fer contribucions a la reunió. El secretari d'Estat d'Afers Estrangers del país amfitrió, el Sr. Klaus Jacobi, va pronunciar un discurs de cloenda de la reunió.

D'acord amb les principals disposicions de la Carta de París, els representants dels Estats participants van debatre a fons la qüestió de les minories nacionals i dels drets de les persones que en formen part. Aquest debat va reflectir la diversitat de situacions i de condicions legals, històriques, polítiques i econòmiques. Els representants van tenir un intercanvi de punts de vista sobre experiències pràctiques amb les minories nacionals, en particular pel que fa a la legislació nacional, les institucions democràtiques, els instruments internacionals i altres possibles formes de cooperació. Els representants dels Estats participants van expressar els seus punts de vista sobre l'aplicació dels principals compromisos de la OSCE, i també van considerar el marge per a la millora dels estàndards bàsics. Finalment, també van considerar noves mesures destinades a millorar l'aplicació dels compromisos més amunt esmentats.

La Reunió va presentar una sèrie de propostes per al seu estudi i, seguint les seves deliberacions, els representants dels Estats participants van adoptar aquest Informe.

El text de l'Informe de la reunió de Ginebra d'experts en minories nacionals serà publicat en tots els Estats participants, els quals l'han de difondre i donar-lo a conèixer tant com es pugui.

Els representants dels Estats participants subratllen que el Consell tindrà en compte el resum de la reunió, d'acord amb la Carta de París per a una Nova Europa.

I.

Reconeixent que l'observança i el ple exercici dels drets humans i les llibertats fonamentals, incloent-hi aquells de les persones que pertanyen a les minories nacionals són el fonament de la nova Europa.

Reiterant la seva profunda convicció que les relacions amistoses entre les persones que formen part d'aquestes minories nacionals, com també la pau, la justícia, l'estabilitat i la democràcia requereixen que la identitat ètnica, cultural, lingüística i religiosa de les minories nacionals sigui protegida i que es creïn les condicions per a la promoció d'aquesta identitat.

Convençuts que, en els Estats amb minories nacionals, la democràcia requereix que tothom, fins i tot aquells que pertanyen a les minories nacionals, gaudeixin d'una plena i efectiva igualtat de drets i llibertats fonamentals i es beneficiïn de les normes jurídiques i les institucions democràtiques.

Conscients de la diversitat de situacions i sistemes constitucionals en els països respectius, i, consegüentment, reconeixent que s'escauen diferents aproximacions a l'aplicació dels compromisos de la OSCE pel que fa a les minories nacionals.

Conscients de la importància de dur a terme esforços per tractar la qüestió de les minories nacionals, particularment en les àrees on les institucions democràtiques són consolidades i les qüestions relatives a les minories nacionals són d'un interès especial.

Tenint en compte que les minories nacionals formen una part integral de la societat de l'Estat en el qual es troben i que són un factor d'enriquiment de cada societat i cada Estat respectiu.

Ratificant la necessitat de respectar i implantar plenament i d'una manera equitativa les seves garanties en l'àmbit dels drets humans i les llibertats fonamentals tal com preveuen els instruments internacionals als quals poden ser vinculats.

Reiterant la seva decidida determinació de respectar i aplicar, plenament, tots els seus compromisos relatius a les minories nacionals i a les persones que hi pertanyen en l'Acta Final d'Hèlsinki, el Document Final de Madrid i el Document Final de Viena, el Document de la Reunió de Copenhagen de la Conferència sobre la dimensió humana de la OSCE, el Document del Simposi de Cracòvia sobre el patrimoni cultural i la Carta de París per a una Nova Europa,

els Estats participants presenten a continuació el resum de les seves conclusions.

Els representants dels Estats participants van prendre com a base fonamental del seu treball els compromisos que havien adoptat respecte a les minories nacionals d'acord amb els principals documents de la OSCE adoptats, en particular la Carta de París per a una Nova Europa i el Document de la Reunió de Copenhagen de la Conferència sobre la dimensió humana de la OSCE, els quals van ratificar plenament.

II.

Els Estats participants subratllen la importància permanent d'una revisió profunda de l'aplicació dels compromisos que la OSCE ha adoptat respecte a les persones que pertanyen a minories nacionals.

Alhora posen èmfasi en el fet que els drets humans i les llibertats fonamentals són la base per a la protecció i la promoció dels drets de les persones que pertanyen a minories nacionals. A més, reconeixen que les qüestions relatives a les minories nacionals només poden ser resoltes d'una manera satisfactòria dins un marc polític democràtic basat en les normes de dret, amb un funcionament judicial independent. Aquest marc garanteix el ple respecte dels drets humans i les llibertats fonamentals, i els mateixos drets i les mateixes condicions per a tots els ciutadans, incloent-hi les persones que pertanyen a minories nacionals, la lliure expressió de totes les seves aspiracions i interessos legítims, el pluralisme polític, la tolerància social i l'aplicació de normes legals que posin limitacions efectives a l'abús del poder governamental.

Les qüestions que afecten les minories nacionals, com també el compliment de les obligacions internacionals i els compromisos adoptats pel que fa als drets de les persones que hi pertanyen, són qüestions d'un interès internacional legítim i, consegüentment, no constitueixen exclusivament un afer intern de l'Estat respectiu.

Els Estats participants subratllen que no totes les diferències ètniques, culturals, lingüístiques o religioses menen necessàriament a la creació de minories nacionals.

III.

Pel que fa al dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a participar d'una manera efectiva en els afers públics, els Estats participants consideren que quan les qüestions relatives a la situació de les minories nacionals són discutides dins els seus països, elles mateixes haurien de tenir l'oportunitat efectiva de participar-hi, d'acord amb els procediments de presa de decisions de cada Estat. A més, consideren que una participació democràtica apropiada de les persones que pertanyen a minories nacionals o dels seus representants en la presa de decisions o les instàncies consultives constitueix un element important de participació efectiva en els afers públics.

Consideren que cal fer esforços especials per resoldre els problemes específics d'una manera constructiva i per mitjà del diàleg amb negociacions i consultes amb l'objectiu de millorar la situació de les persones que pertanyen a minories nacionals. Reconeixen que el foment

del diàleg entre Estats, i entre els Estats i les persones que pertanyen a minories nacionals, tindrà la màxima eficàcia si hi ha un corrent lliure d'informació i d'idees entre totes les parts. Animen els governs a fer esforços unilaterals, bilaterals i multilaterals per explorar vies que augmentin l'efectivitat de l'aplicació dels seus compromisos dins la OSCE pel que fa a les minories nacionals.

A més, els Estats participants consideren que el respecte dels drets humans i les llibertats fonamentals ha de ser acordat per tota la societat sobre una base no discriminatòria. En territoris habitats majoritàriament per persones que pertanyen a una minoria nacional, els drets humans i les llibertats fonamentals de les persones que pertanyen a aquesta minoria, de les persones que pertanyen a la població majoritària de l'Estat respectiu i de les persones que pertanyen a altres minories nacionals que hi resideixin, han de ser protegits d'una manera equitativa.

Ratifiquen que les persones que pertanyen a minories nacionals tenen el dret d'expressar, preservar i desenvolupar lliurement la seva identitat ètnica, cultural, lingüística o religiosa i de mantenir i desenvolupar la seva cultura en tots els aspectes, lliures de qualsevol temptativa d'assimilació contra la seva voluntat.

Han de permetre a les autoritats competents d'informar l'Oficina d'Eleccions Lliures de totes les eleccions públiques previstes en els seus territoris, fins i tot de les que siguin per sota de l'àmbit nacional. Els Estats participants han de considerar favorablement, dins els límits que permet la llei, la presència d'observadors en consultes electorals per sota de l'àmbit nacional, incloent-hi les àrees habitades per minories nacionals, i han de procurar facilitar-ne l'accés.

IV.

Els Estats participants han de crear les condicions perquè les persones que pertanyen a minories nacionals tinguin les mateixes oportunitats de participar d'una manera efectiva en la vida pública, les activitats econòmiques i la construcció de la seva societat.

D'acord amb l'apartat 31 del Document de Copenhaguen, els Estats participants han de prendre les mesures necessàries per prevenir la discriminació contra els individus, particularment pel que fa al lloc de treball, l'habitatge i l'educació, tant si pertanyen a una minoria nacional o no. En aquest context, els Estats participants han de preveure, si és que encara no ho han fet, els mitjans efectius per compensar els individus que han rebut un tracte discriminatori, tant si pertanyen com no a una minoria nacional, fins i tot posant a disposició dels individus que hagin estat víctimes de discriminació una sèrie àmplia de recursos judicials i administratius.

Els Estats participants estan convençuts que la preservació dels valors i el patrimoni cultural de les minories nacionals requereix la participació de les persones que hi pertanyen i que la tolerància i el respecte envers les diferents cultures són d'una importància extrema a aquest efecte.

Consegüentment, els Estats participants ratifiquen la importància de no posar traves a la producció de material cultural pertanyent a minories nacionals, incloent-hi les persones que pertanyen a aquestes minories.

Els Estats participants afirmen que les persones que pertanyen a una minoria nacional tenen els mateixos drets i les mateixes obligacions de ciutadania que la resta de la població.

Els Estats participants ratifiquen la importància d'adoptar, si cal, mesures especials a fi d'assegurar a les persones que pertanyen a minories nacionals plena igualtat respecte a la resta de ciutadans en l'exercici i el gaudi dels drets humans i les llibertats fonamentals. A més, els Estats participants recorden la necessitat d'adoptar les mesures necessàries per protegir la identitat ètnica, cultural, lingüística i religiosa de les minories nacionals en el seu territori i de crear les condicions per a la promoció d'aquesta identitat; qualsevol d'aquestes mesures s'han de prendre de conformitat amb els principis de la igualtat i la no discriminació amb respecte a la resta de ciutadans dels Estats participants afectats.

Els Estats participants reconeixen que aquestes mesures, les quals tenen en compte, entre d'altres, les circumstàncies històriques i territorials de les minories nacionals, són particularment importants en els llocs on les institucions democràtiques s'estan consolidant i les qüestions relacionades amb les minories nacionals són d'un interès especial.

Conscients de la diversitat i varietat dels sistemes constitucionals en els diferents Estats participants, els quals no es poden considerar des d'un sol punt de vista, els Estats participants fan notar amb interès que en alguns d'aquests Estats s'han obtingut resultats positius d'una manera democràtica apropiada mitjançant, entre d'altres:

instàncies assessores i de presa de decisions en les quals les minories siguin representades, en particular pel que fa a l'educació, la cultura i la religió;

òrgans elegits i assemblees per a afers de les minories nacionals;

administració autònoma i local, com també autonomia sobre una base territorial, incloent-hi l'existència d'instàncies consultives, legislatives i executives elegides per mitjà d'eleccions periòdiques i lliures;

autoadministració per part una minoria nacional dels aspectes relatius a la seva identitat en situacions en què no és d'aplicació l'autonomia sobre una base territorial;

formes de govern locals o descentralitzades;

acords bilaterals i multilaterals i altres acords pel que fa a les minories nacionals;

per a les persones que pertanyen a minories nacionals, facilitar els tipus i els nivells adequats d'educació en la seva llengua materna tenint en compte el nombre, els models d'establiment geogràfic i les tradicions culturals de les minories nacionals;

la consolidació de l'ensenyament de les llengües minoritàries per a tothom en general, com també la inclusió de les llengües minoritàries en els centres de formació pedagògica, en particular en les regions habitades per persones que pertanyen a minories nacionals;

en els casos en què l'ensenyament sobre una matèria particular no s'ofereix en un territori en la llengua minoritària en tots els àmbits, prenent les mesures necessàries per trobar els mitjans de revalidar diplomes expedits a l'estranger per un curs fet en la llengua en qüestió;

la creació d'organismes de recerca governamentals que revisin la legislació i difonguin la informació relativa a la igualtat de drets i la no discriminació;

prestar assistència tècnica i econòmica a les persones que pertanyen a minories nacionals que vulguin exercir el seu dret a establir i mantenir les seves pròpies institucions, organitzacions i associacions educatives, culturals i religioses;

l'assistència governamental per resoldre els problemes locals relatius a pràctiques discriminatòries (p. ex., un servei d'ajut als ciutadans);

fomentar la millora de les relacions bàsiques entre comunitats minoritàries, entre comunitats majoritàries i comunitats petites i entre comunitats veïnes que comparteixen fronteres, amb l'objectiu d'ajudar a prevenir les tensions locals que s'originin i resoldre pacíficament els conflictes que puguin sorgir, i

foment de l'establiment de comissions mixtes permanents, entre Estats o bé regionals, per facilitar un diàleg constant entre les regions frontereres afectades.

Els Estats participants opinen que aquests i altres enfocaments per separat o combinats, poden ajudar a millorar la situació de les minories nacionals en el seu territori.

V.

Els Estats participants respecten el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a exercir els seus drets individualment o juntament amb altres persones i gaudir-ne, a establir i mantenir organitzacions i associacions dins el seu país, i a participar en organitzacions internacionals no governamentals.

Els Estats participants reiteren, i no han de posar traves al seu exercici, el dret de les persones que pertanyen a minories nacionals a establir i mantenir les seves pròpies institucions, organitzacions i associacions educatives, culturals i religioses.

Referent a això, els Estats participants reconeixen el paper bàsic i fonamental que els individus, les organitzacions no governamentals i els grups religiosos i altres grups tenen a l'hora d'afavorir l'entesa entre cultures en contacte i de millorar les relacions en tots els àmbits de la societat, com també a través de les fronteres internacionals.

Creuen que les observacions sobre el terreny i l'experiència d'aquests grups, organitzacions i individus poden ser d'una gran utilitat a l'hora de promoure l'aplicació dels compromisos de la OSCE relatius a les persones que pertanyen a minories nacionals. Consegüentment, han de fomentar i no obstaculitzar la tasca d'aquests grups, organitzacions i individus, i aproven la seva contribució en aquest àmbit.

VI.

Els Estats participants, preocupats per la proliferació d'actes d'odi racial, ètnic i religiós, de l'antisemitisme, la xenofòbia i la discriminació, subratllen la seva determinació de condemnar, categòricament, aquests actes contra qualsevol persona.

En aquest context, reiteren el seu reconeixement dels problemes particulars dels gitanos i estan preparats per establir mesures efectives per aconseguir la plena igualtat d'oportunitats entre les persones que pertanyen als Roma residents habitualment en el seu Estat i la resta de la població resident. Els Estats participants han de fomentar també la recerca i els estudis pel que fa als Roma i els problemes particulars que han d'afrontar.

Han d'adoptar mesures efectives per fomentar la tolerància, la comprensió, la igualtat d'oportunitats i les bones relacions entre individus d'orígens diferents dins el seu país.

A més, els Estats participants han de prendre mesures efectives, incloent-hi l'adopció, de conformitat amb el seu ordenament constitucional i les seves obligacions internacionals, si és que encara no ho han fet, de lleis que prohibeixin actes que incitin a la violència sobre la base de la discriminació nacional, racial, ètnica o religiosa, l'hostilitat o l'odi, fins i tot l'antisemitisme, i de polítiques per reforçar aquestes lleis.

D'altra banda, per tal d'augmentar la consciència pública pel que fa als prejudicis i l'odi, reforçar les lleis contra la criminalitat relacionada amb l'odi i, a més d'això, fomentar els esforços per controlar l'odi i els prejudicis en la societat, han de fer esforços per aplegar, publicar regularment i posar a disposició de la gent dades sobre actes criminals comesos en els seus territoris respectius que hagin estat motivats per prejudicis racials, ètnics o religiosos, incloent-hi els principis que han inspirat aquesta recollida d'informació. Aquestes dades no haurien de contenir cap mena d'informació personal.

Han de consultar i intercanviar punts de vista i informació en l'àmbit internacional, fins i tot en les futures reunions de la OSCE, pel que fa als actes criminals que evidencien prejudicis i odi.

VII.

Convençuts que la protecció dels drets de les persones que pertanyen a minories nacionals requereix un corrent lliure d'informació i intercanvi d'idees, els Estats participants posen èmfasi en la importància de la comunicació entre persones que pertanyen a minories nacionals, sense interferència de les administracions públiques i sense tenir en compte les fronteres. L'exercici d'aquests drets només pot ser subjecte a les restriccions que prescriu la llei i les normes internacionals. Els Estats participants reiteren que ningú que pertanyi a una minoria nacional, només pel fet de pertànyer a aquesta minoria, no serà subjecte a sancions administratives o penals pel fet d'haver tingut contactes dins o fora del seu país.

Pel que fa a l'accés als mitjans de comunicació, no han de discriminar ningú per motius ètnics, culturals, lingüístics o religiosos. Els Estats participants han de recollir la informació disponible per donar suport als mitjans de comunicació electrònics perquè tinguin en compte, en els seus programes, la identitat ètnica, cultural, lingüística i religiosa de les minories nacionals.

Reiteren que l'establiment i el manteniment de contactes lliures entre persones que pertanyen a una minoria nacional, com també els contactes més enllà de les fronteres de persones que pertanyen a una minoria nacional amb persones amb les quals comparteixen un origen ètnic o nacional, un patrimoni cultural o una creença religiosa comuns, contribueixen a l'entesa mútua i promouen les relacions de bon veïnatge.

A més, han de fomentar els acords de cooperació transfronterera en l'àmbit nacional, regional i local, entre d'altres, en els creuaments de fronteres locals, la preservació de llocs i monuments històricoculturals i la seva visita, el turisme, la millora de les comunicacions, l'economia, els intercanvis de gent jove, la protecció del medi ambient i l'establiment de comissions regionals.

També han de fomentar la creació d'acords de treball no oficials (p. ex., tallers, comitès tant dins els Estats participants com entre ells) on hi hagi minories nacionals, per parlar d'aspectes d'intercanvi d'experiències sobre qüestions relacionades amb les minories nacionals i presentar-hi propostes.

Amb la intenció de disposar de més informació sobre la situació actual de les minories nacionals, els Estats participants han de distribuir, voluntàriament, per mitjà del Secretariat de la OSCE, informació a la resta d'Estats participants sobre la situació de les minories nacionals en els seus respectius territoris, com també informes de política nacional pel que fa al cas.

Els Estats participants han de dipositar a el Secretariat de la OSCE exemplars de les contribucions fetes durant la sessió plenària de la OSCE d'experts en minories nacionals, i aquests exemplars han de ser a disposició pública.

VIII.

Els Estats participants celebren la important contribució feta pels representants de les Nacions Unides i el Consell d'Europa en els debats de la Reunió de Ginebra d'experts en minories nacionals i subratllen que la tasca i les activitats dutes a terme per aquestes organitzacions tindran una rellevància continuada en la consideració de l'OSCE pel que fa a les qüestions de les minories nacionals.

Els Estats participants assenyalen que els mecanismes apropiats de l'OSCE poden ser rellevants a l'hora de resoldre qüestions relatives a les minories nacionals. A més, recomanen que la tercera reunió de la Conferència sobre la dimensió humana de l'OSCE consideri el fet de desenvolupar el mecanisme de dimensió humana i han de promoure la participació dels individus en la protecció dels seus drets, incloent-hi els drets de les persones que pertanyen a minories nacionals.

Finalment, els representants dels Estats participants demanen al secretari executiu de la Reunió que remeti aquest Informe a la tercera reunió de la Conferència sobre la dimensió humana de l'OSCE.

Els representants dels Estats participants expressen la seva profunda gratitud a la gent i el Govern de Suïssa per l'excel·lent organització de la Reunió de Ginebra i per l'acollidora hospitalitat amb què han rebut les delegacions que hi han participat.

3.7. Declaració de l'Assemblea Parlamentària de l'OSCE a Hèlsinki, el 9 de juliol de 1993

L'Assemblea parlamentària de la OSCE, reunida a Hèlsinki del 6 al 9 de juliol de 1993, adopta les resolucions següents:

[...]

CAPÍTOL III

Democràcia, drets humans i qüestions humanitàries

[...]

L'ASSEMBLEA PARLAMENTÀRIA DE L'OSCE

A. REFUGIATS I EXPATRIATS

[...]

17 Expressa el desig que els representants de l'Assemblea parlamentària s'afegeixin a les missions de la OSCE enviades als centres de conflictes potencials i de tensió, com també a les activitats de l'Alt Comissariat per a les Minories Nacionals de la OSCE.

[...]

B. QÜESTIONS DE LES MINORIES

[...]

33 Aprova la creació de l'oficina de l'Alt Comissariat per a les Minories Nacionals de la OSCE, i insta que s'apliqui una interpretació àmplia del mandat de l'Alt Comissariat per a les Minories Nacionals, de manera que aquest pugui abastar el màxim camp possible de qüestions minoritàries dins el territori de la OSCE.

34 Dóna suport a l'Assemblea parlamentària del Consell d'Europa en el seu esforç per incloure un protocol addicional sobre els drets de les minories nacionals en la Convenció Europea dels Drets Humans.

35 Confia que la propera cimera de caps d'estat i de govern del Consell d'Europa (Viena, 8 i 9 d'octubre de 1993) acordarà un protocol addicional sobre els drets de les minories en la Convenció Europea de Drets Humans.

36 Expressa la seva determinació de donar suport a la plena aplicació dels principals compromisos de la OSCE en aquest àmbit, incloent-hi, entre d'altres, els relatius a les persones que pertanyen a les minories nacionals, les dones, l'educació sobre els drets humans i la promoció de la tolerància i la no discriminació.

[...]

41 Felicita l'Oficina d'Institucions Democràtiques i Drets Humans (OIDDH) pel seminari sobre minories nacionals celebrat el mes de maig de 1993 a Varsòvia i *insta* el Consell de Ministres a proporcionar recursos addicionals a l'OIDDH, de manera que pugui tenir un paper més actiu.

[...]

F. ALT COMISSARIAT PER A LES MINORIES NACIONALS. INFORME

51 Demana que se celebri el Consell de Ministres a Roma els mesos de novembre-desembre de 1993 a fi d'atorgar un nou mandat a l'Alt Comissariat per a les Minories Nacionals perquè elabori un informe sobre la situació de les minories nacionals en els Estats participants de la OSCE pel que fa a:

- a) la dimensió de la minoria d'acord amb un cens directe o un cens de parlants de la llengua minoritària que la tinguin com a «llengua materna» i els canvis en la dimensió de la minoria, si és possible, en els darrers cinquanta anys;
- b) les garanties legals dels drets de la minoria en el país respectiu, i
- c) la situació objectiva de la minoria representada pel nombre total d'escoles que facin l'ensenyament en la llengua minoritària, diputats de la minoria en els parlaments local i nacional, etc.

L'informe hauria de ser presentat en la propera assemblea parlamentària de 1994.

4. Consell d'Europa

4.1. Estatut del Consell d'Europa, signat a Londres el 5 de maig de 1949

(STE núm. 001, oberta a la signatura el dia 5 de maig de 1949. Entrà en vigor després de 7 ratificacions el dia 3 d'agost de 1949)

[...]

CAPÍTOL I OBJECTIU DEL CONSELL D'EUROPA

Article 1

- a) L'objectiu del Consell d'Europa és realitzar una unió més estreta entre els seus membres per tal de salvaguardar i de promoure els ideals i els principis que són el seu patrimoni comú i de afavorir el seu progrés econòmic i social.
- b) Aquest objectiu ha de ser assolit per mitjà dels òrgans del Consell, per l'examen de les qüestions d'interès comú, per l'elaboració d'acords i per l'adopció d'una acció comuna en els àmbits econòmic, social, cultural, científic, jurídic i administratiu, així com per la salvaguarda i el desenvolupament dels drets humans i de les llibertats fonamentals.

[...]

CAPÍTOL III DISPOSICIONS GENERALS

Article 10

Els òrgans del Consell d'Europa són:

- i El Comitè de Ministres;
- ii l'Assemblea Consultiva

Aquests dos òrgans són assistits pel Secretariat del Consell d'Europa.

Article 11

La seu del Consell d'Europa és a Estrasburg.

Article 12

Les llengües oficials del Consell d'Europa són el francès i l'anglès. Els reglaments interiors del Comitè de Ministres i de l'Assemblea Consultiva han de determinar les circumstàncies i les condicions en què es poden utilitzar altres llengües.

[...]

4.2. Conveni Europeu per a la Protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals, de 4 de novembre de 1950

(Convenció signada el dia 4 de novembre de 1950 a Roma. Entrà en vigor el dia 3 de setembre de 1953. L'Estat Espanyol la va ratificar el dia 4 d'octubre de 1979, B.O.E., 10 d'octubre de 1979)

[...]

TÍTOL I

[...]

Article 5

[...]

2 Tota persona detinguda preventivament ha de ser informada, en el termini més breu possible i en una llengua que compregui, dels motius de la seva detenció i de qualsevol acusació formulada contra ella.

[...]

Article 6

[...]

3 Tot acusat té, com a mínim, els drets següents:

a. A ser informat, en el termini més breu possible, en una llengua que compregui, detalladament, de la natura i de la causa formulada contra ell.

[...]

e. A ser assistit gratuïtament per un intèrpret, si no comprèn o no parla la llengua emprada a l'audiència.

[...]

Article 10

1 Tothom té dret a la llibertat d'expressió. Aquest dret comprèn la llibertat d'opinió i la llibertat de rebre o de comunicar informacions o idees sense que hi pugui haver cap ingerència per part de les autoritats públiques i sense consideració de fronteres.

[...]

Article 14

El gaudi dels drets i llibertats reconeguts en aquest Conveni ha de ser assegurat a tothom sense cap mena de discriminació, especialment per raons de sexe, raça, color, llengua, religió, opinions polítiques o d'altres, origen nacional o social, pertinença a una minoria nacional, fortuna, lloc naixement o qualsevol altra situació.

[...]

4.3. Conveni cultural europeu, de 18 de desembre de 1954

(STE núm. 19 de desembre de 1954)

[...]

Article 2

Cada Part contractant, en la mesura del possible,

- a) ha d'encoratjar la seva ciutadania a estudiar les llengües, la història i la civilització de les altres Parts contractants, i ha d'oferir a aquests darrers ciutadans les facilitats per a poder desenvolupar estudis semblants, i
- b) s'esforçarà a desenvolupar l'estudi de la seva llengua o de les seves llengües, de la seva història i de la seva civilització en el territori de les altres Parts contractants i oferir a la ciutadania d'aquestes la possibilitat de cursar aquests estudis en el seu territori.

[...]

4.4. Convenció del Consell de Ministres del Consell d'Europa, de 29 de juny de 1992, per la qual s'aprova la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries¹¹²

(STE núm. 148 de 29 de juny de 1992, oberta a la signatura el dia 5 de novembre de 1992, entrà en vigor el dia 1 de març de 1998).

PREÀMBUL

Els Estats membres del Consell d'Europa, signataris d'aquesta Carta,

Atès que l'objectiu del Consell d'Europa és dur a terme una unió més estreta entre els seus membres, particularment a fi de salvaguardar i promoure els ideals i els principis que són el seu patrimoni comú;

Atès que la protecció de les llengües regionals o minoritàries històriques d'Europa, algunes de les quals corren el perill de desaparèixer amb el pas del temps, contribueix a mantenir i desenvolupar les tradicions i la riquesa culturals d'Europa;

Atès que el dret d'usar una llengua regional o minoritària dins la vida privada i pública constitueix un dret inalienable, d'acord amb els principis que conté el Pacte internacional relatiu als drets civils i polítics de les Nacions Unides, i d'acord amb l'esperit de la Convenció per a la protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals del Consell d'Europa;

Tenint en compte la tasca duta a terme en el marc de la OSCE, i particularment l'Acta Final d'Hèlsinki de 1975 i el document de la reunió de Copenhaguen de 1990;

Subratllant el valor del fet intercultural i del plurilingüisme, i atès que la protecció i el foment de les llengües regionals o minoritàries no s'haurien de fer en detriment de les llengües oficials i de la necessitat d'aprendre-les;

Conscients del fet que la protecció i la promoció de les llengües regionals o minoritàries en els diferents països i les diferents regions d'Europa representen una contribució important a la construcció d'una Europa fonamentada en els principis de la democràcia i de la diversitat cultural, en el marc de la sobirania nacional i de la integritat territorial;

Vistes les condicions específiques i les tradicions històriques pròpies de cada regió dels països d'Europa,

Han acordat el següent:

¹¹² El dia 12 de juliol de 2001 l'havien ratificat els següents estats: Àustria, Croàcia, Dinamarca, Finlàndia, Alemanya, Hongria, Liechtenstein, Països Baixos, Noruega, Eslovènia, Espanya, Suècia, Suïssa i el Regne Unit. L'havien signat sense ratificar: Armènia, Xipre, República Txeca, França, Islàndia, Itàlia, Luxemburg, Malta, Romaniaa, Rússia, Eslovàquia i Macedònia.

PART I

Disposicions generals

Article 1

Definicions

En el sentit d'aquesta Carta:

- a per «llengües regionals o minoritàries» entenem les llengües:
 - i que usen tradicionalment en un territori d'un Estat els ciutadans d'aquest Estat que constitueixen un grup numèricament inferior a la resta de la població de l'Estat; i
 - ii diferents de la/les llengua/gües oficial/s d'aquest Estat;

no inclou ni els dialectes de la/les llengua/gües oficial/s de l'Estat ni les llengües dels immigrants;

- b per «territori en què s'usa una llengua regional o minoritària», entenem l'àrea geogràfica en què aquesta llengua és el mode d'expressió d'un nombre de persones que justifiqui l'adopció de les diverses mesures de protecció i de promoció que preveu aquesta Carta;

- c per «llengües sense territori» entenem les llengües que usen els ciutadans de l'Estat que són diferents de la/les llengua/gües que usa/usen la resta de la població de l'Estat però que, si bé s'usen tradicionalment en el territori de l'Estat, no es poden associar a una àrea geogràfica particular d'aquest.

Article 2

Compromisos

1 Totes les Parts es comprometen a aplicar les disposicions de la part II a totes les llengües regionals o minoritàries que s'usen en el seu territori i que responen a les definicions de l'article 1.

2 Pel que fa a qualsevol llengua que s'esmenti en el moment de la ratificació, de l'acceptació o de l'aprovació, d'acord amb l'article 3, totes les Parts es comprometen a aplicar un mínim de trenta-cinc paràgrafs o apartats escollits entre les disposicions de la part III d'aquesta Carta; com a mínim n'han d'escollir tres de cada un dels articles 8 i 12 i un de cada un dels articles 9, 10, 11 i 13.

Article 3

Modalitats

1 Tots els Estats contractants han d'especificar en els seus instruments de ratificació, d'acceptació o d'aprovació totes les llengües regionals o minoritàries, o totes les llengües oficials menys esteses en el conjunt o una part del seu territori, a les quals s'apliquen els paràgrafs escollits d'acord amb el paràgraf 2 de l'article 2.

2 Qualsevol Part pot notificar al secretari general, en qualsevol moment posterior, que accepta les obligacions que es desprenen de les disposicions de qualsevol altre paràgraf de la Carta que no hagi estat especificat en el seu instrument de ratificació, d'acceptació o d'aprovació, o que aplicarà el paràgraf 1 d'aquest article a altres llengües regionals o minoritàries, o a altres llengües oficials menys esteses en el conjunt o una part del seu territori.

3 Els compromisos que preveu el paràgraf anterior s'han de considerar part integrant de la ratificació, de l'acceptació o de l'aprovació i han de tenir els mateixos efectes des de la data de la seva notificació.

Article 4

Estatuts de protecció existents

1 Cap de les disposicions d'aquesta Carta no pot ser interpretada en el sentit que limita o deroga els drets que garanteix la Convenció europea sobre els drets humans.

2 Les disposicions d'aquesta Carta no perjudiquen les disposicions més favorables que regeixen la situació de les llengües regionals o minoritàries, o l'estatut jurídic de les persones que pertanyen a minories, que ja existeixen en una Part o són previstes en acords internacionals bilaterals o multilaterals pertinents.

Article 5

Obligacions existents

Res d'aquesta Carta no podrà ser interpretat en el sentit que implica el dret d'iniciar una activitat qualsevol o d'acomplir una acció que contravingui els objectius de la Carta de les Nacions Unides o altres obligacions de dret internacional, incloent-hi el principi de sobirania i integritat territorial dels Estats.

Article 6

Informació

Les Parts es comprometen a vetllar perquè les autoritats, les organitzacions i les persones afectades siguin informades dels drets i els deures que estableix aquesta Carta.

PART II

Objectius i principis perseguits d'acord amb el paràgraf 1 de l'article 2

Article 7

Objectius i principis

1 En matèria de llengües regionals o minoritàries, en els territoris en què aquestes llengües s'usen i segons la situació de cada llengua, les Parts han de fonamentar la seva política, la seva legislació i la seva pràctica en els objectius i els principis següents:

- a el reconeixement de les llengües regionals o minoritàries com a expressió de la riquesa cultural;

- b el respecte de l'àrea geogràfica de cada llengua regional o minoritària, de manera que les divisions administratives que ja existeixen o les noves no constitueixin un obstacle per a la promoció d'aquesta llengua regional o minoritària;
- c la necessitat d'una acció resolta de promoció de les llengües regionals o minoritàries, a fi de salvaguardar-les;
- d facilitar i/o fomentar l'ús oral i escrit de les llengües regionals o minoritàries en la vida pública i la privada;
- e mantenir i desenvolupar relacions, en els àmbits que cobreix aquesta Carta, entre els grups que usen una llengua regional o minoritària i altres grups del mateix Estat que parlin una llengua usada d'una manera idèntica o semblant, com també establir relacions culturals amb altres grups de l'Estat que usin llengües diferents;
- f posar a disposició formes i mitjans adequats d'ensenyament i estudi de les llengües regionals o minoritàries a tots els nivells que calgui;
- g posar a disposició mitjans que permetin als no parlants d'una llengua regional o minoritària que habitin l'àrea en què aquesta llengua s'usa d'aprendre-la si ho desitgen;
- h promoure els estudis i la recerca sobre llengües regionals o minoritàries a les universitats o institucions equivalents;
- i la promoció de formes adequades d'intercanvis transnacionals, en els àmbits que cobreix aquesta Carta, per a les llengües regionals o minoritàries que s'usen d'una manera idèntica o semblant en dos o més Estats.

2 Les Parts es comprometen a eliminar, si encara no ho han fet, qualsevol distinció, exclusió, restricció o preferència injustificades quant a l'ús d'una llengua regional o minoritària i que tinguin com a finalitat no fomentar o posar en perill la conservació o el desenvolupament d'aquesta llengua. L'adopció de mesures especials a favor de les llengües regionals o minoritàries, adreçades a promoure una igualtat entre els parlants d'aquestes llengües i la resta de la població o a tenir en compte les seves situacions particulars, no es considera un acte de discriminació envers els parlants de les llengües més esteses.

3 Les Parts es comprometen a promoure, mitjançant les mesures adequades, la comprensió mútua entre tots els grups lingüístics del país, actuant de manera que el respecte, la comprensió i la tolerància envers les llengües regionals o minoritàries figurin entre els objectius de l'educació i de la formació que ofereix el país, i a encoratjar els mitjans de comunicació de masses a perseguir el mateix objectiu.

4 En definir la seva política respecte a les llengües regionals o minoritàries, les Parts es comprometen a considerar les necessitats i els desigs

que expressin els grups que usen aquestes llengües. Se les anima a crear, si cal, òrgans encarregats d'aconsellar les autoritats sobre qualsevol qüestió referent a les llengües regionals o minoritàries.

5 Les Parts es comprometen a aplicar, *mutatis mutandis*, els principis que esmenten els paràgrafs 1 a 4 anteriors a les llengües sense territori. Tanmateix, en el cas d'aquestes llengües, la naturalesa i l'abast de les mesures que cal prendre per fer efectiva aquesta Carta s'han de determinar d'una manera flexible, tenint en compte les necessitats i els desigs, i respectant les tradicions i les característiques dels grups que usen les llengües en qüestió.

PART III

Mesures a favor de la utilització de les llengües regionals o minoritàries en la vida pública, que cal prendre d'acord amb els compromisos presos en aplicació del paràgraf 2 de l'article 2

Article 8

Ensenyament

1 En matèria d'ensenyament, les Parts es comprometen, pel que fa al territori en què s'usen aquestes llengües, segons la situació de cada una d'aquestes llengües i sens perjudici de l'ensenyament de la/les llengua/gües oficial/s de l'Estat:

- a
 - i a preveure la possibilitat d'una educació preescolar en les llengües regionals o minoritàries en qüestió; o
 - ii a preveure que una part substancial de l'educació preescolar es faci en les llengües regionals o minoritàries en qüestió; o
 - iii a aplicar una de les mesures que indiquen els apartats *i* i *ii* anteriors com a mínim als alumnes les famílies dels quals ho desitgin i el nombre dels quals es consideri suficient; o
 - iv si els poders públics no tenen competència directa en l'àmbit de l'educació preescolar, a afavorir i/o fomentar l'aplicació de les mesures que esmenten els apartats *i* a *iii* anteriors;
- b
 - i a preveure la possibilitat d'un ensenyament primari en les llengües regionals o minoritàries en qüestió; o
 - ii a preveure que una part substancial de l'ensenyament primari es faci en les llengües regionals o minoritàries en qüestió; o
 - iii a preveure, en el marc de l'educació primària, que l'ensenyament de les llengües regionals o minoritàries en qüestió formi part del currículum; o
 - iv a aplicar una de les mesures que esmenten els apartats *i* a *iii* anteriors com a mínim als alumnes les famílies dels quals ho desitgin i el nombre dels quals es consideri suficient;

- c
 - i a preveure la possibilitat d'un ensenyament secundari en les llengües regionals o minoritàries en qüestió; o
 - ii a preveure que una part substancial de l'ensenyament secundari es faci en les llengües regionals o minoritàries; o
 - iii a preveure, en el marc de l'educació secundària, que l'ensenyament de les llengües regionals o minoritàries formi part del currículum; o
 - iv a aplicar una de les mesures que esmenten els apartats *i* a *iii* anteriors com a mínim als alumnes que ho desitgin —o, si s'escau, aquells les famílies dels quals ho desitgin— i el nombre dels quals es consideri suficient;
- d
 - i a preveure la possibilitat d'un ensenyament tècnic i professional en les llengües regionals o minoritàries en qüestió; o
 - ii a preveure que una part substancial de l'ensenyament tècnic i professional es faci en les llengües regionals o minoritàries en qüestió; o
 - iii a preveure, en el marc de l'educació tècnica i professional, que l'ensenyament de les llengües regionals o minoritàries en qüestió formi part del currículum; o
 - iv a aplicar una de les mesures que esmenten els apartats *i* a *iii* anteriors com a mínim als alumnes que ho desitgin —o, si s'escau, aquells les famílies dels quals ho desitgin— i el nombre dels quals es consideri suficient;
- e
 - i a preveure la possibilitat d'un ensenyament universitari o altres formes d'ensenyament superior en les llengües regionals o minoritàries; o
 - ii a preveure l'estudi d'aquestes llengües com a disciplines d'ensenyament universitari o superior; o
 - iii si, a causa del paper de l'Estat envers les entitats d'ensenyament superior, els apartats *i* i *ii* no es poden aplicar, a fomentar i/o autoritzar l'establiment d'un ensenyament universitari o d'altres formes d'ensenyament superior en les llengües regionals o minoritàries, o de mitjans que permetin estudiar aquestes llengües a la universitat o en altres institucions d'ensenyament superior;
- f
 - i a adoptar disposicions perquè es donin cursos de formació d'adults o de formació permanent principalment o totalment en les llengües regionals o minoritàries; o

- ii a proposar aquestes llengües com a disciplines de la formació d'adults i de la formació permanent; o
- iii si els poders públics no tenen competència directa en l'àmbit de la formació d'adults, a afavorir i/o fomentar l'ensenyament d'aquestes llengües en el marc de la formació d'adults i de la formació permanent;
- g a adoptar disposicions per assegurar l'ensenyament de la història i la cultura de les quals la llengua regional o minoritària és l'expressió;
- h a assegurar la formació inicial i permanent dels mestres necessària per a l'aplicació dels paràgrafs a a g que la Part accepti;
- i a crear un o més òrgan/s de control encarregat/s de seguir les mesures adoptades i els progressos assolits en l'establiment o el desenvolupament de l'ensenyament de llengües regionals o minoritàries, i a elaborar, quant a aquests punts, informes periòdics que es faran públics.

2 En matèria d'ensenyament i pel que fa als territoris diferents d'aquells en què tradicionalment s'usen les llengües regionals o minoritàries, les Parts es comprometen a autoritzar, a fomentar o a establir, si el nombre de parlants d'una llengua regional o minoritària ho justifica, un ensenyament en o de la llengua regional o minoritària en els nivells adequats de l'ensenyament.

Article 9

Justícia

1 Les Parts es comprometen, pel que fa a les circumscripcions de les autoritats judicials en què resideixi un nombre de persones que usi les llengües regionals o minoritàries que justifiqui les mesures que s'especifiquen més endavant, segons la situació de cada una d'aquestes llengües i a condició que el jutge no consideri que la utilització de les possibilitats que ofereix aquest paràgraf és un obstacle a la bona administració de la justícia:

- a en els processos penals:
 - i a preveure que els tribunals, a petició d'una de les parts, facin el procés en una de les llengües regionals o minoritàries; i/o
 - ii a garantir a l'acusat el dret d'expressar-se en la seva llengua regional o minoritària; i/o
 - iii a preveure que les demandes i les proves, escrites o orals, no es considerin inadmissibles només pel fet que siguin formulades en una llengua regional o minoritària; i/o
 - iv a establir en aquestes llengües regionals o minoritàries, si es demana, els documents relacionats amb un procés judicial, en cas que sigui necessari per haver recorregut a intèrprets o a

traduccions que no representin despeses addicionals per als interessats;

b en els processos civils:

- i a preveure que els tribunals, a petició d'una de les parts, facin el procés en una de les llengües regionals o minoritàries; i/o
- ii a permetre, si una part en litigi ha de comparèixer personalment davant un tribunal, que s'expressi en la seva llengua regional o minoritària sense que per això incorri en despeses addicionals; i/o
- iii a permetre que els documents i les proves es facin en les llengües regionals o minoritàries,

en cas que sigui necessari per haver recorregut a intèrprets o a traduccions;

c en els processos davant els tribunals competents en matèria administrativa:

- i a preveure que els tribunals, a petició d'una de les parts, facin el procés en una de les llengües regionals o minoritàries; i/o
- ii a permetre, si una part en litigi ha de comparèixer personalment davant un tribunal, que s'expressi en la seva llengua regional o minoritària sense que per això incorri en despeses addicionals; i/o
- iii a permetre que els documents i les proves es facin en les llengües regionals o minoritàries,

en cas que sigui necessari per haver recorregut a intèrprets o a traduccions;

d a adoptar mesures a fi que l'aplicació dels apartats *i* i *iii* dels paràgrafs *b* i *c* anteriors i l'ús eventual d'intèrprets i de traduccions no comportin despeses addicionals per als interessats.

2 Les Parts es comprometen:

- a a no refusar la validesa dels actes jurídics establerts a l'Estat pel sol fet que siguin redactats en una llengua regional o minoritària; o
- b a no refusar la validesa, entre les parts, dels actes jurídics establerts a l'Estat pel sol fet que siguin redactats en una llengua regional o minoritària, i a preveure que seran oposables als tercers interessats que no parlin aquestes llengües, amb la condició que aquell qui faci valer l'acta els en comuniqui el contingut; o

- c a no refusar la validesa, entre les parts, dels actes jurídics establerts a l'Estat pel sol fet que siguin redactats en una llengua regional o minoritària.

3 Les Parts es comprometen a fer accessibles, en les llengües regionals o minoritàries, els textos legislatius nacionals més importants i els que afecten particularment les persones que fan ús d'aquestes llengües, llevat que aquests textos ja estiguin disponibles d'una altra manera.

Article 10

Autoritats administratives i serveis públics

1 En les circumscripcions de les autoritats administratives de l'Estat en les quals resideixi un nombre de parlants de llengües regionals o minoritàries que justifiqui les mesures que s'especifiquen més avall i segons la situació de cada llengua, les Parts es comprometen, en la mesura del que sigui raonablement possible:

- a
 - i a vetllar perquè les autoritats administratives utilitzin les llengües regionals o minoritàries; o
 - ii a vetllar perquè els seus agents que estiguin en contacte amb el públic facin servir les llengües regionals o minoritàries en les seves relacions amb les persones que s'hi adrecin en aquestes llengües; o
 - iii a vetllar perquè els parlants de llengües regionals o minoritàries puguin presentar demandes orals o escrites i rebre una resposta en aquestes llengües; o
 - iv a vetllar perquè els parlants de llengües regionals o minoritàries puguin presentar demandes orals o escrites en aquestes llengües; o
 - v a vetllar perquè els parlants de llengües regionals o minoritàries puguin presentar un document redactat en aquestes llengües que sigui vàlid;
- b a posar a disposició formularis i textos administratius d'ús habitual per la població en les llengües regionals o minoritàries, o en versions bilingües;
- c a permetre a les autoritats administratives redactar documents en una llengua regional o minoritària.

2 Pel que fa a les autoritats locals i regionals en els territoris de les quals resideixi un nombre de parlants de llengües regionals o minoritàries que justifiqui les mesures que s'especifiquen més avall, les Parts es comprometen a permetre i/o fomentar:

- a l'ús de les llengües regionals o minoritàries en el marc de l'administració regional o local;
- b la possibilitat per als parlants de llengües regionals o minoritàries de presentar demandes orals o escrites en aquestes llengües;
- c la publicació, per part de les col·lectivitats regionals, dels seus textos oficials igualment en les llengües regionals o minoritàries;
- d la publicació, per part de les col·lectivitats locals, dels seus textos oficials igualment en les llengües regionals o minoritàries;
- e l'ús, per part de les col·lectivitats regionals, de llengües regionals o minoritàries en els debats de les seves assemblees, sense excloure'n, tanmateix, l'ús de la/les llengua/gües oficial/s de l'Estat;
- f l'ús, per part de les col·lectivitats locals, de llengües regionals o minoritàries en els debats de les seves assemblees, sense excloure'n, tanmateix, l'ús de la/les llengua/gües oficial/s de l'Estat;
- g l'ús o l'adopció, segons s'escaigui, conjuntament amb la denominació en la/les llengua/gües oficial/s, de les formes tradicionals i correctes de la toponímia en les llengües regionals o minoritàries.

3 Pel que fa als serveis públics assegurats per les autoritats administratives o altres persones que actuïn per compte d'aquestes, les Parts contractants es comprometen, en els territoris en què s'usen les llengües regionals o minoritàries, segons la situació de cada llengua i en la mesura del que sigui raonablement possible:

- a a vetllar perquè les llengües regionals o minoritàries es facin servir durant la prestació de servei; o
- b a permetre als parlants de llengües regionals o minoritàries formular una demanda i rebre una resposta en aquestes llengües; o
- c a permetre als parlants de llengües regionals o minoritàries formular una demanda en aquestes llengües.

4 A l'efecte de l'aplicació del que disposen els paràgrafs 1, 2 i 3 que han acceptat, les Parts es comprometen a prendre una o diverses de les mesures següents:

- a la traducció o la interpretació que eventualment es requereixin;
- b la contractació i, si s'escau, la formació d'un nombre suficient de funcionaris i altres agents públics;

- c satisfer, en la mesura del possible, les demandes d'agents públics que coneguïn una llengua regional o minoritària de ser destinats al territori en què s'usa aquesta llengua.

5 Les Parts es comprometen a permetre, a petició dels interessats, l'ús o l'adopció de patronímics en les llengües regionals o minoritàries.

Article 11

Mitjans de comunicació

1 Les Parts es comprometen, per als parlants de les llengües regionals o minoritàries, en els territoris en què s'usen aquestes llengües, segons la situació de cada llengua, en la mesura en què les autoritats públiques, d'una manera directa o indirecta, tenen una competència, poders o un paper en aquest àmbit, tot respectant els principis d'independència i d'autonomia dels mitjans de comunicació:

- a en la mesura en què la ràdio i la televisió tenen una missió de servei públic:
 - i a assegurar la creació, com a mínim, d'una emissora de ràdio i una cadena de televisió en les llengües regionals o minoritàries; o
 - ii a fomentar i/o facilitar la creació, com a mínim, d'una emissora de ràdio i una cadena de televisió en les llengües regionals o minoritàries; o
 - iii a adoptar les disposicions adequades perquè els difusors programin emissions en les llengües regionals o minoritàries;
- b
 - i a fomentar i/o facilitar la creació, com a mínim, d'una emissora de ràdio en les llengües regionals o minoritàries; o
 - ii a fomentar i/o facilitar l'emissió de programes de ràdio en les llengües regionals o minoritàries, d'una manera regular;
- c
 - i a fomentar i/o facilitar la creació, com a mínim, d'una cadena de televisió en les llengües regionals o minoritàries; o
 - ii a fomentar i/o facilitar la difusió de programes de televisió en les llengües regionals o minoritàries, d'una manera regular;
- d a fomentar i/o facilitar la producció i la difusió d'obres àudio i audiovisuals en les llengües regionals o minoritàries;
- e
 - i a fomentar i/o facilitar la creació i/o el manteniment, com a mínim, d'un òrgan de premsa en les llengües regionals o minoritàries; o
 - ii a fomentar i/o facilitar la publicació d'articles de premsa en les llengües regionals o minoritàries, d'una manera regular;

- f i a cobrir els costos suplementaris dels mitjans de comunicació que facin ús de les llengües regionals o minoritàries, si la llei preveu una assistència financera, en general, per als mitjans de comunicació; o
- ii a ampliar les mesures existents d'assistència financera a les produccions audiovisuals en llengües regionals o minoritàries;
- g a donar suport a la formació de periodistes i altre personal per als mitjans de comunicació que facin servir les llengües regionals o minoritàries.

2 Les Parts es comprometen a garantir la llibertat de recepció directa de les emissions de ràdio i televisió dels països veïns en una llengua usada d'una manera idèntica o semblant a una llengua regional o minoritària, i a no oposar-se a la retransmissió d'emissions de ràdio i televisió dels països veïns en aquesta llengua. A més, es comprometen a vetllar perquè no s'imposi a la premsa escrita cap restricció a la llibertat d'expressió i a la lliure circulació de la informació en una llengua usada d'una manera idèntica o semblant a una llengua regional o minoritària. L'exercici de les llibertats esmentades més amunt, que comporta deures i responsabilitats, es pot sotmetre a les formalitats, condicions, restriccions o sancions que prevegi la llei, sempre que constitueixin mesures necessàries, en una societat democràtica, per a la seguretat nacional, la integritat territorial o la seguretat pública, la defensa de l'ordre i la prevenció del crim, la protecció de la salut o de la moral, la protecció de la reputació o dels drets d'altri, per evitar la divulgació d'informacions confidencials, o per garantir l'autoritat i la imparcialitat del poder judicial.

3 Les Parts es comprometen a vetllar perquè els interessos dels parlants de llengües regionals o minoritàries siguin representats o considerats en el marc de les estructures creades eventualment d'acord amb la llei i que tinguin la tasca de garantir la llibertat i la pluralitat dels mitjans de comunicació.

Article 12

Activitats i equipaments culturals

1 Pel que fa a activitats i equipaments culturals —particularment biblioteques, videoteques, centres culturals, museus, arxius, acadèmies, teatres i cinemes, com també treballs literaris i de producció cinematogràfica, expressió cultural popular, festivals, indústries culturals, incloent-hi, entre d'altres, la utilització de noves tecnologies— les Parts es comprometen, pel que fa al territori en què s'usen aquestes llengües i en la mesura en què les autoritats públiques tinguin una competència, poders o un paper en aquest àmbit:

- a a fomentar l'expressió i les iniciatives pròpies de les llengües regionals o minoritàries, i a afavorir els diferents mitjans d'accés a les obres produïdes en aquestes llengües;
- b a afavorir els diversos mitjans d'accés d'altres llengües a les obres produïdes en les llengües regionals o minoritàries, tot ajudant i duent a

terme les activitats de traducció, doblatge, postsincronització i subtitulació;

- c a afavorir l'accés de les llengües regionals o minoritàries a les obres produïdes en altres llengües, tot ajudant i duent a terme les activitats de traducció, doblatge, postsincronització i subtitulació;
- d a vetllar perquè els organismes encarregats d'emprendre o donar suport a diverses formes d'activitats culturals integrin en una mesura adequada el coneixement i la pràctica de les llengües i les cultures regionals o minoritàries en les operacions que siguin iniciativa seva o a les quals donin suport;
- e a afavorir mesures que facin possible que els organismes encarregats d'emprendre o donar suport a activitats culturals disposin de personal que domini la llengua regional o minoritària, a més de la/les llengua/gües de la resta de la població;
- f a afavorir la participació directa, pel que fa als equipaments i els programes d'activitats culturals, de representants dels parlants de la llengua regional o minoritària;
- g a fomentar i/o facilitar la creació d'un o més organismes encarregats de recollir, rebre en dipòsit i presentar o publicar les obres produïdes en les llengües regionals o minoritàries;
- h si s'escau, a crear i/o promoure i finançar serveis de traducció i de recerca terminològica amb vista, principalment, a mantenir i crear en cada llengua regional o minoritària una terminologia administrativa, comercial, econòmica, social, tecnològica o jurídica adequada.

2 Pel que fa als territoris diferents d'aquells en què s'usen tradicionalment les llengües regionals o minoritàries, les Parts es comprometen a autoritzar, a fomentar i/o a preveure, si el nombre de parlants d'una llengua regional o minoritària ho justifica, activitats o equipaments culturals adequats, d'acord amb el paràgraf anterior.

3 Les Parts es comprometen, en la seva política cultural a l'estranger, a donar un lloc adequat a les llengües regionals o minoritàries i a la cultura de la qual són l'expressió.

Article 13

Vida econòmica i social

1 Pel que fa a les activitats econòmiques i socials, les Parts es comprometen, per al conjunt del país:

- a a excloure de la seva legislació qualsevol disposició que prohibeixi o limiti sense cap raó justificable el recurs a llengües regionals o minoritàries en els documents relatius a la vida econòmica o social,